

MGYOSZ VÁLLALKOZÓI ÉVKÖNYV 2015

Készült a TÁMOP 2.5.3.C-13/1-2013-0001
című projekt keretében.

MGYOSZ VÁLLALKOZÓI ÉVKÖNYV 2015

**Készült a TÁMOP 2.5.3.C-13/1-2013-0001
„A munkáért”! című projekt keretében.**

Készítették:

GKI Gazdaságkutató Zrt.

Telefon: +36-1-318-1868

Telefax: +36-1-318-4023

E-mail: gki@gki.hu

Honlap: www.gki.hu

Postacím: 1461 Budapest, Pf. 232.

Készítették:

Czelleng Ádám

Karsai Gábor

Losoncz Miklós

Molnár László

Udvardi Attila

Szerkesztette:

Udvardi Attila

Közreműködött:

Tímár Szabolcs

Felelős Kiadó: Wimmer István, főtktár

Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége

1054 Budapest, Széchenyi rakpart 3.

www.mgyosz.hu

Készült a TÁMOP 2.5.3.C-13/1-2013-0001 „A munkáért!” című projekt keretében.

Tartalomjegyzék

1.	Előszó – Dr. Futó Péter	5
2.	Összefoglalás	7
3.	A nemzetközi üzleti környezet alakulásának bemutatása	14
3.1.	Világ gazdasági folyamatok alakulása	14
3.2.	Nemzetközi gazdasági szervezetek előrejelzései	18
3.2.1.	Európai Bizottság	18
3.2.2.	OECD	21
3.2.3.	Business Europe	22
3.3.	Ország-jelentések	24
3.3.1.	Németország	24
3.3.2.	Ausztria	28
3.3.3.	Olaszország	32
3.3.4.	Szlovákia	35
3.3.5.	Csehország	39
3.3.6.	Románia	42
3.3.7.	Oroszország	45
3.3.8.	Horvátország	49
3.3.9.	Szlovénia	52
3.3.10.	Szerbia	55
4.	A hazai üzleti környezet bemutatása	60
4.1.	Helyzetértékelés	60
4.2.	2014. évi előrejelzés	65
4.3.	A vállalati felmérés eredményei	71
4.3.1.	A felmérés célja, mintája	71
4.3.2.	Konjunktúra, verseny	72
4.3.3.	Beruházások	76
4.3.4.	Verseny alakulása	77
4.3.5.	Adminisztráció, transzparencia	79
4.3.6.	Finanszírozás, hitelezés	81
4.3.7.	Munkajog, munkahelyvédelem	84
4.3.8.	Fiatalok foglalkoztatása	90
4.3.9.	Szakképzés	92
4.3.10.	Problématérkép	94

4.4.	A mélyinterjúk tapasztalatai	95
4.4.1.	A magyar vállalatok helyzete	95
4.4.2.	Versenyhelyzet	96
4.4.3.	Gazdaságpolitika	97
4.4.4.	Beruházások, hitelezés	98
4.4.5.	Adminisztráció, képzés	99
FÜGGELÉK	101
	Mélyinterjúk	101

1. Előszó – Dr. Futó Péter

Kedves Barátunk!

Az MGYOSZ idén is kiadja évkönyvét, melyet Ön most a kezében tart. Talán felesleges hangsúlyozni, hogy a gazdaságban az egyik legfontosabb kincs a kiszámíthatóság, ám lassan ahhoz is hozzászokhatunk, hogy a világban zajló átrendeződés során éppen ez az, amiből a korábbinál jóval kevesebb jut az európai és a magyar vállalatoknak is. Ebből következően a tavalyi év is számos nem várt fordulatot tartogatott számunkra. Az elmúlt időszakban ezzel együtt pozitív fejleményeknek is örülhettünk, melyek okot adhatnak a bizakodásra. Ezek között kiemelném az alacsony inflációt, az uniós átlagnál mérsékeltebb munkanélküliségi rátát, illetve a Magyar Nemzeti Bank nemrég kibővített Növekedési Hitelprogramját, mely a vállalatok számára kifejezetten kedvező hitelkonstrukciókat nyújt. Ugyanakkor a nehezen kiszámítható nemzetközi gazdasági környezet miatt továbbra is nehéz tisztán látni gazdasági lehetőségeinket.

Mindazonáltal a kétségtelen bizonytalanság ellenére is világosan körvonalazódik három olyan terület, amelyek egymással termékeny kölcsönhatásban hosszú időre meghatározhatják Magyarország versenyképességét:

Miután a technikai fejlődés megállíthatatlan, egyre több folyamat vált automatizálhatóvá, az élőmunka áránál is így válik egyre fontosabbá az energia költsége. Az energiaárak fontos tényezői a beruházásoknak, és különösen nagy hatással vannak az ipari termelésre is. Szintén a technikai fejlődéssel függ össze, hogy a fehérgalléros munkaerő szerepe felértékelődik a kékgallérossal szemben, nem szabad ugyanakkor elfelejtenünk, hogy a minőségi szakképzésre továbbra is nagy szükség lesz a világban mindenhol, így hazánkban is.

A másik kiemelt terület a kutatás-fejlesztés-innováció, melyre még nagyobb hangsúlyt kell helyeznünk vállalati és kormányzati szinten egyaránt a jövőben. Elég, ha egy pillantást vetünk a világban zajló folyamatokra, máris látni fogjuk, hogy minden eddiginél jobban felértékelődött a tudásalapú szektorok szerepe a gazdaság egészén belül. Éppen ezért a kutatás-fejlesztésre irányuló fokozottabb figyelem és a kreatív iparágak céltudatos fejlesztése önmagában képes gondoskodni Magyarország prosperitásáról. Ebből következően óvatos optimizmusra ad okot, hogy a K+F+I beruházások GDP arányos szintje lassú növekedésnek indult az elmúlt években hazánkban. Ezzel megközelítettük az 1,5%-os szintet, ami egyértelműen pozitív folyamat. Ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy az Európai Unió átlagához képest, mely 2% felett található, de még inkább az USA és a távol-keleti régió 3%-ot is jelentősen meghaladó eredményétől továbbra is messze vagyunk. Éppen ezért az oktatás mellett erre a területre kell véleményem szerint nagyobb

hangsúlyt helyeznünk annak érdekében, hogy még több világszínvonalú exportcikkünk és szolgáltatásunk legyen a jövőben.

Az első két kívánalom viszont mindaddig vágyálom marad, amíg nem sikerül új alapokra helyezzük hazánk oktatási rendszerét. Ehhez a mainál rugalmasabb szerkezetre van szükség, ahol a képzés folyamatosan reagálni képes a helyi munkaerőpiac igényeire. Legalább ennyire fontos, hogy a vállalatok és a kormány összefogásával végre dominánsabbá váljon a duális képzés, annak érdekében, hogy a végzett tanulók el tudjanak helyezkedni a választott szakterületen.

Bízom abban, hogy a fent vázolt kívánalmak akár már a közeli jövőben mindennapos tapasztalatunkká válhatnak, és a magyar vállalatok megerősíthetik pozícióikat a nemzetközi versenyben. Ehhez kívánok sok sikert minden egyes tagunk, tagszervezetünk és hozzánk csatlakozott szakmai szövetség számára! Kérem, forgassák haszonnal a kiadványt!

Dr. Futó Péter, elnök

2. Összefoglalás

A 2015. évi **Vállalkozói Évkönyv** a 2014. évi kötethez hasonlóan a magyar cégek gazdasági helyzetének alakulását mutatja be a belföldi és nemzetközi makrogazdasági feltételek és üzleti környezet változásai közepette. A külső és belföldi befolyásoló tényezők változását részben a nemzetközi gazdasági szervezetek (OECD, Európai Bizottság, Business Europe, IMF) statisztikai és előrejelzései, részben a GKI Gazdaságkutató Zrt. prognózisa alapján mutatjuk be. A világgazdasági és európai szintű előrejelzések mellett 10, a magyar vállalatok nemzetközi üzleti kapcsolataiban fontos szerepet játszó ország makrogazdasági és üzleti környezetét is bemutatjuk. Ezek az országok: Ausztria, Csehország, Horvátország, Németország, Olaszország, Oroszország, Románia, Szlovákia, Szlovénia és Szerbia. A magyar vállalatok növekedési lehetőségeit, valamint működési környezetének változásait vállalati felmérés keretében mértük fel, melyet a részletesebb vélemények feltárása érdekében 10 vállalatvezetővel készített mélyinterjúval egészítettünk ki.

A **világgazdasági környezet** alapvetően kedvező: az EU országainak növekedési kilátásai, az Európai Központi Bank márciusban indult kötvényvásárlási programja és a még mindig alacsony olajár pozitívan hat. Bár a világgazdaság 2015-ben az előző évit (3,4%) alig meghaladó ütemben, 3,5%-kal nő, az EU dinamikája érezhetően gyorsul. A globális növekedés fő hajtóereje az alacsony világpiacon energiaár, amiből mindenekelőtt a nettó kőolajimportőr országok profitálnak. Emellett az EU gazdasági növekedését elsősorban a belföldi fogyasztás bővülése serkenti. A világgazdasági és ezen belül európai dinamikát visszafoghatják a megnövekedett politikai kockázatok; így az orosz-ukrán konfliktus, a közel-keleti és az észak-afrikai geopolitikai feszültség eszkalálódása, Görögország bizonytalan jövője.

Az **OECD** 2015 tavaszi előrejelzése szerint **a világ vezető gazdaságainak növekedési kilátásai a fél évvel korábbihoz képest enyhén javultak**. A rövid távú előrejelzés inkább mérsékelt, mint gyors össznövekedéssel számol a világgazdaságban. Az alacsony olajárak jelentősen növelték a globális keresletet és számos központi bank számára teret biztosítottak a kamatcsökkentésre. E kedvező feltételek megteremtik a lehetőséget az EU és Japán számára, hogy magasabb növekedési pályára álljanak, illetve javítsák az egyensúlyi mutatókat. Az USA-ban folytatódik a fellendülés, melyre negatívan hathat néhány egyszeri befolyásoló tényező, mint pl. az ország észak-keleti részét ért ritka kemény tél. A következő két évben India várhatóan gyorsabban nő majd, mint Kína, mely utóbbi országban a növekedés a hivatalos célként kitűzött 7% alá süllyed. Az olaj- és áruexportőrök az árak csökkenése következtében lassabb növekedéssel szembesülnek.

Az **Európai Bizottság** 2015 tavaszi előrejelzése szerint az **Európai Unió növekedési kilátásai fokozatosan javulnak**. A növekedés elsődleges **hajtóereje a magánfogyasztás**, mely extra lendületet kap olyan tényezőktől, mint az alacsony olajár, a gyenge euró, valamint az Európai Központi Bank mennyiségi lazítása. Mindezek ellenére a kedvező hatások csak bizonyos gazdasági ágazatokba tudtak begyűrűzni, illetve új kockázati tényezők merültek fel. Az Oroszországgal szembeni geopolitikai feszültségek, valamint számos tagállamban a magas munkanélküliség negatív hatással van a GDP növekedésre. 2015-ben az EU 1,8%-os és az euróövezet 1,5%-os reál-GDP növekedése az előrejelzés szerint jövőre az EU-ban 2,1%-ra, az euróövezetben pedig 1,9%-ra gyorsul.

A **Business Europe** 2015 tavaszán kiadott előrejelzése szerint **Európa gazdasági talpra állása 2015-ben a 2014 őszi prognosztizálthoz képest valamelyest gyorsabb lesz**. Az EU-ban 1,9%-os, az euróövezetben 1,6%-os bővülés várható. A növekedés üteme **2016-ban kissé tovább gyorsul**, az EU-ban 2,1%-ra, az euróövezetben 1,9%-ra. A növekedés hordozójává a nettó export helyett egyre inkább a belföldi kereslet válik.

Az amerikai jegybank, a **Fed** kommunikációja és a pénzügyi piacok várakozásai szerint a jelenleg nulla körüli irányadó kamatláb emelésére 2015 őszi kerülhet sor. Továbbra is nagy a bizonytalanság az időzítés tekintetében.

Az **Európai Központi Bank** – miután korábban mérsékelte irányadó kamatlábát és negatív kamatlábat vezetett be a nála elhelyezett betétek után – a deflációs nyomás mérséklése, az euró fő devizákkal szembeni árfolyama gyengítése, a növekedés serkentése érdekében márciustól mennyiségi lazításba kezdett; legalább 2016 szeptemberéig havi 60 milliárd euró összegben vásárol különféle eszközfedezetű értékpapírokat. Az EKB ezzel középtávú inflációs célkitűzésének elérését kívánja előmozdítani. A deflációs nyomás enyhül, áprilisban már az egy évvel korábbival azonos volt az árszint, májusban pedig enyhén emelkedett is.

A vezető fejlett országok részvénypiaci indexei rekord magasságban, illetve azokhoz közeli szinten, állampapír-piaci hozamai pedig alacsony szinten vannak. A Fed monetáris politikájának restriktívebbé válása a tőzsdei buborékok kidurranását, illetve az állampapír-piaci hozamok emelkedését válthatja ki. Az euró dollárral szembeni árfolyama 2015 egészében jelentősen gyengül, a 2014. évi 1,33 dollárral szemben 2015 átlagában 1,1 dollárra, jelentős rövid távú volatilitás mellett.

A geopolitikai feszültségek közül eddig csak az árle nyomó hatásúak épültek be a kőolaj világpiacon árába. A globális túlkínálat fennmaradása nyomán a Brent típusú kőolaj hordónkénti éves átlagára a 2014. évi 100 dollárról 2015-ben 60 dollárra csökken, de ezen belül a II. félévben már némi áremelkedés valószínű. A nemzetközi konfliktusok eszkalálódása, illetve fellángolása nyomán természetesen megugorhat a kőolajár is, ennek mér-

tékét azonban nem lehet előre jelezni. A nyersanyagok világpiaci ára 2014-ben 4,3%-kal mérséklődött, 2015-ben további 8% körüli csökkenés várható.

E világgazdasági prognózisnál **kedvezőbb** folyamatok várhatók a kőolaj alacsony világpiaci árának fennmaradása, illetve a további árcsökkenés, továbbá az EKB mennyiségi lazításának és az Európai Bizottság beruházási programjának a gazdasági növekedésre gyakorolt, a vártnál jelentősebb hatása esetén. Ugyanakkor ennek valószínűsége csekély. **Negatív** hatású lehet viszont a görög mentőcsomag kudarca, az orosz-ukrán háború eszkalálódása, az iszlám terrorizmussal kapcsolatos bizonytalanság fokozódása illetve az euróövezetben esetleg felerősödő defláció.

Bár a **magyar gazdaság** 2014 után idén is az EU átlagánál (1,8%) gyorsabban fog növekedni, de a tavalyi bővülési ütem (3,6%) elérésére nincs esély, **2,7% körüli GDP növekedési ütem valószínű**. A magyar gazdaság az EU 2015-2016-ban gyorsuló növekedésével szemben minden előrejelzés szerint idén és jövőre is lassulni fog, a prognózisok csak ennek mértékében térnek el egymástól.

Az első öt hónapban EU-ban stagnáltak a **gazdasági várakozások**, s némi hullámmás mellett ugyanez volt jellemző a **GKI-Erste konjunktúra-indexre** is, melynek szintje így továbbra is viszonylag optimista hangulatot tükröz.

Idén a tavaly megszűnt inflációhoz igazodva a **bérkiáramlás lassul**, a reálkeresetek növekedése a 2014-es 3,2%-ról 2,7%-ra, a reáljövedelemé 3-ról 2,2%-ra csökken. Ugyanakkor a fogyasztás dinamikája 1,5%-ról 2,5% körülire emelkedik a harmadik éve növekvő reáljövedelem és a banki elszámolás következtében lecsökkent hitelterhek hatására. A lakosság fogyasztása azonban idén is mintegy 5-6 százalékponttal elmarad a válság előtti szinttől, s kb. az egy évtizeddel ezelőtti szinten lesz.

Az **állóeszköz-felhalmozás** 2014-ben 11,7%-kal bővült. Idén stagnálás várható a tavalyi magas bázis, az EU forrásokból megvalósított beruházások visszaesése és a kifulladás autóiipari fejlesztések következtében. Az állóeszköz-felhalmozás így továbbra is kb. 7 százalékponttal elmarad a válság előtti szinttől, s a fogyasztáshoz hasonlóan ugyancsak nagyjából az egy évtizeddel ezelőtti szinten lesz. Az átlagos reál-hitelköltség a Növekedési Hitel Program(ok) hatására kissé mérséklődött, de még mindig magas, ugyanakkor a vállalkozások túlnyomó része egyáltalán nem akar hitelt felvenni. A fejlődésre képes kkv-k azonban viszonylag olcsón juthatnak forráshoz. A beruházási ráta a 2013. évi 19,9%-ról 2014-ben 21,8%-ra emelkedett, idén pedig 21,4%-ra csökken.

Az **ipari termelést** továbbra is a kedvező autóiipari konjunktúra húzza, de a bővülés a korábbinál szélesebb területre terjed ki, s bővül a beszállítás is. A tavalyihoz hasonló, 7,5%-os növekedést új, nagy beruházások híján főleg a javuló kapacitáskihasználás és a termelékenység egyéb módon történő javítása teszi lehetővé. Az **építőipari termelés** a tavalyi 14%-os szárnyalás után az első negyedévben 9%-kal növekedett. Az EU- illetve

ezen keresztül költségvetési források által támasztott kereslet azonban csökken, s ezt a piaci megrendelések aligha tudják kompenzálni. Így 2015 egészében 5% közeli bruttó bővülés valószínű. Az előző két évi rekord után 2015-ben valószínűleg megtorpan az **agrárszektor** teljesítménye, de az egyelőre kedvező időjárás miatt csak szerény visszaesésre számítani. A **szolgáltatási GDP** 2015-ben a tavalyihoz hasonló, a GDP-től továbbra is jelentősen elmaradó ütemben bővül, vagyis nem képes ellensúlyozni az árutermelő ágazatok lassulását. A közösségi szolgáltatások nagyjából stagnálnak, de a kereskedelmi-turisztikai ágazat kivételével az üzleti szolgáltatók sem képesek a nemzetgazdasági átlagot érdemben meghaladó növekedésre.

2014-ben a magyar áruk és szolgáltatások **kivitele** 8,7%-kal, **behozatala** – a belföldi kereslet gyorsulása következtében – 10%-kal emelkedett. 2015. I. negyedévében már az export volt a gyorsabb: 10,3% az import 7,8%-ával szemben. A magyar gazdaság 3,5%-os I. negyedévi bővüléséből az export aktívuma 3 százalékpontot tett ki. Az év során a 2,5 százalékpontos export-import olló várhatóan 1,5 százalékpontra zárul, főleg a kivitel lassulása következtében. Így növekedési hozzájárulása a GDP-hez szintén mérséklődik.

A **foglalkoztattak száma** a 2014. évi kiugró (5,3%-os) emelkedés után idén 1% körüli mértékben bővül, mivel a közfoglalkoztatás már csak lassan emelkedik, a lassuló gazdasági növekedés a versenyszektorban csak szerény emelkedést valószínűsít, s folytatódik a külföldi munkavállalás terjedése is. A munkanélküliségi ráta 2015-ben várhatóan 7,4% körülire csökken, főként a közmunka bővítése, illetve az egyéb foglalkoztatáspolitikai eszközök drasztikus csökkentése következtében.

A magyar gazdaságban 2015. I. negyedévében **folytatódott a pénzügyi GDP és a hitelállomány mintegy évtizedes szűkülése**. Idén még sem a keresleti, sem kínálati oldalon nem várható hitelezési fordulat. A bankszektor tavaly elszenvedett rekordvesztése egyedi tételek következménye, de a szektor jövedelmezősége idén tovább romlik. A kormány a bankokkal való részleges kiegyezés révén igyekszik 2016-ra bővíteni a gazdasági növekedés forrásait, a kölcsönös bizalmatlanság azonban alig oldódik.

2015-ben elérhető a költségvetés által előírányzott 2,4%-os **GDP-arányos államháztartási hiány**, ami – az államozítások terhet is figyelembe véve – az államadósság legalább 0,5 százalékpontos csökkenését teszi lehetővé. Ha szükséges, ezt, vagy akár alacsonyabb szint elérését, a kormány kisebb kiigazításokkal, az év végi államadósság kreatív beállításával biztosítani fogja.

Magyarországon a havi **infláció** 2012 októberétől szinte folyamatosan csökken, 2014 áprilisától pedig idén májusig szinte minden hónapban árszínvonal-csökkenés következett be. Most májusban azonban az éves áremelkedés 0,5% volt, amivel trendforduló kezdődött. Éves átlagban 0 körüli, vagy néhány tizeddel magasabb infláció várható. A 2012 nyarán elkezdett **alapkamat-csökkentés** némi szünet után idén tavasszal folytatódott,

itt a trendforduló az amerikai kamatemeléshez kapcsolódóan az év végén, a jövő év elején várható. A forint gyengülő trendjében viszont nem várható fordulat annak elleneére sem, hogy a magyar kockázati felár csökkent, és a kockázati besorolás pozitív kilátásokkal való ellátása is megkezdődött.

A magyar vállalatok növekedési lehetőségeit, valamint működési környezetének változásait **vállalati felmérés keretében mértük fel**. 2015-ben a cégek 40%-a növekvő árbevétellel számol. Ehhez képest a cégek **egyharmada** számol növekvő adózott eredménnyel, miközben 40% stagnálást, 27%-uk csökkenést vár. Az **árbevétel** a cégvezetők prognózisa szerint várhatóan átlagosan **4,2%-kal**, az **adózott eredmény 3,2%-kal**, az **alkalmazotti állomány 3%-kal bővül**. A cégek az elmúlt egy évben mind a belföldi, mind a külföldi piacokon **a verseny erősödését érezték**.

A gazdasági válság kezdete óta jelentősen romlott a cégek fizetőképessége. Felmérésünk szerint **a magyar cégek 45%-a számára még ma is nehézséget** (6%-uk számára rendszeres nehézséget) **jelent a likviditás biztosítása**, mely javulást jelent a tavalyi felméréshez képest. A lejárt, **30 napon túli kintlévőség állomány enyhén csökkent** az elmúlt egy évben. Az ágazatukat érintő legégetőbb problémának tavalyhoz hasonlóan a válaszadók **kimagaslóan a szakképzett munkaerő hiányát tekintik**, melyet a gyenge kereslet követ.

A következő 2 évben a cégek 45%-a tervez beruházást (tavaly 46% tervezett), közülük is főként a nagyobbak és a szélesebb piaccal rendelkezők. Ágazatok szerint a beruházási szándék kiemelkedő a feldolgozóiparban.

A magyar vállalatok **adminisztrációs terhei idén jelentősen nőttek** 2014-hez képest. Minden adminisztrációigényes területen közel hasonló mértékű növekedést érzékeltek, illetve hasonló mértékűt, mint tavaly.

A cégek **közel kétharmada nem rendelkezett az elmúlt egy évben szabad forrással**, míg azok közül, akik igen, **inkább a likvidebb, rövidebb lejáratú befektetéseket preferálták** (mint pl. bankbetét).

A vállalatok többsége számára, függetlenül attól, hogy beruházási, forgóeszköz pótlási, esetleg likviditási célok vezérlik, a külső finanszírozás igénybevétele, a hitelfelvétel elengedhetetlen a növekedéshez. A hitelfelvételi szándék azonban csak megfelelő, rentábilis finanszírozást biztosító hitelkínálat esetén jut el a hitelszerződésig. A felmérésben részt vevő cégek **28%-ának van éven belüli forgóeszköz hitele, 29%-ának éven túli beruházási hitele**.

A cégek 2015 májusában úgy vélték, hogy a hitelfelvételi lehetőségek az azt megelőző egy évben összességében javultak. A Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogramja 2015 májusáig a cégek 22%-ának finanszírozási szükségleteit

tudta enyhíteni (2014 májusában 14% volt ez az arány). Az MNB 2015 elején 500 milliárd forintos keretösszeggel elindította a **Növekedési Hitelprogram Plusz (NHP+)** konstrukciót, amellyel a jegybank célja a Növekedési Hitelprogramból kiszoruló mikro-, kis- és középvállalkozások hitelhez jutási lehetőségeinek javítása. Ennek ellenére azok közül, **akik eddig nem éltek vele, a jövőben az NHP vagy az NHP+ keretében mindössze 1% tervezi biztosan igénybe venni.**

A kormányzat a **munkahelyvédelmi akcióterv** megalkotásával öt kiemelten hátrányos helyzetű munkavállalói csoport (fiatalok, idősek, képzetlenek, kismamák, tartós munkanélküliek) foglalkoztatását kívánta elősegíteni. A sokrétű kedvezmények ellenére a válaszoló **munkáltatók mindössze 15%-a kapcsolódott be az akcióterv végrehajtásába 2014-ben**, mely 2013-hoz képest 4 százalékpontos csökkenést jelent. A támogatásokat általában az előnyösebb helyzetben lévők nagyobb arányban és mértékben képesek igénybe venni, mint az ellenkező póluson lévők. A munkahelyvédelmi akcióterv kedvezményei a részvevő cégek **munkaerőkölségeit mindössze 4%-kal mérsékelték.** Valamennyi válaszoló vállalkozás értékelése alapján **a munkahelyvédelmi akcióterv 1-10-ig terjedő skálán minősített hasznossága 7,4 pontot ért el** (mely jóval magasabb, mint a tavalyi felmérés során mért 4,7).

A **Kereskedelmi és Iparkamarával** a felmérésben résztvevő cégek háromnegyede áll valamilyen kapcsolatban, utóbbiak **47%-a elégedett működésével**, míg 21%-a inkább elégedetlen. Az elmúlt 2 évben a cégek 29%-a igényelt segítséget a Kamarától, utóbbiak háromnegyede kapott is.

A kérdőíves vállalati felmérés eredményeit eltérő műfajuknál fogva szervesen egészítik azok a **mélyinterjúk**, melyeket **jelentősebb cégek vezetőivel készítettünk.**

Az interjúalanyok **a magyar vállalatok legégetőbb problémáinak** és egyben versenyhátrányának a jogi és szabályozói környezet gyors és kiszámíthatatlan változását, valamint az ebből adódó bizonytalanságot, a túlburjánzó vállalati adminisztrációs terheket, a magas adóterhelést, a tőkehiányt, a képzett szakemberek és az idegen nyelv ismeretének hiányát, a gyors meggazdagodást célzó torz vállalkozói szemléletmódot, valamint a korrupciót tartják. A magyar vállalatok **versenyhelyzetének javításához** főként a fenti problémákhoz kapcsolódóan elengedhetetlen a kiszámíthatóság, a biztonság és ennek rendszeres kommunikálása, valamint az oktatás és a szakemberképzés piaci igényekhez való alakítása és a szürkeállomány itthon tartása. Az interjúalanyok egyetértettek abban, hogy jelen helyzetben a **gazdaságpolitika feladata** a jogbiztonság erősítése, az oktatás minőségének javítása, a verseny semlegességének fenntartása, valamint a vállalkozói adóterhek csökkentése a monetáris ösztönzők további megtartása mellett. Fontos tényező továbbá a transzparencia fokozása, valamint **határozott állami akcióterv megalkotása és implementálása a korrupció mérséklését megcélozva.**

A **versenyhelyzet szinte minden ágazatban éleződik**. A válságot túlélő, nehéz körülmények közepette is életképes cégek az újbóli konjunktúra hatására megerősödnek, javul a versenyképességük. Az erősödő versenyhelyzetre a leggyakoribb válasz a külpiacon nyitás a belföldi piac generálta kockázatok diverzifikálására, valamint a minőség és a speciálisok hangsúlyozása, a megkülönböztetés.

A **beruházási környezet** versenyképes termékkel, illetve technológiával rendelkező, európai vagy globális piacon gondolkodó cégek számára megfelelő. A külföldi befektetőket alapvetően az EU tagság, a földrajzi elhelyezkedés, a jó infrastruktúra és az alacsony bérek vonzzák, s főként a váratlan, egyeztetés nélkül bevezetett intézkedések, az állami bürokrácia, a korrupció mértéke, illetve az euró hiánya tereli más irányba. Ha az általános adóterhelés nem is, a különadók nagyon káros hatással vannak a hosszú távú bizalomra.

A növekvő piac, a növekvő rendelésállomány kikényszeríti a beruházásokat. Azok a kis és közepes magyar cégek, akik jelenleg szeretnének beruházni, ehhez potenciális forrást szinte kizárólag a támogatásban látnak. **A beruházások döntő hányada pályázati pénzből, illetve támogatásból valósul meg**. A nagyobb cégek is főként azért investálnak, hogy fenntartsák korábbi működésüket, ún. szintfenntartó beruházásokat végeznek.

A hitelezés Magyarországon 2008 ősze óta szűkülőben van, azóta gyakorlatilag folyamatos volt a hitelállomány leépülése. A Növekedési Hitelprogramnak kedvező hatása volt a vállalati hitelpiac alakulására, hiszen egy növekedési fordulatot hozott, élénkítette a piacot mind a keresleti, mind pedig a kínálati oldalon és bevezetése óta meghatározó tényezővé vált a vállalati hitelezésben. Jelenleg azonban **az alacsony hitelkamatok miatt az NHP egyre inkább alternatívája a piaci hitelezésnek**, így már lehetséges a program fokozatos kivezetése.

Hitelt azok a cégek vesznek fel, akik képesnek érzik magukat a terjeszkedésre, az értékesítési oldal erősítésére. A **hitelhez jutás** kérdése ma Magyarországon elsősorban azoknál a kisebb cégeknél merül fel problémaként, amelyek nem támaszkodhatnak anyacéjukra, vagy ha cégcsoport tagjai, egyéb, külpiacon is működő cégeire. A hazai kkv-k többsége e kategóriába tartozik. Ma **a magyar vállalatok többsége nem hitelképes**, ezért a bankok sem képesek annyi hitelt kihelyezni, amennyit szeretnének.

Az interjúalanyok szinte egységesen úgy vélekednek, hogy a **vállalatok adminisztrációs terhei nem enyhültek az elmúlt években**. Az adminisztrációcsökkentő programok nem érték el kitűzött céljukat, az eddig meghozott deregulációs döntések újabb és újabb szabályozásokat szültek. A NAV rendszere ugyanakkor fejlődött: áttekinthetőbb, lekérdezhetőbb, „bevallhatóbb”, könnyebb a befizetés. Ezzel szemben az önkormányzatok, az MNB, valamint a KSH rendszerei a törekvések ellenére sem lettek egyszerűbbek, a cégek

számára továbbra is napi szintű problémákat okoznak. A bürokrácia és a nem megfelelő ellenőrzés miatt az állam jelentős bevételtől esik el. Az elmúlt években a **korrupció** szintje nem változott hazánkban, csupán ennek megjelenési módozatai változtak.

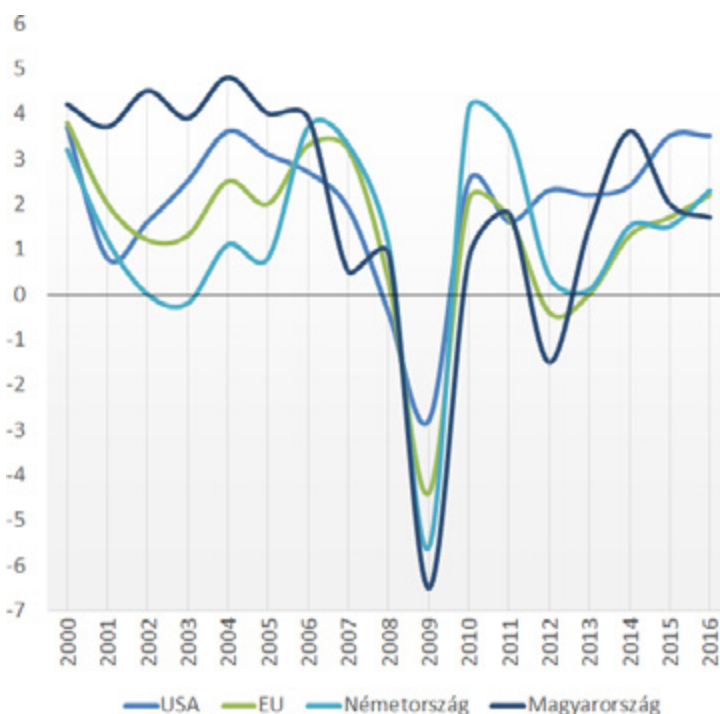
Az interjúalanyok egyetértenek abban, hogy a **munka törvénykönyve** a nemrégiben meghozott jogszabály változtatásokkal immár megfelel a munkaadók elvárásainak, a munkáltatók foglalkoztatási szabadsága jelentősen erősödött. A jogszabályváltozás óta eltelt idő gyakorlata is azt bizonyítja, hogy az új törvény jól alkalmazható a gyakorlatban. 2014-15-ben kisebb módosítások történtek, melyek a gyakorlati tapasztalatok alapján az alkalmazást könnyítették. Az elmúlt évek kedvező munkajogi változása a 25 éven aluli és az 55 év feletti munkavállalók adókedvezmény igénybevételi lehetősége, negatív ugyanakkor a hétvégi munkavégzés feltételeinek szigorítása.

3. A nemzetközi üzleti környezet alakulásának bemutatása

3.1. Világgazdasági folyamatok alakulása¹

A jövedelmek kőolaj-termelőkől kőolaj-felhasználók javára történő átcsoportosulása, a több jegybank által is alkalmazott mennyiségi lazítás és a különféle árfolyammozgások nyomán a világgazdasági dinamika földrajzi vetületben differenciált lesz. A **világ** összevont GDP-jének növekedési üteme a kőolaj alacsony világpiaci ára nyomán 2015-ben az előző évhez hasonlóan 3,3 százalékkal nő.

Világgazdasági régiók növekedése, 2000-2016 (előző év = 100)

Európai Bizottság, GKI

¹ E fejezet a GKI Gazdaságkutató Zrt. 2015. II. negyedéves előrejelzésének világgazdasági folyamatok című alfejezete alapján készült.

A **világkereskedelem** a 2014. évi 2,9%-kal szemben 2015-ben 3,9%-kal növekszik. Az **USA** GDP-je az erős munkaerőpiac, az alacsony energiaárak, ennek nyomán a magánfogyasztás felfutása hatására a 2014. évi 2,4%-kal szemben 2015-ben 3,1%-kal nő. **Japán** GDP-dinamikája a 2014. évi stagnálással szemben az alacsony energiaárak és a monetáris lazítás hatására idén 1,1%-ra gyorsul.

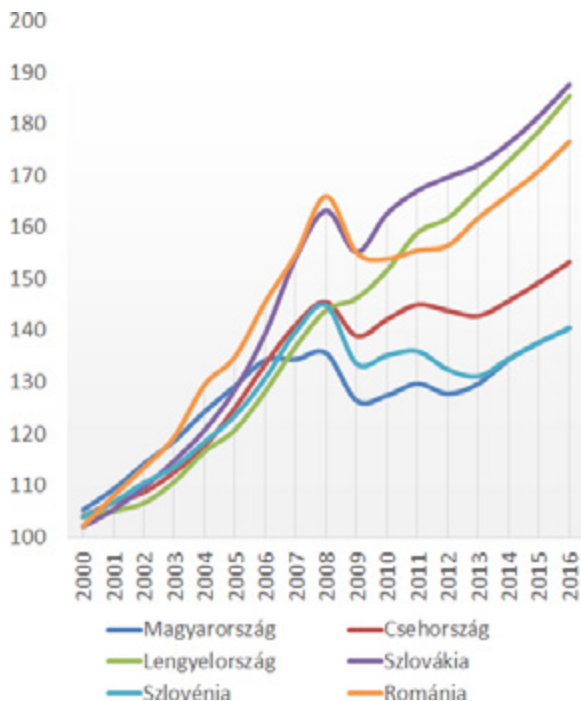
Az **EU** összevont GDP-je a 2014. évi 1,4% után 2015-ben várhatóan 1,8%-kal, az euróövezeté a tavalyi 0,9%-kal szemben az idén 1,5%-kal növekszik. Az alacsony energiaárak mellett a **növekedést segíti** a laza közös monetáris politika, a gyenge euró, a tagállamok semleges, illetve enyhén expanzív fiskális politikája és – inkább csak 2015 után – az Európai Bizottság beruházási terve (Juncker-terv). A növekedés fő forrása a magánfogyasztás élénkülése.

A tagállamok GDP-dinamikái közötti különbségek a szerkezeti reformok végrehajtásának, az adósságleépítésnek és a mérlegalkalmazkodás eltérő üteméből adódnak. **Németország** 2014. évi 1,6%-os növekedése elsősorban az erős munkaerőpiac és a magánfogyasztás bővülése nyomán 2015-ben 1,9%-ra dinamizálódik. **Franciaország** és **Olaszország** növekedési üteme erőteljesen gyorsul, de szintje így is érdemben elmarad a némettől.

Az EU egészében 2015-ben semleges **fiskális politika** várható. Németországban és Luxemburgban államháztartási többlet, Cipruson és a három balti országban minimális deficit prognosztizálható. Összességében a GDP-arányos **államháztartási deficit** az EU-ban a 2014. évi 2,9%-ról idén 2,5%-ra, az euróövezetben 2,4%-ról 2%-ra csökken. A 3%-os küszöbértéket 2015-ben várhatóan hat tagállam lépi át. A GDP-arányos **államadósság** valószínűleg 2014-ben tetőzött (az EU-ban 88,6%-kal, az euróövezetben 94,2%-kal); 2015-ben ez a ráta várhatóan 88 illetve 94%-ra csökken.

Az EU intézményei a közösségi jog keretein belül eddig mindent megtettek a **görög** pénzügyi csőd elkerülésére. Egyre nő a görög államcsőd valószínűsége, ugyanakkor Görögország nagy valószínűséggel az eurózóna tagja marad. Az **orosz-ukrán konfliktus** intenzitása az utóbbi időben mérséklődött, de a megoldás még távol van. Oroszország regionális hatalmi ambíciói, az EU döntéshozatali mechanizmusának gyengítésére irányuló törekvése, illetve az ezekre adott nyugati válaszok elhúzódó, befagyasztott, hullámzó intenzitású konfliktus képét vetítik előre.

Néhány közép-európai EU-tagállam növekedése, 2000-2016 (1999=100)

Európai Bizottság, GKI

Kína GDP-dinamikája a gazdaságpolitika szándékaival összhangban a 2014. évi 7,4%-ról 2015-ben 7%-ra mérséklődik. **India** GDP-je viszont a 2014. évi 7,2%-kal szemben 2015-ben 7,6%-ra emelkedik. Kínában az ingatlan-, részvény- és hitelpiaci buborékok kidurránása bármikor pénzügyi krízishez vezethet, amelynek hatására lassulhat a GDP növekedési üteme, számottevő globális hatásokkal.

Az Ukrajna elleni háború és a nyugati szankciók nyomán **Oroszország** GDP-je 2015-ben 3,5%-kal csökken. **Ukrajnában** az állam szétesett, a gazdaság hanyatlik, a GDP 2014-ben 7,5%-kal esett vissza, 2015-ben 5,5%-os visszaesés prognosztizálható. Az ukrán kormány egyelőre **képtelen** kidolgozni és a társadalommal elfogadtatni olyan programot, amely lehetővé tenné az ország finanszírozását, beleértve egy, az IMF-fel kötendő hitel-megállapodást. Az államcsőd valószínűsége nagy.

Az amerikai jegybank, a **Fed** kommunikációja és a pénzügyi piacok várakozásai szerint a jelenleg nulla körüli irányadó kamatláb emelésére 2015 őszén kerülhet sor. Továbbra is nagy a bizonytalanság az **időzítés** tekintetében.

Az **Európai Központi Bank** – miután korábban mérsékelte irányadó kamatlábát és negatív kamatlábat vezetett be a nála elhelyezett betétek után – a deflációs nyomás mérséklése, az euró fő devizákkal szembeni árfolyama gyengítése, a növekedés serkentése érdekében márciustól **mennyiségi lazításba** kezdett; legalább 2016 szeptemberéig havi 60 milliárd euró összegben vásárol különféle eszközfedezetű értékpapírokat. Az EKB ezzel középtávú inflációs célkitűzésének (2% alatti, de ahhoz közeli inflációs ráta) elérését kívánja előmozdítani. Az EU inflációs rátája a 2014. évi 0,6% – és a 2014-2015 telén kialakult defláció – után 2015-ben 0,1%-ra prognosztizálható. A deflációs nyomás enyhül, áprilisban már az egy évvel korábbival azonos volt az árszint, májusban pedig 0,3%-kal emelkedett is.

A vezető fejlett országok **részvénypiaci** indexei rekord magasságban, illetve azokhoz közeli szinten, **állampapír-piaci hozamai** pedig alacsony szinten vannak. A Fed monetáris politikájának restriktívebbé válása a tőzsdei buborékok kidurranását, illetve az állampapír-piaci hozamok emelkedését válthatja ki. Az **euró dollárral** szembeni árfolyama 2015 egészében **jelentősen** (15-20%-kalf) **gyengül**, a 2014. évi 1,33 dollárral szemben 2015 átlagában **1,1 dollárra**, jelentős rövid távú volatilitás mellett.

A geopolitikai feszültségek közül eddig csak az árleenyomó hatásúak épültek be a **kőolaj** világpiaci árába. A globális túlkínálat fennmaradása nyomán a Brent típusú kőolaj hordónkénti éves átlagára a 2014. évi 100 dollárról 2015-ben 60 dollárra csökken, de ezen belül a II. félévben már némi áremelkedés valószínű. A nemzetközi konfliktusok eszkalálódása, illetve fellángolása nyomán természetesen megugorhat a kőolajár is, ennek mértékét azonban nem lehet előre jelezni. A nyersanyagok világpiaci ára 2014-ben 4,3%-kal mérséklődött, 2015-ben további 8% körüli csökkenés várható.

E világgazdasági prognózisnál **kedvezőbb** folyamatok várhatók globálisan a kőolaj alacsony világpiaci árának fennmaradása, illetve a további árcsökkenés, az EU-ban az EKB mennyiségi lazításának és az Európai Bizottság beruházási programjának a gazdasági növekedésre gyakorolt, a vártnál gyorsabb és jelentősebb hatása, illetve az euró nagyobb mértékű leértékelődése esetén. **Negatív** hatású lehet viszont a görög mentőcsomag kudarca (a görög államcsőd, illetve Görögország kilépése az euróövezetből), az orosz-ukrán háború eszkalálódása, az iszlám terrorizmussal kapcsolatos bizonytalanság fokozódása; továbbá – a dollár nagymértékű erősödése esetén az amerikai, illetve más okokkal összefüggésben a kínai – gazdasági dinamika lassulása. Ugyancsak visszafoghatja a globális növekedést, ha az alacsony kőolajárhoz a vártnál gyorsabban alkalmazkodik a termelés, ezáltal a kőolajár a vártnál előbb és nagyobb mértékben emelkedik, továbbá, ha az ame-

riki monetáris politika szigorítása nagymértékű tőkekiáramlást idéz elő a felzárkózó országokból.

Világ gazdasági növekedési ütemek, 2012-2016

(%-os változás az előző évhez képest)

	2012	2013	2014	2015	2016
Világtermelés (GDP)	3,2	3,3	3,4	3,5	3,9
Ipari országok	1,1	1,3	1,8	2,3	2,5
USA	2,3	2,2	2,4	3,1	3,0
Japán	1,8	1,6	0,0	1,1	1,4
EU28	-0,5	0,0	1,4	1,8	2,1
Nagy-Britannia	0,7	1,7	2,8	2,6	2,4
Gazdasági és Monetáris Unió	-0,8	-0,4	0,9	1,5	1,9
Németország	0,4	0,1	1,6	1,9	2,0
Franciaország	0,3	0,3	0,4	1,1	1,7
Olaszország	-2,8	-1,7	-0,4	0,6	1,4
Ausztria	0,9	0,2	0,3	0,8	1,5
Spanyolország	-2,1	-1,2	1,4	2,8	2,6
Hollandia	-1,6	-0,7	0,9	1,6	1,7
Finnország	-1,4	-1,3	-0,1	0,3	1,0
FÁK	3,5	2,1	0,8	-2,7	0,9
Oroszország	3,4	1,3	0,6	-3,5	0,2
Ukrajna	3,5	3,0	-7,5	-5,5	0,7
Ázsia	6,2	6,6	6,5	6,4	6,5
Kína	7,8	7,6	7,4	7,0	6,8
India	4,9	6,9	7,2	7,6	7,9
Dél-Korea	2,3	3,0	3,3	3,3	3,4
Latin-Amerika	2,9	2,8	1,2	1,0	2,3
Közel-Kelet és Észak-Afrika	3,4	1,5	2,6	3,0	3,7
Fekete-Afrika	4,4	5,9	4,2	4,8	5,0
Világkereskedelem	2,6	3,3	2,9	3,9	5,0

OECD, IMF, Európai Bizottság

3.2. Nemzetközi gazdasági szervezetek előrejelzései

3.2.1. Európai Bizottság

Az **Európai Bizottság 2015 tavaszi előrejelzése** szerint az Európai Unió növekedési kilátásai fokozatosan javulnak. A növekedés elsődleges hajtóereje a magánfogyasztás, mely extra lendületet kap olyan tényezőktől, mint az alacsony olajár, a gyenge euró, valamint az Európai Központi Bank mennyiségi lazítása. Mindezek ellenére a kedvező hatások csak bizonyos gazdasági ágazatokba tudtak begyűrűzni, illetve új kockázati tényezők merültek fel. Az Oroszországgal szembeni geopolitikai feszültségek, valamint számos tagállamban a magas munkanélküliség negatív hatással van a GDP növekedésre. 2015-ben az EU 1,8%-os és az euróövezet 1,5%-os reál-GDP növekedését követően az előrejelzés szerint 2016-ban az EU-ban 2,1%-ra, az euróövezetben pedig 1,9%-ra gyorsul a növekedés.

Az Európai Bizottság előrejelzése 2015. május

	Reál GDP		Infláció		Munkanélküliségi ráta	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
EA	1,5	1,9	0,1	1,5	11,0	10,5
EU	1,8	2,1	0,1	1,5	9,6	9,2
Németország	1,9	2,0	0,3	1,8	4,6	4,4
Ausztria	0,8	1,5	0,8	1,9	5,8	5,7
Olaszország	0,6	1,4	0,2	1,8	12,4	12,4
Szlovákia	3,0	3,4	-0,2	1,4	12,1	10,8
Szlovénia	2,3	2,1	0,1	1,7	9,4	9,2
Csehország	2,5	2,6	0,2	1,4	5,6	5,5
Románia	2,8	3,3	0,2	0,9	6,6	6,4
Horvátország	0,3	1,2	0,1	1,3	17,0	16,6
Magyarország	2,8	2,2	0,0	2,5	6,8	6,0
USA	3,1	3,0	0,4	2,2	5,4	5,0
Japán	1,1	1,4	0,5	0,9	3,6	3,5
Oroszország	-3,5	0,2	12,5	8,0	6,2	6,4
Kína	7,0	6,8	2,5	3,0	-	-
Világ	3,5	3,9	-	-	-	-

Európai Bizottság

Az egyik fő tényező, mely az EU malmára hajtja a vizet, az olaj ára, mely még a tél óta bekövetkezett visszapattanás ellenére is rendkívül alacsony. Ezzel párhuzamosan az euró effektív árfolyama tovább esik, mely így jótékony hatást gyakorol az Európán kívülről exportáló vállalkozások versenyképességére és eredményességére. A pénzügyi piacok és a befektetési eszközök árfolyama jócskán profitált az EKB kibővített eszköz vásárlási programja által generált jelentős likviditásbővülésből.

E kedvező széljárás várhatóan az EU minden országában érvényesül. Az egyes gazdaságok azonban sajátosságaik miatt eltérő mértékben tudják kihasználni az alacsony olajárakat és különösen az euró leértékelődését. Az EKB által végrehajtott mennyiségi lazítás valószínűleg nagyobb hatást gyakorol a korábban szigorú finanszírozási feltételekkel rendelkező országokban. Egyes tagállamokban ugyanakkor a tőkepufferek viszonylag alacsony, illetve a nemteljesítő hitelek magas szintje csökkentheti a mennyiségi lazítás banki hitelezésre gyakorolt pozitív hatását.

Egyensúlyi mutatók 2015. május

	Államháztartás egyenlege / GDP		Bruttó adósság / GDP	
	2015	2016	2015	2016
EA	-2,0	-1,7	94,0	92,5
EU	-2,5	-2,0	88,0	86,9
Németország	0,6	0,5	71,5	68,2
Ausztria	-2,0	-2,0	87,0	85,8
Olaszország	-2,6	-2,0	133,1	130,6
Szlovákia	-2,7	-2,5	53,4	53,5
Szlovénia	-2,9	-2,8	81,5	81,7
Csehország	-2,0	-1,5	41,5	41,6
Románia	-1,6	-3,5	40,1	42,4
Horvátország	-5,6	-5,7	90,5	93,9
Magyarország	-2,5	-2,2	75,0	73,5

Európai Bizottság

2015 első felében az infláció várhatóan zéró közelében marad, főként az energiaárak esése miatt. A fogyasztói árak azonban az év második felében – majd 2016-ban még inkább – növekedésnek indulnak, amit a hazai kereslet erősödése, a kibocsátási rések szűkülése, az alacsonyabb nyersanyagárak hatásának mérséklődése, illetve az euró leértékelődése

miatti importár-növekedés okoz. Az éves infláció mértéke az idei 0,1%-ról 2016-ban az EU-ban és az euróövezetben is várhatóan 1,5%-ra nő.

A foglalkoztatás növekedését a gazdasági tevékenység élénkülése hajtja. A munkanélküliség, noha pályája csökkenő, továbbra is magas. Az EU és az euróövezet munkanélküliségi rátája idén várhatóan 9,6%-ra, illetve 11,0%-ra csökken, ami a munkaerőpiacok kedvező fejleményeinek ágazatok közötti terjedésével magyarázható. A trend a gazdasági növekedés 2016-ra várt további erősödésével valószínűleg folytatódni fog, különösen a közelmúltban munkaerő-piaci reformokat végrehajtó országokban. A munkanélküliségi ráta 2016-ban várhatóan 9,2%-ra csökken az EU-ban, és 10,5%-ra az euróövezetben.

Az EU és az euróövezet költségvetési kilátásai az elmúlt évek kiigazításainak, a gazdasági tevékenység erősödésének és az államadósság után fizetett kamatok csökkenésének köszönhetően javulnak. Az EU GDP-arányos hiánymutatója – az összességében lényegében semleges költségvetési irányvonal mellett is – a 2014. évi 2,9%-ról idén várhatóan 2,5%-ra, jövőre pedig 2%-ra esik. Az euróövezet esetében a ráta az előrejelzés szerint a 2014. évi 2,4%-ról 2015-ben 2%-ra, 2016-ban pedig 1,7%-ra csökken. A GDP-arányos államadósság rátája 2014-ben várhatóan mindkét térségben elérte csúcspontját, az EU-ban idén és jövőre valószínűleg 88%-ra csökken, az euróövezetben pedig 2016-ra 94%-ra.

Az Európai Bizottság előrejelzése 2015. május

	EU		EA	
	2015	2016	2015	2016
Háztartások fogyasztása	2,1	1,9	1,8	1,6
Közösségi fogyasztás	0,8	0,8	0,6	0,8
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	2,6	4,2	1,7	4,0
Export	4,2	5,2	4,4	5,4
Import	4,6	5,6	4,6	5,9

Európai Bizottság

A gazdasági kilátásokat övező bizonytalanság szintje továbbra is magas, de az általános kockázat lényegében kiegyensúlyozottnak tűnik. A GDP növekedése a vártnál jobban is alakulhat, ha a kedvező tényezők az előre jelzettnél tartósabb vagy erősebb hatást gyakorolnak. A GDP növekedése azonban csalódást is okozhat, ha a geopolitikai feszültségek fokozódnak, illetve ha a pénzügyi piacok – például az Egyesült Államok monetáris politikájának rendeződése miatt – nehézségekkel szembesülnek. Az inflációs várakozások kockázatai az EKB által végrehajtott mennyiségi lazítás és a növekedési kilátások javulása miatt csökkentek.

3.2.2. OECD

Az **OECD 2015 tavaszi előrejelzése** szerint a világ vezető gazdaságainak növekedési kilátásai a fél évvel korábbihoz képest enyhén javultak. A rövid távú előrejelzés inkább mérsékelt, mint gyors növekedéssel számol a világgazdaságban. Az alacsony olajárak jelentősen növelték a globális keresletet és számos központi bank számára teret biztosítottak a kamatcsökkentésre. E kedvező feltételek lehetőséget biztosítanak az EU és Japán számára, hogy egy magasabb növekedési pályára álljanak, illetve javítsák az egyensúlyi mutatókat. Az USA-ban folytatódik a ciklikus fellendülés, melyre negatívan hathat néhány egyszeri befolyásoló tényező, mint pl. az ország észak-keleti részét ért ritka kemény tél. A következő két évben India várhatóan gyorsabban nő majd, mint Kína, ahol a növekedés a hivatalos célként kitűzött 7% alá süllyed. Az olaj- és áruexportőrök az árak csökkenése következtében lassabb növekedéssel szembesülnek.

Ugyanakkor a javuló növekedési kilátásokat a kirívóan alacsony infláció és kamatszint beárnyékolja, mely emeli a pénzügyi egyensúlytalanság kockázatát, mivel a kockázatvállalást és a tőkeáttételt inkább a likviditási megfontolások, mint a fundamentumok befolyásolják. Ráadásul a jelen helyzetben előrejelzett növekedési ütem még túl alacsony ahhoz, hogy a munkaerőpiac sebeit begyógyítsa. A fellendülés középpontjában továbbra is a monetáris politikák eszközrendszere áll, bár a monetáris politika, mint a kereslet befolyásolás egyetlen eszköze a kockázatok kiküszöbölésére aligha elegendő. A fiskális és a strukturális politikák hatékony szinergikus kiegészítői lehetnek a monetáris politikának.

Az előrejelzés szerint a 34 OECD tagország összesített GDP növekedése 2015-ben 2,3%-ra, 2016-ban 2,6%-ra gyorsul, miközben a világgazdaság 3,7, illetve 3,9%-kal bővül. A fejlett országok közül a leggyorsabb növekedésre az USA lesz képes, 2015-ben várhatóan 3,7%-kal, 2016-ban 3,9%-kal bővül gazdasága. Az euróövezet hároméves reccsiót és egy évnnyi lassú növekedést követően bővülni tud, 2015-ben 1,1%-kal, 2016-ban 1,7%-kal.

Az alacsony olajárak növelik a háztartások reáljövedelmét, ugyanakkor csökkentik a vállalati költségeket, ennek következtében jótékonyan hatnak a globális növekedésre, másrészt viszont csökkentik az olajtermelők reáljövedelmét. Emellett az energiaárak esése lefelé irányuló nyomást gyakorol a fogyasztói árakra. Számos központi bank kamatcsökkentéssel reagált e sokkra, illetve egy alkalmazkodóbb politikai irányvonalat vetített előre.

A legjelentősebb könnyítést az elmúlt hónapokban az Európai Központi Bank jelentette be. A monetáris politikák széleskörű könnyítési hulláma a globális GDP mintegy felére hatással volt, mellyel jelentősen javította a pénzügyi kondíciókat.

Az OECD előrejelzése 2015. május

		2012	2013	2014	2015	2016
Reál-GDP	Világ	3,1	3,1	3,3	3,7	3,9
	OECD	1,3	1,4	1,8	2,3	2,6
	USA	2,3	2,2	2,2	3,1	3,0
	EA	-0,7	-0,4	0,8	1,1	1,7
	Japán	1,5	1,5	0,4	0,8	1,0
	Kína	7,6	7,7	7,4	7,0	6,9
Kibocsátási rés	OECD	-2,1	-2,3	-2,3	-1,9	-1,4
Munkanélküliségi ráta	OECD	7,9	7,9	7,3	7,0	6,8
Infláció	OECD	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Költségvetés egyenlege	OECD	-5,7	-4,3	-3,9	-3,4	-2,9

OECD

3.2.3. Business Europe

A **Business Europe 2015 tavaszán kiadott előrejelzése** szerint Európa gazdasági talpra állása 2015-ben a 2014 őszi prognosztizálthoz képest valamelyest gyorsabb lesz. Az EU-ban 1,9%-os, az euróövezetben 1,6%-os bővülés várható. A növekedés üteme 2016-ban kissé tovább gyorsul, az EU-ban 2,1%-ra, az euróövezetben 1,9%-ra. A növekedés hordozójává a nettó export helyett egyre inkább a belföldi kereslet válik. A magánfogyasztás 1,9%-kal, a beruházás a válság kitörése óta nem tapasztalt mértékű tőkeéhséget követve 2,8%-kal bővül 2015-ben. A munkanélküliség a jelenlegi magas szintről csak kis mértékben képes csökkenni, az EU-ban a 2014-es 9,8% után 2015-ben 9,5%-ra, 2016-ban 9%-ra, míg az euróövezetben 2015-ben 11,3%-ról 10,6%-ra, 2016-ban 10,1%-ra. Az infláció alacsony szinten marad, bár a következő 1,5 évben fokozatosan nő, az EU egészén 1,5%-ra, az Euróövezetben 1,2%-ra, melyben a növekvő importált infláció és a stabilizálódó energiaárak játszanak szerepet.

A gyenge euró, alacsony olajár, illetve ECB akcióból eredő lehetőséget meg kell ragadni. Igaz, e tényezők még összességében sem képezhetik bázisát egy hosszú távú növekedésnek. A tagállamoknak ambiciózus szerkezeti reformprogramokat kell megvalósítaniuk a versenyképes termékek, szolgáltatások és a munkaerőpiac támogatása érdekében.

A Business Europe előrejelzése 2015. május

	EU		EA	
	2015	2016	2015	2016
Reál-GDP	1,9	2,1	1,6	1,9
Infláció	0,3	1,5	0,3	1,2
Munkanélküliségi ráta	9,5	9,0	10,6	10,1
Államháztartás egyenlege	-2,4	-2,0	-2,0	-1,7
Bruttó államadósság	87,3	86,4	93,2	91,8
Lakossági reálfogyasztás	1,9	1,9	1,6	1,7
Bruttó állóeszköz felhalmozás	0,6	0,7	0,6	0,7
Export	4,4	5,2	4,3	5,0
Import	4,3	5,3	4,2	5,1

Business Europe

A tagállamoknak bizonyítani kell elkötelezettségüket a fiskális reformok megvalósítása érdekében az uniós költségvetési szabályok betartásával, valamint a Stability and Growth Pact-ben elfogadottaknak megfelelően. A növekedésbarát fiskális politikák megvalósítása érdekében, lényeges és fontos az adóterhek költségvetés-független csökkentése, valamint a kevésbé termelékeny területek kiadáscsökkentése.

A Transatlantic Trade and Investment Partnership lendületet adhat az EU gazdasági növekedésének, valamint a munkahelyteremtésnek. Jelen helyzetben lehetőséget biztosít az EU exportőrök számára, hogy kihasználják az USA dollárhoz jelenleg mért alacsonyabb árfolyamból adódó előnyöket.

A Business Europe előrejelzése 2015. május

	Reál GDP		Infláció		Munkanélküliségi ráta	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Németország	2,0	2,0	0,8	1,6	5,2	4,8
Ausztria	0,8	1,6	1,2	1,8	5,3	5,3
Olaszország	0,5	1,1	0,2	0,6	12,9	12,6
Szlovénia	2,0	1,7	0,0	0,6	9,3	8,9
Csehország	2,5	2,6	0,4	1,9	5,7	5,6
Magyarország	2,0	1,7	0,2	1,5	7,4	7,4

Business Europe

3.3. Ország-jelentések

3.3.1. Németország

2014-ben a reál-GDP 1,6%-kal emelkedett elsősorban a magánfogyasztás és a beruházások jótékony hatásának következtében, míg a nettó export szintén hozzá tudott járulni a növekedéshez. A beruházások bővülése inkább az első, míg a fogyasztás felfutása a második félévre hatott, utóbbit kedvezően érintette az olajárak alakulása is.

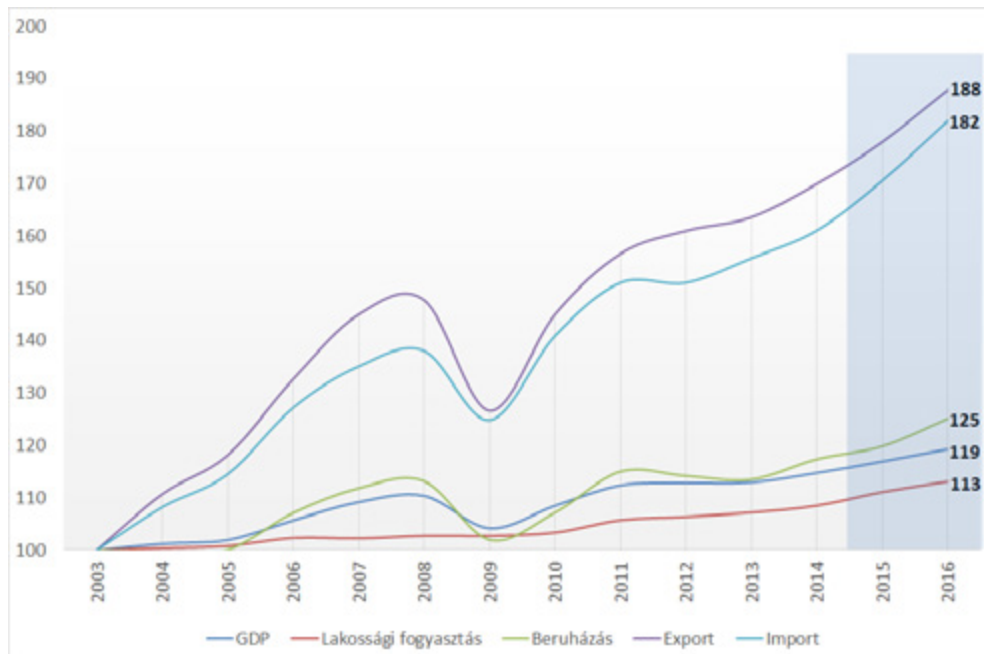
Legfontosabb gazdasági mutatók, 1995-2016

	1995-2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Volumenindex</i>							
GDP	1,3	3,6	0,4	0,1	1,6	1,9	2,0
Háztartások fogyasztása	0,9	2,3	0,7	0,8	1,2	2,4	1,8
Közösségi fogyasztás	1,4	0,7	1,2	0,7	1,1	1,6	1,4
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,5	7,3	-0,7	-0,6	3,4	2,1	4,4
Export	6,4	8,0	2,8	1,6	3,9	4,7	5,6
Import	5,5	7,2	0,0	3,1	3,4	5,9	6,7
Munkanélküliségi ráta (%)	8,8	5,8	5,4	5,2	5,0	4,6	4,4
Megtakarítási ráta (/ bruttó jövedelem)	16,2	16,5	16,4	16,3	16,6	16,6	16,3
Fogyasztói árindex (harmonizált) (%)		2,5	2,1	1,6	0,8	0,3	1,8
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)	2,3	6,2	7,2	6,9	7,6	7,9	7,7
Költségvetés egyenlege (/ GDP)	-2,8	-0,9	0,1	0,1	0,7	0,6	0,5
Bruttó államadósság (/ GDP)	63,2	77,9	79,3	77,1	74,7	71,5	68,2

European Commission

2015-ben a német gazdasági növekedés a belföldi keresletnek köszönhetően várhatóan gyorsul, de ennek üteme az olajár hatás kifutásának köszönhetően a tavalyinál lassabb lesz. A stabil munkaerőpiac, a javuló külső gazdasági környezet, a gyenge euró, valamint a kedvező finanszírozási feltételek következtében a 2015-ös GDP növekedés optimizmusra ad okot. Mindezt elősegíti, hogy 2015-ben több a munkanap, valamint a 2014 év végi kedvező feltételek áthúzódó hatása. 2015-ben a reál-GDP várhatóan 1,9%-kal, 2016-ban 2%-kal bővül.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2003-2016 (2003=100)

European Commission

A németországi növekedés legerősebb hajtómotorja a belső fogyasztás lesz. A lakosság vásárlóerejét az alacsonyabb energiaárakból származó megtakarítások, valamint a javuló munkaerő-piaci helyzetből eredő béremelkedés erősíti. A munkanélküliségi ráta fokozatosan tovább csökken. A lakossági fogyasztás az idén 2,4 százalékkal, jövőre pedig 1,8 százalékkal emelkedik.

A bővülő kereskedelmi forgalom formájában az euróövezet is szolgál majd némi növekedési impulzussal a német gazdaság számára. A külkereskedelmi forgalom 0,3 százalékponttal járul majd hozzá a GDP-növekedéshez az idén és jövőre is.

Az Európai Bizottság az inflációs nyomás szerény növekedésre számít, az áremelkedés az idén 0,5%, jövőre pedig 1,3% lehet, ami azonban még elmarad a 2%-os céltől. Mindemellett a növekedési ütem az év vége felé lassulni kezd, amiért az olajárscsökkenés gyengülő hatása lesz elsősorban felelős, az euró gyengülésének hatása viszont tartósabbnak bizonyulhat.

A beruházási kilátások kedvezőek. A belföldi tőkejavak rendelésállományának kedvező trendje, valamint a cégek fokozódó beruházási tervei enyhítik a bizonytalanságot, illetve a kedvező pénzügyi kondíciók további gyorsulást feltételeznek. A vállalati építési beru-

házások középtávon várhatóan a gépberuházásokkal párhuzamosan bővülnek, míg a volatilisebb magánberuházások némiképp fékezik a bővülés ütemét.

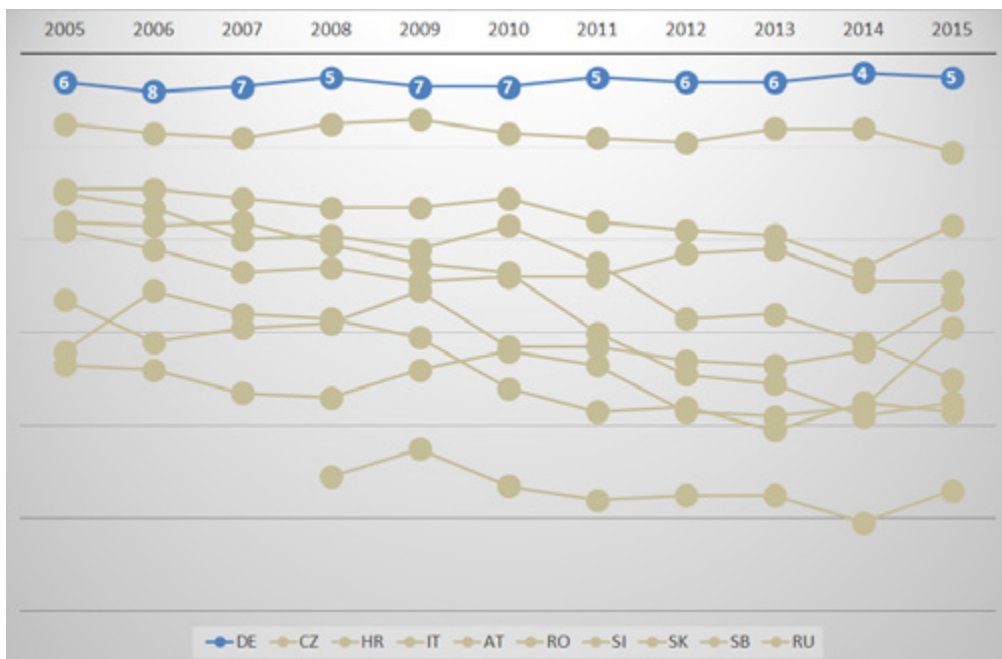
Az export az euróövezet és a feltörekvő piacok erősödésével fokozatosan gyorsul, melyre jótékony hatást gyakorol az alacsony euró árfolyam. Az import bővülését ezzel párhuzamosan a gyorsuló fogyasztásbővülés és a beruházások fellendülése húzhatja. A folyó fizetési mérleg többlet 2016-ban már nem növekszik tovább. A költségvetés egyenlege várhatóan egyensúlyban marad, az államadósság GDP-hez viszonyított aránya csökken.

A nagyobb bankok magas tőkeáttételi mutatója bizalomerősítő hatását, a pénzügyi sokkok ellen védi a növekedést. A főként a start-up cégek számára létrehozott – régóta várt – egyablakos ügyintézés nagyobb rugalmasságot kölcsönöz a német gazdaság számára. A strukturális reformok, mint a szakmai szolgáltatások deregulációja vagy a felsőfokú oktatás elérhetőségének fejlesztése támogatja a növekedést és hozzájárul az egyensúly javulásához.

A munkaerőpiac erősödő stabilitása alátámasztja a háztartások vásárlási hajlandóságát. A migrációs folyamatok által hajtott munkaerő kínálatnál gyorsabban bővül a munkaerő kereslet. Mindez a munkanélküliségi ráta fokozatos csökkenését, valamint a bérkiáramlás gyorsulását eredményezi 2015-ben és 2016-ban. A munkanélküliségi ráta 2016 végére várhatóan 4,5% alá csökken, némileg erősítve ezzel az inflációs nyomást.

Németország a World Economic Forum globális versenyképességi rangsorában az elmúlt 10 évben (mintegy 150 ország közül) a 4. és a 8. hely között ingadozott, 2015-re éppen egy helyet rontva az 5. helyre csúszott vissza. E nagyon impozáns helyezés többek között az infrastruktúra fejlettségének, különösképpen a kiemelkedő minőségű szállítóeszközöknek köszönhető (a teher-, valamint az utasszállításban egyaránt). A termékpiacok nagyon hatékonyan működnek, melyet az intenzív belföldi verseny és a piac diverzifikáltsága lendít előre. Németország üzleti szektorának működése nagyon kifinomult, elsősorban igaz ez a termelési folyamatokra és az elosztási csatornákra. A német vállalatokat a leginnovatívabbak között tartják számon, köszönhető ez a K+F-re fordított jelentős kiadásoknak, valamint az innovációs kapacitásnak, melyek megalapozza a cégek számára a legújabb technológiák gyors és hatékony adaptációját. Mindezek lehetővé teszik az ország számára piacméretéből eredő hasznok hatékony kihasználását. Az ország versenyképességi hátrányai közé sorolható a munkaerőpiac, valamint az oktatási rendszer.

GCI Versenyképességi rangsorbeli helyezés alakulása 2005-2015

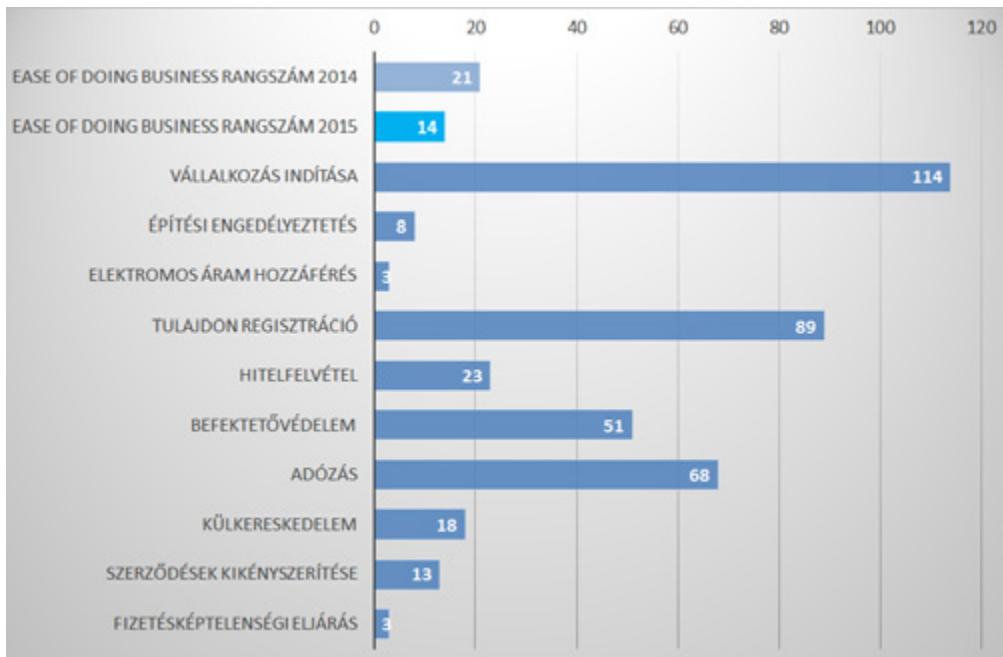
World Economic Forum

Megj: A jelen évkönyvben kiemelten vizsgált országok között.

Számos pozitív lépés ellenére a munkaerőpiac még mindig merev, többek között igaz ez a bérszabályozásra, valamint az elbocsátás magas költségeire, melyek hátráltatják a munkahelyteremtést, különösen a gazdasági ciklusok lefelé irányuló periódusaiban. A jelen kedvező helyezés fenntartásához az oktatási rendszer színvonalának további emelése elengedhetetlen.

Németország a Világbank Doing Business rangsorában 2015-ben a 21-ről a 14. helyre jött fel. A javulás ellenére a cégalapítás és a tulajdon regisztrációja továbbra is körülményes, valamint a befektető védelem és az adórendszer tekintetében is van mit javítania az országnak.

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktorai, 2015

World Bank; 189 országból

3.3.2. Ausztria

Az osztrák GDP 2013 után 2014-ben sem tudott jelentősen emelkedni, a növekedése alig haladta meg a stagnálás állapotát. Igazából egyik szektor sem tudott jól teljesíteni, a magánfogyasztás stagnált, a beruházások a 2014 eleji adórally ellenére sem tudtak 0,5%-nál gyorsabban nőni, a nettó export is csak kissé javult, az üzleti bizalom fokozatosan csökkent. Jelenleg a növekedés jelei alig mutatkoznak, a feldolgozóipari rendelések a jövőre vonatkozóan sem mutatnak számottevő fellendülést. A bank reorganizációra fordított költségek, valamint a jövedelemadó-reform tervek bizonytalanságot kölcsönöznek a fiskális kilátásoknak.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 1995-2016

	1995-2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Volumenindex</i>							
GDP	2,0	3,1	0,9	0,2	0,3	0,8	1,5
Háztartások fogyasztása	1,7	0,7	0,6	-0,1	0,2	0,6	1,0
Közösségi fogyasztás	1,8	0,1	0,4	0,7	0,5	1,1	0,6
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,8	6,8	0,5	-1,5	0,5	0,9	3,2
Export	5,5	6,6	1,3	1,4	1,5	2,1	3,9
Import	4,3	6,4	0,7	-0,3	2,4	2,1	4,0
Munkanélküliségi ráta (%)	4,5	4,6	4,9	5,4	5,6	5,8	5,7
Megtakarítási ráta (/ bruttó jövedelem)	15,9	13,3	14,4	12,8	12,6	13,4	14,1
Fogyasztói árindex (harmonizált) (%)	1,6	3,6	2,6	2,1	1,5	0,8	1,9
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)	0,6	2,1	2,6	2,3	2,3	2,4	2,4
Költségvetés egyenlege (/ GDP)	-2,9	-2,6	-2,2	-1,3	-2,4	-2,0	-2,0
Bruttó államadósság (/ GDP)	68,1	82,1	81,5	80,9	84,5	87,0	85,8

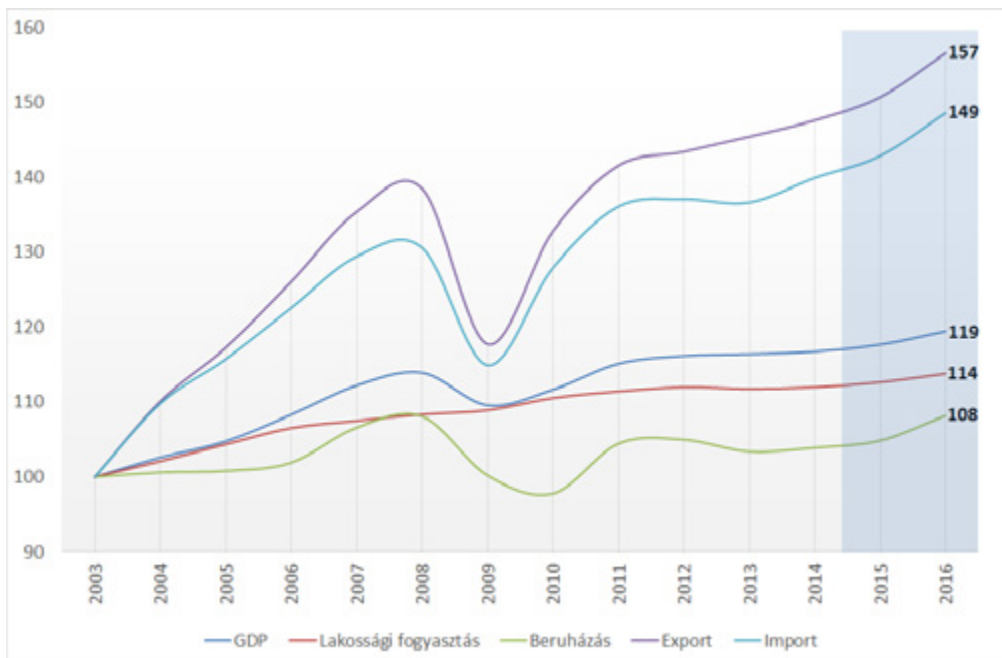
European Commission

2015-ben a növekedés lendülete alig erősödik, 0,8%-os GDP bővülés várható, az üzleti és fogyasztói bizalmi indikátorok év eleji hanyatlása a gazdasági fellendülés további bizonytalanságát vetíti előre.

2016-ban az üzleti bizalom erősödésével és a pénzügyi feltételek konszolidálásával párhuzamosan az export piacok bővülése erősíti a magán-beruházási hajlandóságot. A magánfogyasztás a lassú foglalkoztatás bővülés miatt továbbra is visszafogott, a reáljövödelmek alig bővülnek, 2016 azonban fordulatot hozhat e tekintetben.

Jelenleg zajlik a fiskális konszolidáció, hatékonyságát az automatikus stabilizáló elemek hatásmechanizmusa és a tervezett strukturális fejlesztések is segíthetik. Ugyanakkor számos betervezett pótlólagos bevételnövelő és kiadáscsökkentő lépés várhatóan nem lesz elegendő, hogy a költségvetés hiányát eltüntesse. A bankszektor átalakítása előrehaladott, a további adósságfinanszírozó intézkedések sem veszélyeztetik a jelen fázisában még törékeny növekedést.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2003-2016 (2003=100)

European Commission

Az alacsony kamatlábak és a vállalatok stabil likviditási helyzete várhatóan az elhasznált kapacitásbővítések és fejlesztések pótlására sarkallja a cégeket. A hitelbővülés továbbra is visszafogott, melynek háttérében részben a gyenge hitelkereslet, valamint a bankrendszer tőkeáttétel javítás vezérelte alkalmazkodása áll.

Az exportképes szektorok várhatóan a külső kereslet szívó hatása által bővülni tudnak a következő 2 évben. Az egységnyi munkaerőköltség a kereskedelmi partnereket követve nőtt, a költség versenyképesség ezért nem változott jelentősen. Összességében a külső egyensúly várhatóan pozitív marad és képes lesz hozzájárulni a növekedéshez.

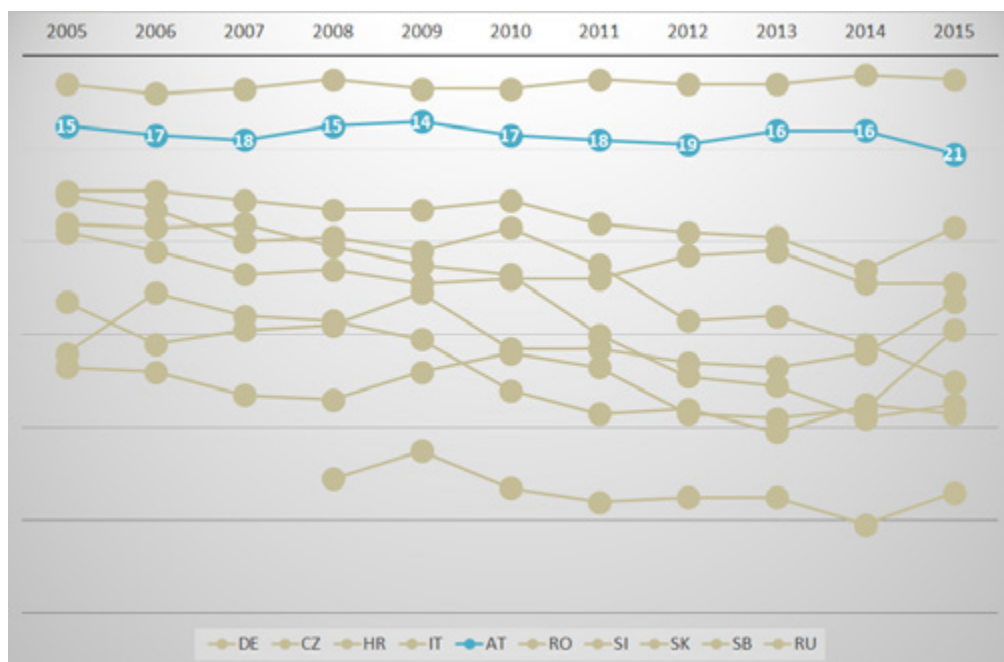
A foglalkoztatás lassú ütemű bővülését 2014-ben a szolgáltató szektor által teremtett új munkahelyek segítették. 2015-ben nem várható jelentős foglalkoztatás bővülés, 2016-ban azonban a GDP gyorsulásával ez újbóli lendületet kaphat, mivel a cégek nem jeleztek elbocsátási szándékot. Ennek ellenére a munkanélküliségi ráta a következő években várhatóan nem csökken.

A fogyasztói árindex 2015 első félévében elsősorban az energiapiaci folyamatok következtében 0,6%-ra süllyedt. A maginfláció azonban a mérsékelt bér- és belföldi keresletnö-

vekedésnek köszönhetően kevésbé csökkent (1,6%-ra). 2015-ben összességében 0,8%-os, 2016-ban 1,9%-os infláció várható.

A telekommunikációs licenzek eladásának egyszeri hatása kedvezően hatott a költségvetés egyenlegére, a deficit így 2013-ban a GDP 1,7%-ára csökkent. Mindez a Svájccal kötött adóegyezmény hatásaiból származó költségvetési többletbevételekkel együtt ellensúlyozza a bankszektor kényszerű konszolidációjának kedvezőtlen hatásait. 2014-ben a költségvetés hiánya a GDP 2,4%-ára nőtt a további bankkonszolidáció (Hypo Group), a nyugdíjkiadások, a munkanélküliségi járadék kiadások növekedése, valamint a vártnál lassabb növekedésből fakadó kisebb adóbevétel következtében. 2015-ben a deficit 2%-ra csökken, mely 2016-ban is e szinten marad. Az államadósság 2014-ben a GDP 84,5%-a volt, 2015-ben 87%-ra emelkedik, majd 2016-ban újbóli csökkenése várható.

GCI Versenyképességi rangsorbeli helyezése alakulása, 2005-2015

World Economic Forum

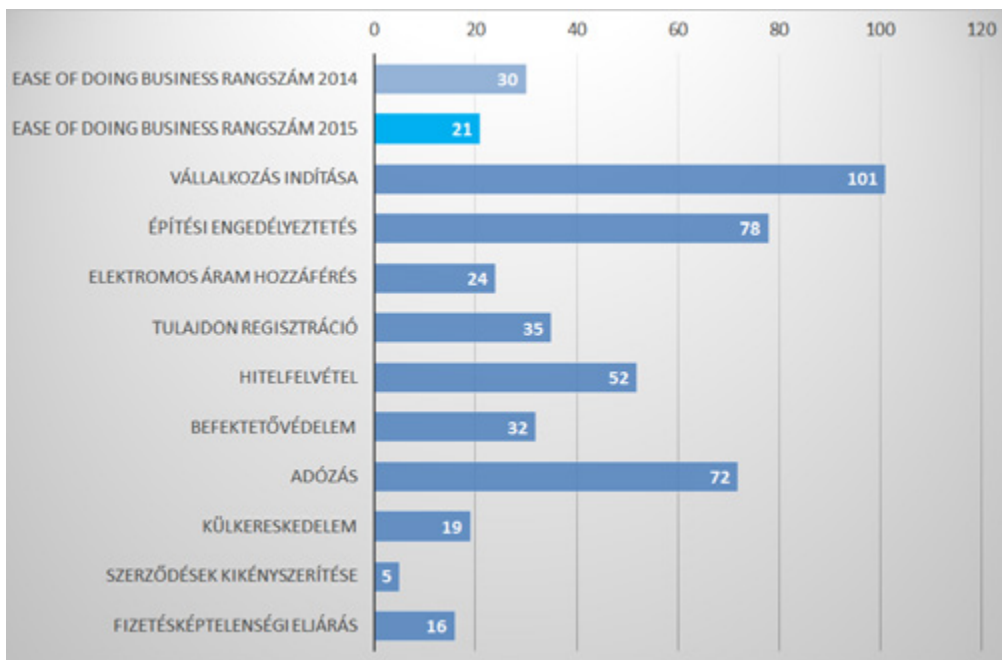
Megj: A jelen évkönyvben kiemelten vizsgált országok között.

Ausztria WEF által mért globális versenyképességi rangsor helyezése az elmúlt 11 évet tekintve idén a legrosszabb (21.). Az ország elsősorban az infrastruktúra fejlettségéből, valamint a nemzetközi összehasonlításban kiemelkedően innovatív és kifinomult üzleti

szektor működéséből húz hasznot. Mindezt egy olyan oktatási rendszer támogatja, mely elsősorban munkahelyi tréningekkel hatékonyan szolgálja ki az üzleti szféra igényeit. Ausztria versenyképességét a munkaerő nagyobb rugalmasságával, illetve a jelenben is kitűnő minőségű oktatási rendszer fejlesztésével lehetne még tovább javítani.

Ausztria a Világbank Doing Business 2015-ös rangsorában a 21. helyen áll (189 országból), kilenc helyet javított a 2014-es helyezésén. Az ország fejlettségéhez mérten relatíve kedvezőtlen pozíció hátterében Németországhoz hasonlóan a cégalapítás nehézségei jártak leginkább hozzá, de az építési engedélyeztetés, a hitelfelvétel könnyítésre, az adórendszer fejlesztésre szorul.

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktora, 2015

World Bank; 189 országból

3.3.3. Olaszország

Olaszország reál-GDP-je a 2012-es 2,8%-os és a 2013-as 1,7%-os visszaesést követően még 2014-ben is 0,4%-kal csökkent. A szűkös finanszírozási lehetőségek és a bizonytalanság következtében a belföldi kereslet erőteljesen visszaesett, mely visszafogta a beru-

házásokat is. Alacsony infláció mellett 2014-ben tetőzött a munkanélküliség, a költségvetési hiány nem tudott csökkenni, a GDP-arányos eladósodottság tovább emelkedett.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 1995-2016

	1995-2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Volumenindex</i>							
GDP	1,0	0,6	-2,8	-1,7	-0,4	0,6	1,4
Háztartások fogyasztása	1,2	0,0	-3,9	-2,8	0,3	0,6	0,6
Közösségi fogyasztás	0,9	-1,8	-1,2	-0,3	-0,9	-0,5	0,7
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	1,6	-1,9	-9,3	-5,8	-3,3	1,1	4,1
Export	2,6	5,2	2,3	0,5	2,7	3,8	4,9
Import	3,8	0,5	-8,1	-2,3	1,8	3,0	5,0
Munkanélküliségi ráta (%)	8,9	8,4	10,7	12,1	12,7	12,4	12,4
Megtakarítási ráta (/ bruttó jövedelem)	15,1	10,7	9,6	11,3	11,0	11,5	11,8
Fogyasztói árindex (harmonizált) (%)	2,5	2,9	3,3	1,3	0,2	0,2	1,8
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)	-0,3	-3,1	-0,4	0,9	2,2	2,4	2,4
Költségvetés egyenlege (/ GDP)	-3,6	-3,5	-3,0	-2,9	-3,0	-2,6	-2,0
Bruttó államadósság (/ GDP)	107,1	116,4	123,1	128,5	132,1	133,1	130,6

European Commission

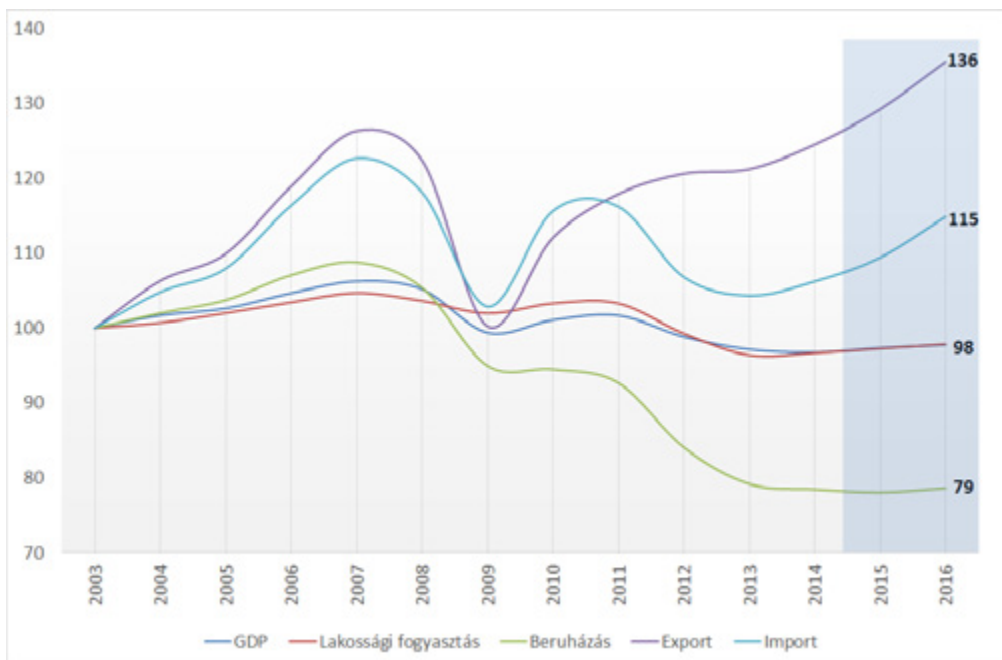
Az olasz gazdaság 2015-ben a külső kereslet élénkülésének és a gyenge eurónak köszönhetően várhatóan kilép a recesszióból és lassú növekedésnek indul. A feldolgozóipari bizalom az új exportrendeléseken keresztül a bővülés jeleit mutatja. A külső megrendelések élénkülésével bővül az ipar, melyet a szolgáltatások iránti kereslet élénkülése is követ. Mindezek eredményeként a reál-GDP várhatóan 0,6%-kal növekszik. A belföldi kereslet elsősorban a kapacitáskihasználtság javulását követő gépberuházások bővülése következtében várhatóan hozzájárul a növekedéshez. Az építőipari beruházások a szűkös hitelkínálat miatt eközben tovább csökkennek. A hitelfeltételek csak lassan javulnak, a reál-kamatláb és a nem-teljesítő hitelek aránya magas marad. A magánfogyasztás alig növekszik.

2016-ban a növekedés 1,4%-ra gyorsul, jellemzően export vezérelt lesz, mely a külföldi kereslet további erősödésével újabb lendületet nyerhet. A belföldi kereslet a bizonytalanság enyhülésével és a finanszírozási feltételek javulásával újbóli lökést adhat a beruházásoknak (főként az építőiparban). Ha az euró továbbra is gyenge marad, az tovább stimulálhatja a növekedést. A munkanélküliség várhatóan magas szinten marad, mivel az

erősödő belső kereslet főként a foglalkoztatottak munkaidejét tolja ki, sem mint új munkahelyeket generál. A költség és ároldali nyomás gyenge marad.

A lassú növekedés felgyorsításához elengedhetetlen a reformok tényleges megvalósítása. Koherens, átfogó adóreform részeként szükséges a munka adóztatásának további enyhítése.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2003-2016 (2003=100)

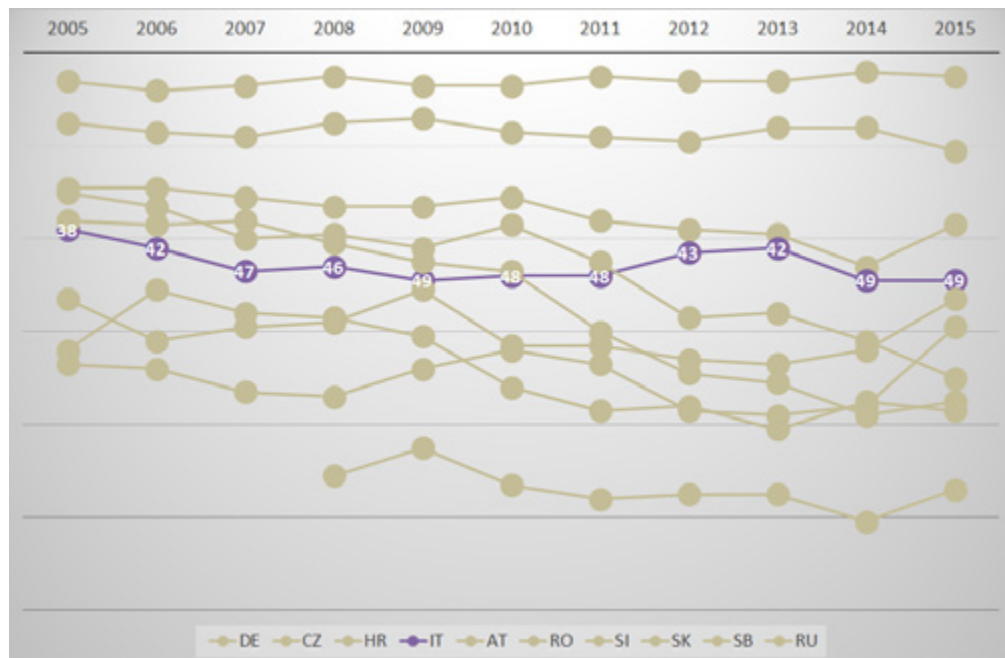
European Commission

Az olasz bankok tovább konszolidálják mérlegeiket, mely lassan, de javíthatja a magán-szektor hitelezési feltételeit. Mindez 2016-ban már segíti a belső kereslet élénkülését és így a GDP növekedést is. Mivel az import is növekszik, a folyó fizetési mérleg egyenlegének GDP-hez mért aránya 2015-16-ban 2% felett stabilizálódik.

A gazdasági növekedés 2016-os gyorsulása ellenére a munkanélküliség 12,4%-on stagnál, a bérdinamika elsősorban a közszféra szerződésmegújításainak következtében visszafogott marad. A gyenge munkaerőköltség oldali nyomás, a visszafogott fogyasztás és a változatlan energiaárak következtében az infláció 0,2%-on marad 2015-ben, majd 2016-ban a gazdaság erősödésével 1,8%-ra növekszik.

Az államháztartási hiány 2012-höz és 2013-hoz hasonlóan 2014-ben is a GDP 3%-át tette ki. 2015-ben 2,6%-ra, 2016-ban változatlan politika mellett a gazdaság gyorsulása következtében 2%-ra csökken a deficit. A GDP arányos államadosság várhatóan 2015-ben tetőzik (133,1%-on), majd 2016-ban enyhén csökkenni kezd.

GCI Versenyképességi rangsorbeli helyezése alakulása, 2005-2015

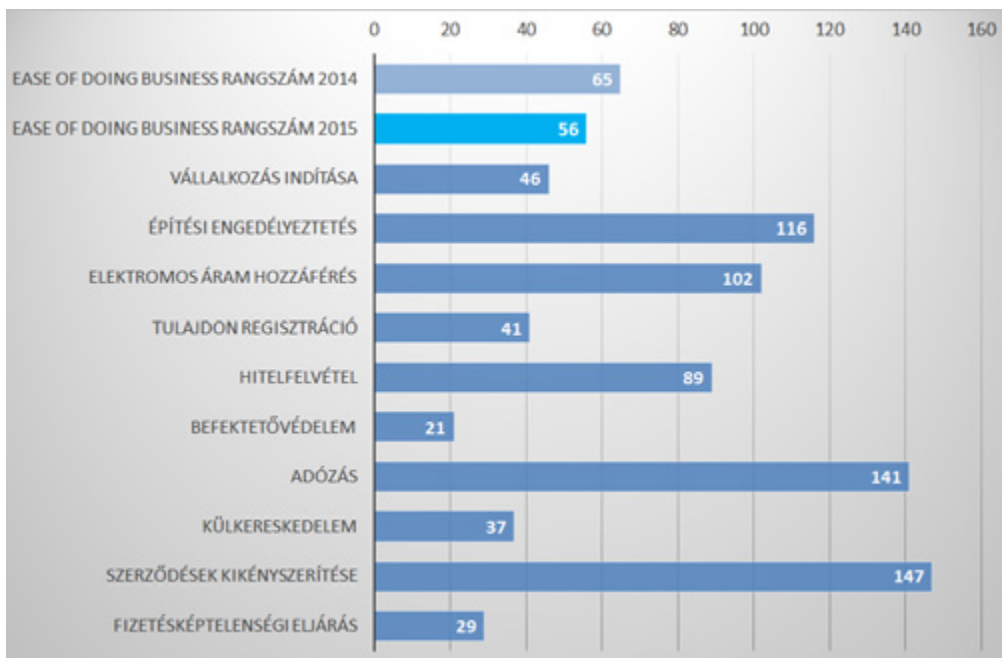
World Economic Forum

Megj: A jelen évkönyvben kiemelten vizsgált országok között.

Olaszország a World Economic Forum globális versenyképességi rangsorában 2015-ben a 49. helyet foglalja el, csakúgy, mint 2014-ben. A relatíve kedvezőtlen pozíció háttérében a politikai célrendszer bizonytalansága áll, mely determinálja az üzleti környezet kiszámíthatatlanságát. Az ország elsősorban a fejlett üzleti szektor működéséből, valamint többek között a fejlett üzleti klaszterek által generált magas hozzáadott értékű termelésből profitál. Olaszország kétségtelenül élvezze piacméretéből fakadó előnyöket, mely a méretgazdaságos termelés számos előnyét hordozza. Versenyképességét nagyban rontja ugyanakkor a gazdaság szerkezetéből fakadó számos gyengeség. A merev munkaerőpiac gátolja a foglalkoztatás bővülését, a pénzpiacok nem biztosítanak elegendő finanszírozást az üzleti fejlesztésekhez. Egyéb gyengeségek közé tartozik a kiterjedt korrupció és

szervezett bűnözés, valamint a bírói hatalom korlátozott függetlensége. Mindezek az adminisztratív költségek emelkedését és a befektetői bizalom erodálódását okozzák. A versenyképesség javításához politikai stabilitásra és a szerkezeti merevségek megszüntetésére volna szükség. A kormány által beindított intézményi reformok fontos elemei lehetnek e kihívások leküzdésének.

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktori, 2015

World Bank; 189 országból

Olaszország az 56. helyen áll a Világbank Doing Business idei rangsorában (189 országból), tavalyhoz képest 9 helyet javított. A cégek egyszerűbb működése érdekében kiemelten javításra szorul az adórendszer, a szerződések kikényszerítésének szabályozása, de az építési engedélyeztetés sem egyszerű, valamint egyes országrészekben a cégek működését az elektromos áram hozzáférés is hátráltatja.

3.3.4. Szlovákia

A 2012-es és 2013-as visszaesést követően a szlovák GDP növekedése 2014-ben 2,4%-ra gyorsult, melynek háttérében a felpörgő beruházások és az erősödő magánfogyasztás áll. A belföldi kereslet a továbbiakban is a növekedés motorja marad, 2015-ben 3%-os, 2016-ban 3,4%-os növekedés várható. A növekedés szerkezete egyre kiegyensúlyozottabbá válik, a fő hajtóerő a nettó export helyett egyre inkább a magánfogyasztás lesz. A munkanélküliségi ráta 2015-re megközelíti a 12%-ot, 2016-ban 11% alá kerül. Az infláció 2015-ben nagyon alacsony marad, majd 2016-ban pörög fel kissé.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 1995-2016

	1995-2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Volumenindex</i>							
GDP	4,5	2,7	1,6	1,4	2,4	3,0	3,4
Háztartások fogyasztása	4,6	-0,7	-0,4	-0,7	2,2	2,4	2,7
Közösségi fogyasztás	3,6	-2,1	-2,0	2,4	4,4	2,4	2,8
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	3,4	12,7	-9,3	-2,7	5,7	4,6	3,7
Export	8,1	12,0	9,3	5,2	4,6	4,2	5,6
Import	8,2	9,7	2,6	3,8	5,0	4,1	5,2
Munkanélküliségi ráta (%)	14,8	13,7	14,0	14,2	13,2	12,1	10,8
Megtakarítási ráta (/ bruttó jövedelem)	9,1	8,5	7,2	8,5	8,7	8,6	8,5
Fogyasztói árindex (harmonizált) (%)		4,1	3,7	1,5	-0,1	-0,2	1,4
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)	-6,0	-3,8	0,3	0,8	1,9	1,8	0,7
Költségvetés egyenlege (/ GDP)	-5,6	-4,1	-4,2	-2,6	-2,9	-2,7	-2,5
Bruttó államadósság (/ GDP)	36,8	43,4	52,1	54,6	53,6	53,4	53,5

European Commission

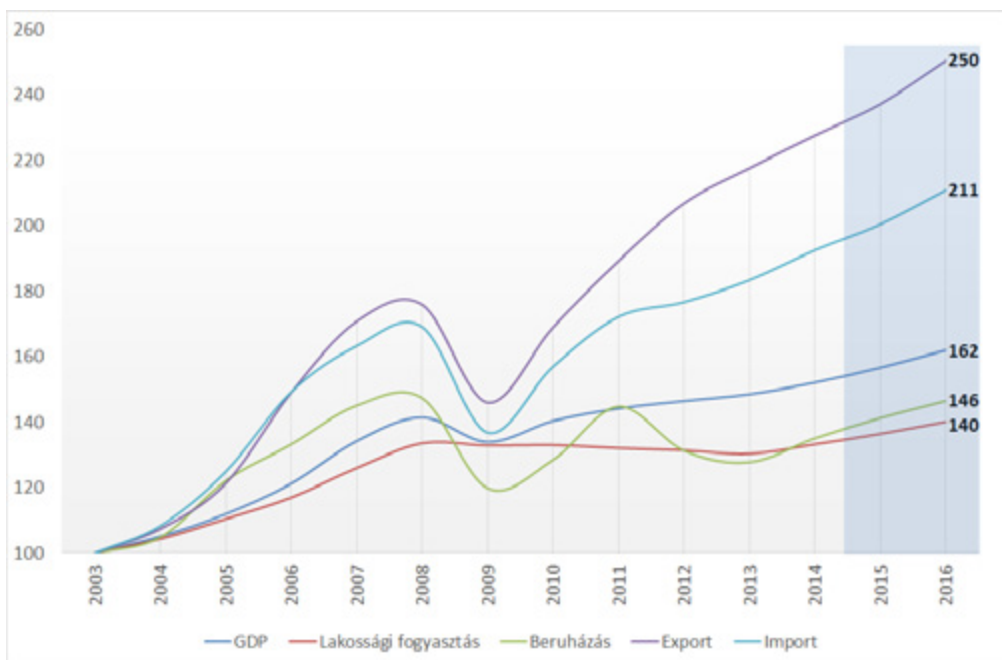
Az exportnövekedést 2015-ben és 2016-ban a csökkenő exportárak és Szlovákia kereskedelmi partnereinek élénkülő kereslete biztosítja. Az import idén és jövőre az exportot követi, a nettó export teret biztosít a növekedés motorját jelentő belföldi keresletnek. Az export piacok jelentősebb bővülése különösen az autógyártásban dinamizálja a kivitelt és támogatja a beruházási aktivitást. A lakossági fogyasztás tovább bővül, serkentő tényezőként hat rá a 2015-ben bevezetett számos reformintézkedés, mint a jelentős minimálbér emelés, valamint a szociális juttatások megkurtítása. A magánfogyasztás 2015-ben 2,4%-kal, 2016-ban 2,7%-kal bővül.

A beruházások két év visszaesést követően 2014-ben újra bővülni tudtak (5,7%-kal reál értelemben), mely növekedést idén és jövőre is részben a tervezett autóiipari és telekommunikációs szektort érintő investíciók tarthatnak 3% felett.

Az alkotmányban rögzített adósságplafonok gyengítik a fiskális politika hatásmechanizmusának rugalmasságát. Szükség volna olyan aktív munkaerőpiaci programokra, mely a munka intenzív növekedést hordoznak, ugyanakkor nem rontják a termelékenységet. Fontos, hogy az állami kiadások fókuszusa az infrastruktúra és oktatás fejlesztése legyen.

Az országspecifikus kockázatok kiegyensúlyozottak. Lefelé mutató kockázat lehet a nagy infrastrukturális projektek megvalósításának lehetséges csúszása. Ezzel szemben felfelé mutató kockázat az ingatlanárak évek óta tartó csökkenésének megszakadása és a hitellezés gyors ütemű újraindulása.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2003-2016 (2003=100)

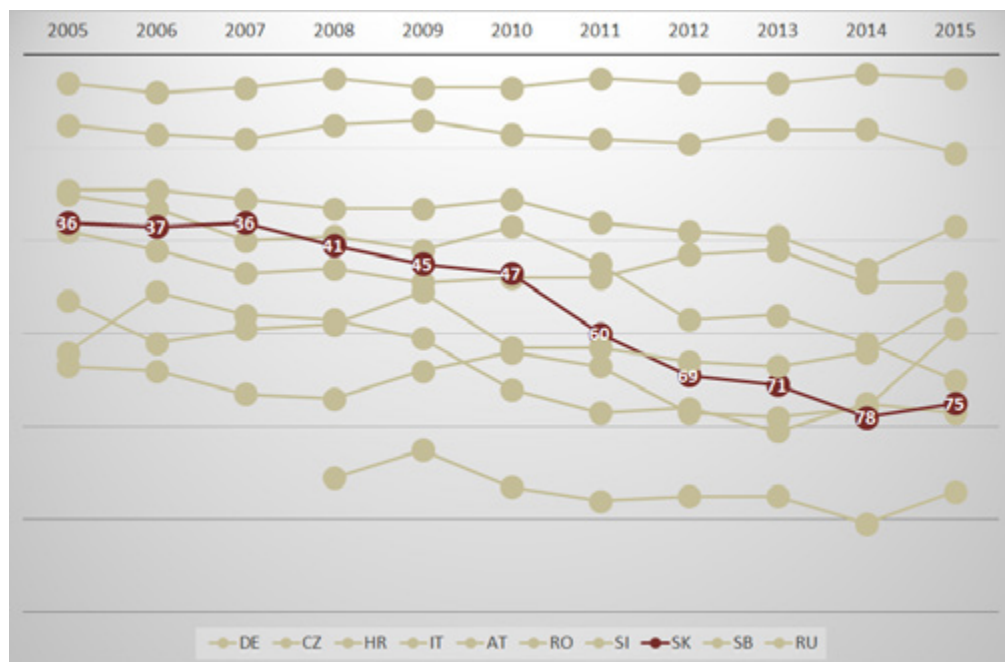
European Commission

Az államháztartás deficitje 2014-ben elérte a GDP 2,9%-át. A háztartások fogyasztásának növekedése, a cégek javuló profitabilitása és az adóelkerülés megakadályozása érdekében hozott intézkedések következtében elért hatékonyabb ÁFA-beszedési gya-

korlat növeli a költségvetés bevételeit. A telekommunikációs licenzek eladása további egyszeri bevételi forrást jelent. Kiadási oldalon az egészségügyi jelentős megtakarítási tervei nem valósultak meg. Ráadásul, az intézményi reformhoz kapcsolódó megtakarítás megvalósulásának bizonytalansága jelentős kockázat. Az államadósság 2016-ig 53% felett stagnál.

2005 és 2014 között Szlovákia a World Economic Forum globális versenyképességi rangsorában fokozatosan esett vissza, a 36. helyről a 78. helyre, majd 2015-ben 3 helyet tudott javítani. A Világbank Doing Business 2015-ös rangsorában (189 országból) a 49. után idén a 37. helyen áll, mely háttérében a körülményes építési engedélyeztetés, a hiányos befektető védelem, valamint a bonyolult adórendszer járultak leginkább hozzá, de az elektromos áram hozzáférés tekintetében is van mit javítani. Különösen kedvező helyen áll ugyanakkor a tulajdonregisztráció tekintetében.

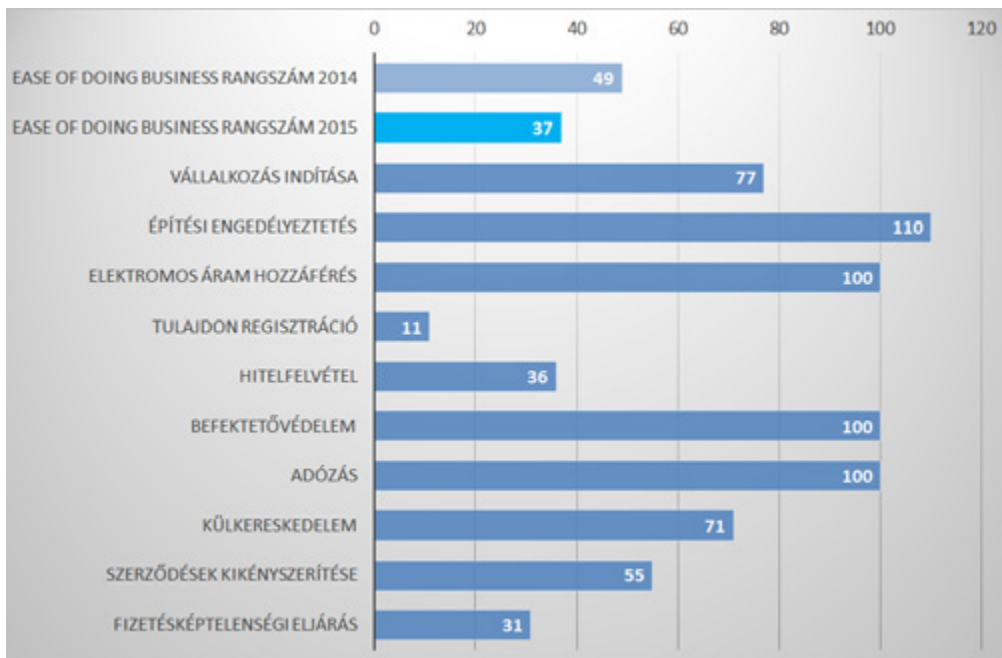
GCI Versenyképességi rangsorbeli helyezése alakulása, 2005-2015

World Economic Forum

Megj: A jelen évkönyvben kiemelten vizsgált országok között.

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktori, 2015

World Bank; 189 országból

3.3.5. Csehország

Hat negyedévi visszaesést követően 2013-ban akadozva indult be újra a növekedés, a teljes évet tekintve azonban csak 2014-ben, melynek háttérében a belső kereslet élénkítése áll. 2015-ben és 2016-ban továbbra is a belső kereslet húzza a gazdaságot, melyhez a nettó export 2015-ben negatívan, 2016-ban pozitívan járul hozzá. A bizalmi indikátorok további optimizmust tükröznek, a reál GDP 2015-ben 2,5%-kal, 2016-ban 2,6%-kal bővül. A költségvetési deficit 2014 után 2015-ben is 2% körül alakul, majd 2016-ban a kedvező makroökonómiai folyamatoknak köszönhetően tud csökkenni. A monetáris politika továbbra is alkalmazkodó jellegű marad, amennyiben az infláció továbbra is alacsony és a várakozások megfelelően horgonyoztak.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 1995-2016

	1995-2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Volumenindex</i>							
GDP	2,9	2,0	-0,8	-0,7	2,0	2,5	2,6
Háztartások fogyasztása	2,9	0,2	-1,8	0,4	1,7	2,1	2,3
Közösségi fogyasztás	1,5	-2,9	-1,0	2,3	2,3	2,2	1,7
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	3,8	1,1	-2,9	-4,4	4,5	5,0	2,5
Export	9,7	9,3	4,1	0,3	8,8	6,6	7,0
Import	9,7	6,7	2,4	0,3	9,5	7,5	7,2
Munkanélküliségi ráta (%)	6,7	6,7	7,0	7,0	6,1	5,6	5,5
Megtakarítási ráta (/ bruttó jövedelem)	11,7	11,1	11,3	9,7	10,0	9,9	9,6
Fogyasztói árindex (harmonizált) (%)		2,1	3,5	1,4	0,4	0,2	1,4
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)	-4,0	-4,6	-2,2	-2,2	-0,9	0,4	0,7
Költségvetés egyenlege (/ GDP)	-4,3	-2,7	-3,9	-1,2	-2,0	-2,0	-1,5
Bruttó államadósság (/ GDP)	23,3	39,9	44,6	45,0	42,6	41,5	41,6

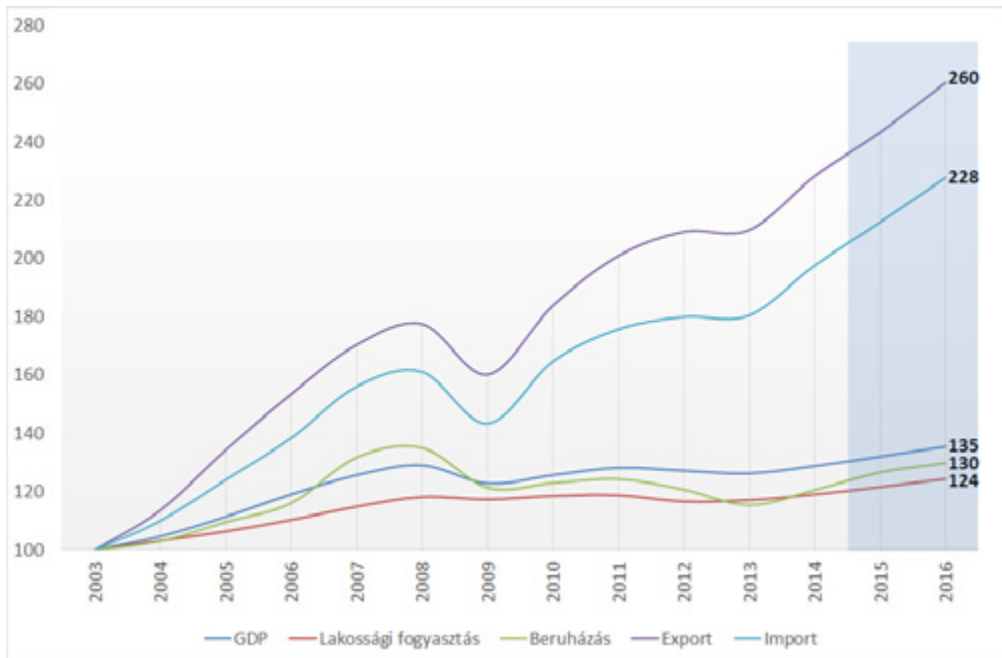
European Commission

2014-ben a belső keresleten belül a beruházási dinamika bizonyult kiemelkedőnek, a volumen itt a 2013-as csökkenéssel volt megegyező mértékű, ellentétes iránnyal. A beruházás növekedést elsősorban az állami investíció hajtotta, annak is mesterséges erősítése az EU-támogatási ciklus végéhez közeledve. Utóbbi 2015-ben még kedvezően hat a növekedésre, 2016-ban azonban a magas bázis és a források csökkenése miatt hatása már jóval szerényebb lesz.

A munkaerőpiaci feltételek javulása 2014-ben és 2015-ben kedvező hatással bír, csökken a munkanélküliségi ráta és nőnek a reálbérek, ugyanakkor a munkaképes korúak létszámának szűkülése fékezőleg hat a foglalkoztatás bővülésére.

Az államháztartási hiány 2014-ben a GDP 2%-ára nőtt, mely elsősorban a dohánytermékek forgalmazásának szigorításából származó jövedéki adó bevétel csökkenésének eredménye. A hiány GDP-hez mért aránya 2015-ben változatlan marad. Az államadósság a 2014-es 42,6%-ról csökken ugyan, de csupán kis mértékben.

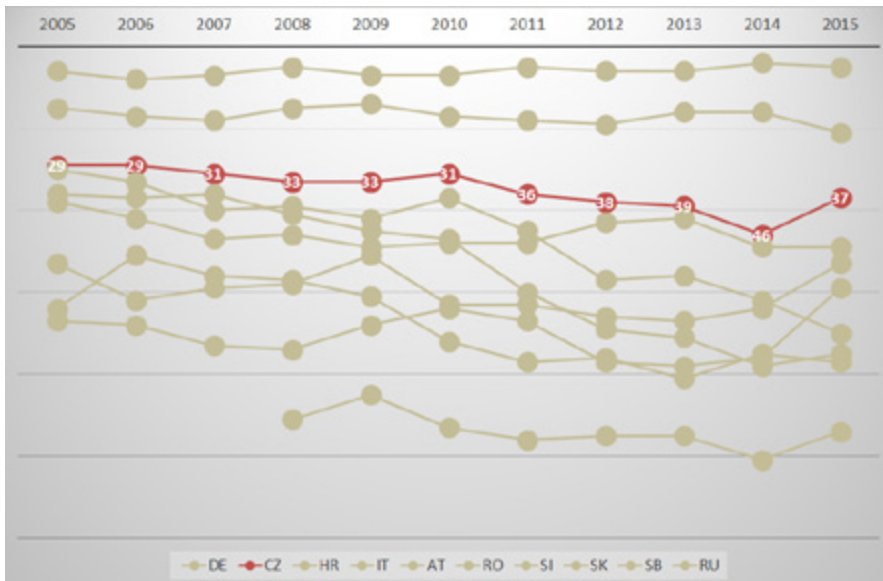
Legfontosabb gazdasági mutatók, 2003-2016 (2003=100)

European Commission

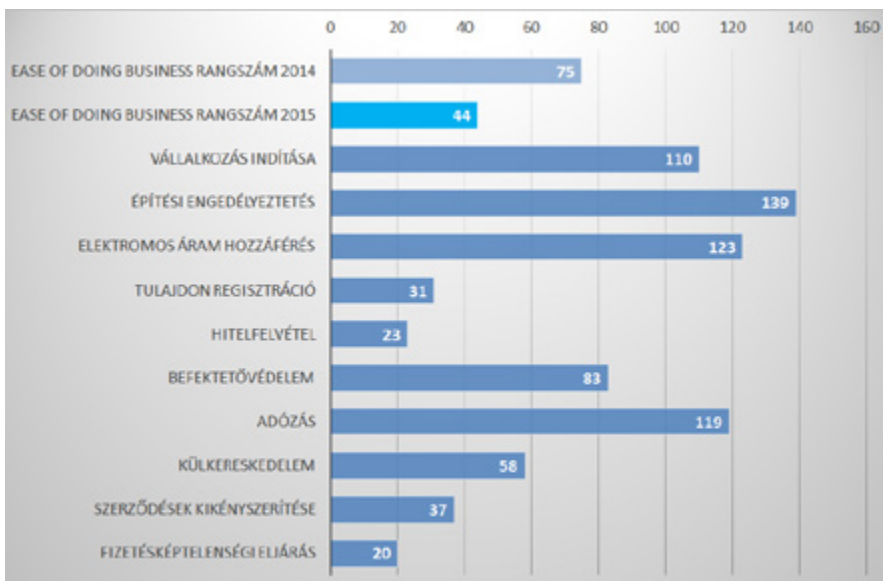
Csehország a World Economic Forum globális versenyképességi rangsorában 2010 és 2014 között fokozatosan csúszott lefele, majd 2015-ben 9 helyet javítva a 37. helyre lépett előre. A javulás ellenére az ország közintézményeinek továbbra is rossz a minősége, valamint a politikusokba vetett bizalom alacsony szintű. A gazdaság a válság óta nehezen talál magára, bár a cseh helyzet még mindig kedvezőbb, mint más európai országoké. Az ország üzleti szektorának működése kifinomult és innovatív, köszönhetően az új technológiák gyors terjedésének. A versenyképesség javításához az oktatási rendszert érintő fejlesztések és a munkaerőpiac rugalmasságának javítása szükséges.

GCI Versenyképességi rangsorbeli helyezés alakulása, 2005-2015

World Economic Forum

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktora, 2015

World Bank; 189 országból

Csehország a 44. helyen áll a Világbank Doing Business idei rangsorában (189 országból), tavalyhoz képest 31 helyet javított. A közepes pozíció háttérben részben a cégalapítás nehézségei állnak, de a cégek egyszerűbb működése érdekében jócskán javításra szorul az építési engedélyeztetés gyakorlata, az adórendszer, valamint az elektromos áramhoz való hozzáférés is nehézkes.

3.3.6. Románia

A 2014-es impozáns, bár a 2013. évinél lassabb, 2,8%-os gazdasági növekedést elsősorban a magánfogyasztás hajtotta. A hasonló mértékű növekedést 2015-ben továbbra is az erősödő belföldi kereslet, ezen belül is a fogyasztás és a beruházás hajtja, a reál-GDP várhatóan 2,8%-kal bővül, majd 2016-ban a személyi jövedelemadó szabályok fogyasztást generáló hatásának következtében, valamint a kedvező külpiaci feltételeknek köszönhetően 3,3%-ra gyorsul.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 1995-2016

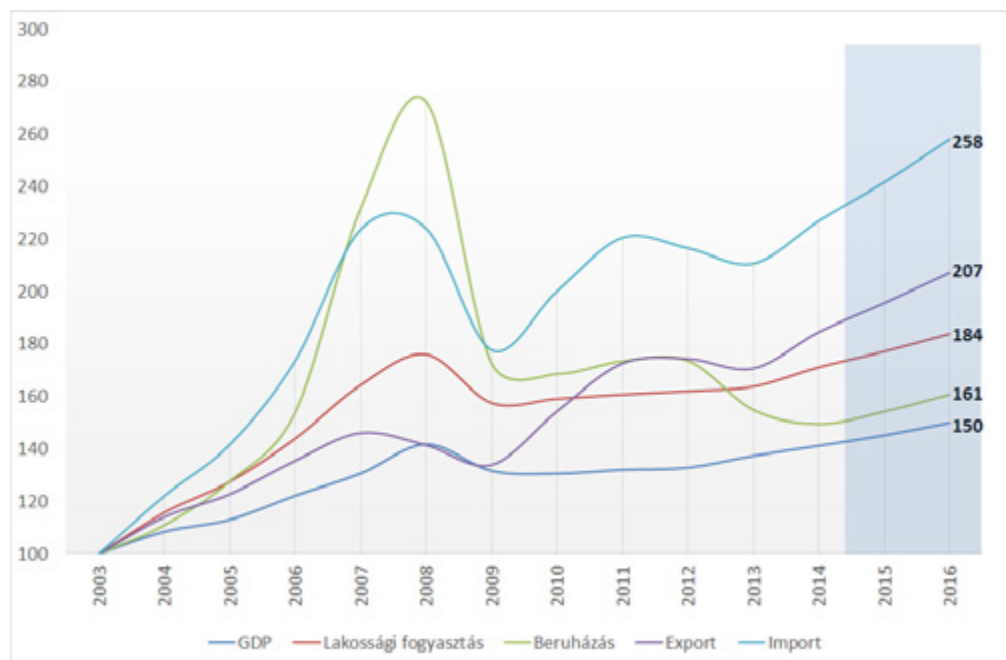
	1995-2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Volumenindex</i>							
GDP	3,0	1,1	0,6	3,4	2,8	2,8	3,3
Háztartások fogyasztása	5,6	0,8	1,2	1,2	4,5	3,5	3,8
Közösségi fogyasztás	0,2	0,6	0,4	-4,8	5,3	0,7	2,5
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	5,9	2,9	0,1	-7,9	-3,5	3,2	4,2
Export	9,3	11,9	1,0	16,2	8,1	6,0	5,9
Import	12,8	10,2	-1,8	4,2	7,7	6,5	6,8
Munkanélküliségi ráta (%)	6,9	7,2	6,8	7,1	6,8	6,6	6,4
Megtakarítási ráta (/ bruttó jövedelem)	-2,9	-7,0	-6,7	-9,2	-11,4	-10,3	-10,6
Fogyasztói árindex (harmonizált) (%)		5,8	3,4	3,2	1,4	0,2	0,9
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)	-6,6	-4,7	-4,7	-1,2	-0,5	-0,8	-1,0
Költségvetés egyenlege (/ GDP)	-3,6	-5,3	-2,9	-2,2	-1,5	-1,6	-3,5
Bruttó államadósság (/ GDP)	18,1	34,2	37,3	38,0	39,8	40,1	42,4

European Commission

A fogyasztói bizalom szintje a válság előtti időket idézi, a várt bérnövekedés az élelmiszer ÁFA csökkenéssel, kedvezőbb munkaerőpiaci kilátásokkal és alacsony inflációval párosulva jelentősen növeli a háztartások elkölthető jövedelmét. A magánberuházásokat

2015-től a csökkenő hitelköltségek, az újrabefektetett nyereség adókedvezménye, a robusztus gazdasági várakozások, valamint az üzleti bizalom régóta nem tapasztalt magas szintje, valamint idén még az EU-s támogatások lehívása is hajtja. Az import dinamikájának növekedésével a nettó export GDP-hatása szinte eltűnik.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2003-2016 (2003=100)

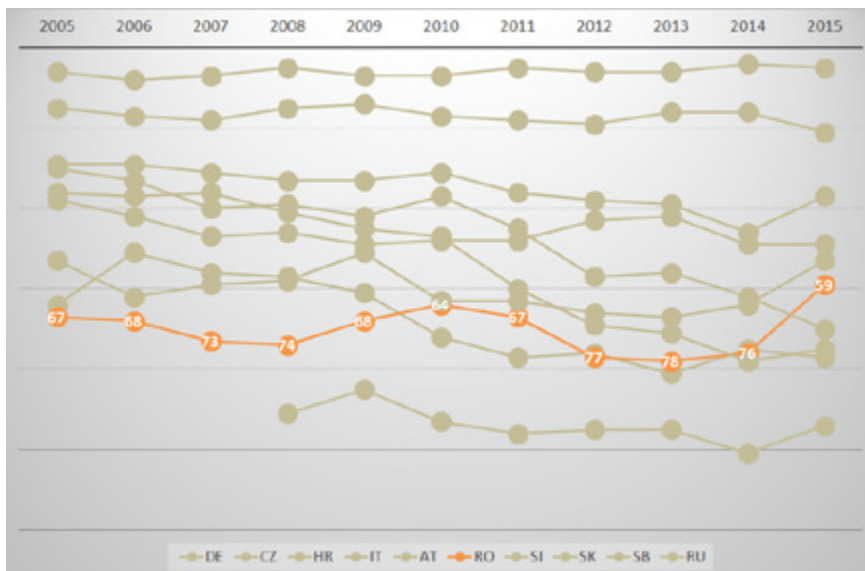
European Commission

A fogyasztói árindex főként egyszeri és világgazdasági hatások következtében mérséklődött (ÁFA-csökkentés, olajár csökkenés, kedvező mezőgazdasági termés) és hasonló okok miatt csökken tovább 2015-ben.

A foglalkoztatás a válság óta 2014-ben volt először képes növekedésre, 1%-kal bővült, 2015-ben és 2016-ban várhatóan tovább bővül. 2014-ben a munkanélküliségi ráta 6,8%-ra csökkent, 2016 végére tovább mérséklődik, várhatóan 6,4%-ra.

A GDP arányos költségvetési hiány 2011 óta fokozatosan mérséklődik, 2015-re várhatóan 1,6%-ra csökken. 2016-ban a deficit jelentősen megugrik az új költségvetési törvény hatásainak következtében, mely 4 bázispontos ÁFA-csökkentéssel, jövedéki adó csökkentéssel és egyedi ágazati adók eltörlésével számol.

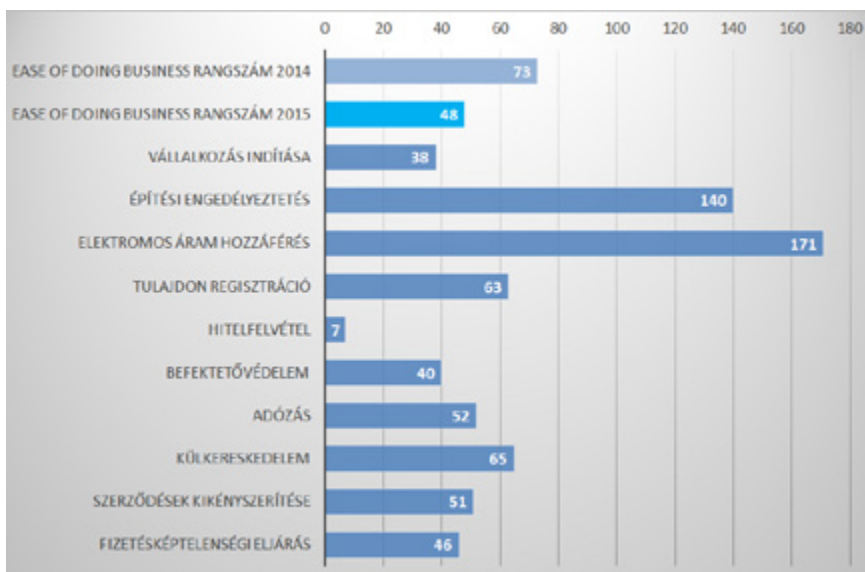
GCI Versenyképességi rangsorbeli helyezés alakulása, 2005-2015

World Economic Forum

Megj: A jelen  vknyvben kiemelten vizsgált országok között.

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktora, 2015

World Bank; 189 országból

2005 és 2014 között Románia a World Economic Forum globális versenyképességi rangsorában hullámzó teljesítményt nyújtott, összességében a 67. helyről a 76. helyre esett vissza, majd 2015-ben az 59. helyre ugrott előre. Az ország a Világbank Doing Business 2014-es rangsorában (189 országból) a 48. helyen áll, itt is jelentős a javulás. A cégek az építési engedélyeztetés egyszerűsítését tartják fontos prioritásnak, valamint az elektromos áram hozzáférésén is van hova javulni. Másrészt a hitelhez jutás a vizsgált országok közül Romániában az egyik legegyszerűbb.

3.3.7. Oroszország

Oroszország gyorsan kilábalta a 2008-2009-es gazdasági válságból, de a növekedés üteme a belföldi és külpiazi gyengeségek – az áruexportnak való erőteljes kitérttség, a visszafogott beruházási intenzitás, valamint a gyenge versenyképesség – következtében 2010 és 2013 között fokozatosan lassult, mely lassulás az Ukrajnával kapcsolatos geopolitikai kockázatok felerősödésének, valamint az olajárak drasztikus csökkenésének következtében idén jelentős recesszióba vált (-3,5%). 2014 első hónapjaitól részben az EU és USA szankciókat követő működőtőke beáramlás lassulása, az üzleti bizalom megrendülése, a rubel leértékelődése és a hitelfelvétel drágulása az ukrán helyzettel kapcsolatos bizonytalanságot tükrözik.

Az olajárak alakulása, a gazdasági szankciók, valamint a geopolitikai kockázatok miatt a rubel árfolyama jelentős turbulencia mentén jelentősen gyengült, az üzleti bizalom pedig drasztikusan romlott. Mindezek folyamatok enyhülésével 2016-ra erősen lefelé mutató kockázatok mellett minimális mértékben, de újra bővíthet az orosz gazdaság. Ezt segíthetik a 2015 júliusával kifutó szankciók, valamint az olajárak újbóli növekedése, illetve a rubel rekordalacsony árfolyama a dollárhoz képest, amely növeli az orosz cégek exportpotenciálját, miközben mérsékli az importversenyt is.

A beruházások 2015-ben drasztikusan csökkennek (-11,7%), mely az orosz bankok és cégek nyugati tőkepiacokhoz való hozzáféréseinek jelentős korlátozásából fakad, mely egyrészt megnöveli a hitelfelvétel költségét, stabilizálja a tőkeáramlást, valamint fenntartja a politikai és gazdasági bizonytalanságot.

A magánfogyasztás 1999 óta idén csökken először, mely a reálkeresetek infláció vezette csökkenését és a nyugatról származó élelmiszer import korlátozásokat tükrözi. 2016-ban valamelyest újra bővíthet a háztartások fogyasztása.

A foglalkoztatás a munkaképes korúak számának csökkenése és a gazdasági recesszió következtében enyhén csökken. A munkanélküliség a 2014. évi 5,2%-ról 2015-re 6,2%-ra, 2016-ra 6,4%-ra emelkedik.

Hosszú évek pozitív költségvetési többlete 2015-re várhatóan enyhén negatívba fordul a bevételi oldali bizonytalanságok és a kiadás oldali növekedés következtében. Az államadósság alacsony szinten, de növekszik, 2016-ra meghaladja a GDP 20%-át.

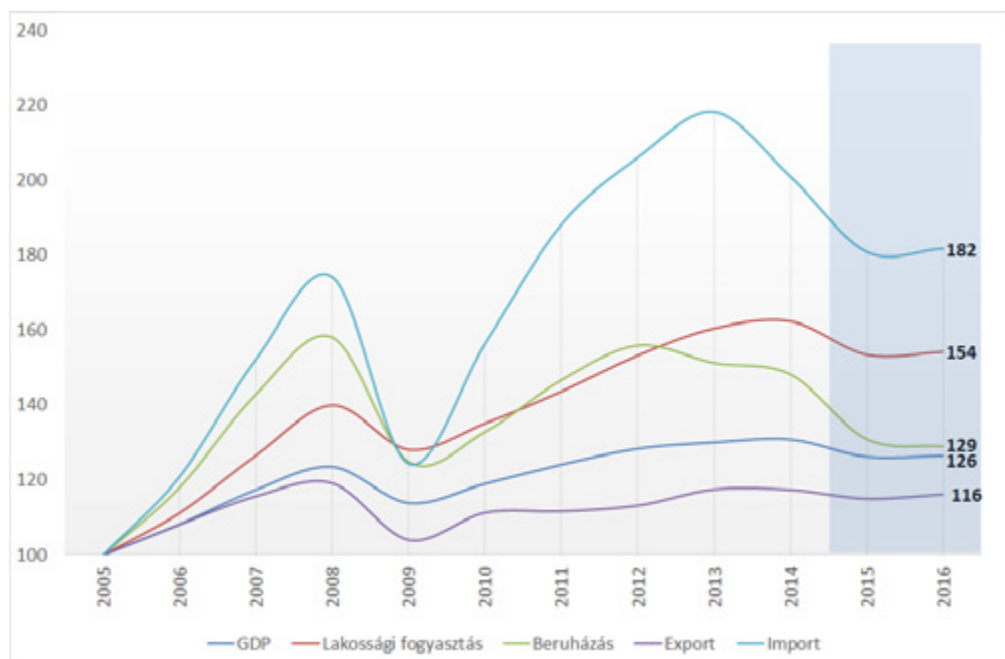
A rubel árfolyama 2015 tavaszára még mindig 40%-kal a 2014 közepi szint alatt maradt, mely az infláció felpörgését eredményezte (2015 márciusra éves összehasonlításban 16,9%-ra nőtt az árindex). Az éves átlag a stabilizálódás következtében 12,5% körül várható, mely 2016-ra 8%-ra süllyed tovább.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2011-2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Volumenindex</i>						
GDP	4,3	3,4	1,3	0,6	-3,5	0,2
Háztartások fogyasztása	6,7	7,9	4,7	1,2	-5,5	0,5
Közösségi fogyasztás	1,4	4,6	0,5	-0,1	0,0	0,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	9,2	6,7	-0,2	-2,0	-11,7	-1,5
Export	0,3	1,4	4,2	-0,1	-2,0	1,0
Import	20,3	8,8	3,7	-7,9	-10,0	0,5
Munkanélküliségi ráta (%)	6,6	5,6	5,5	5,2	6,2	6,4
Fogyasztói árindex (%)	8,4	5,1	6,8	7,8	12,5	8,0
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)	4,9	3,5	1,6	3,1	2,9	2,7
Költségvetés egyenlege (/ GDP)	3,8	2,0	0,2	0,3	-1,8	-1,4
Bruttó államadósság (/ GDP)	11,6	12,7	13,9	17,9	19,7	20,9

European Commission

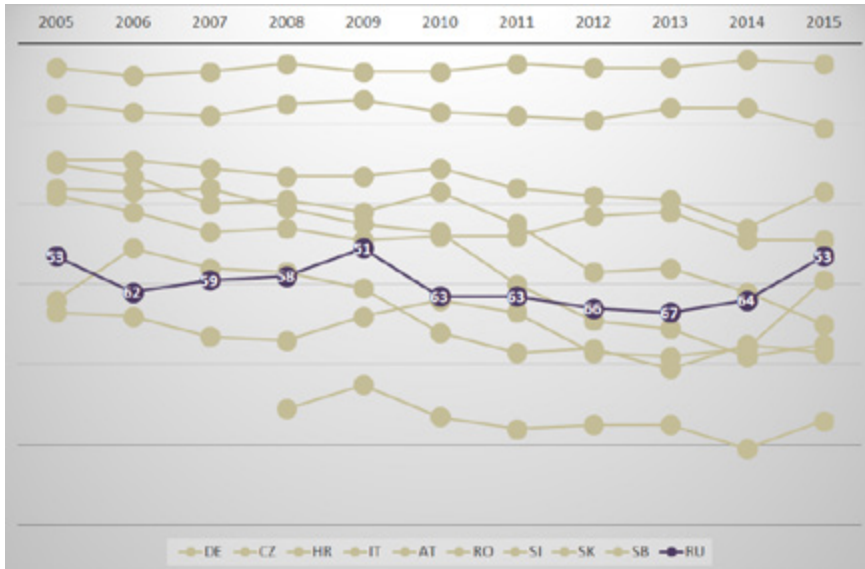
Legfontosabb gazdasági mutatók, 2005-2016 (2005=100)

European Commission

Oroszország a World Economic Forum globális versenyképességi rangsorában 2010-2014 között a 63-67 hely között mozgott, majd 2015-ben az 53. helyre jött fel. Az államadósság alacsony szinten áll, az államháztartás szufficites. További erősség a magas részvételi arány az oktatásban, különösen a felsőoktatásban, az átlagnál jobb infrastruktúra, valamint a relatíve nagy belföldi piac. Gyengeség ugyanakkor a rossz minőségű közintézményrendszer, az innovációs kapacitás hiánya, valamint a termék-, pénz- és munkaerőpiac alacsony hatékonysága. A versenyképesség alacsony szintjét determinálja továbbá a rossz hatékonysággal működő monopólium-ellenes politika, a kereskedelmet és a külföldi tulajdont sújtó restriktívok, valamint a pénzügyi rendszerrel szembeni bizalmatlanság, melyek a gazdasági fejlődés és a termelékenység növekedése ellen hatnak. Emellett később a gazdasági fejlődés magasabb szintjén az üzleti kifinomultság és a technológiai fogékonyság hiánya egyre erősödő problémaként jelentkezik majd.

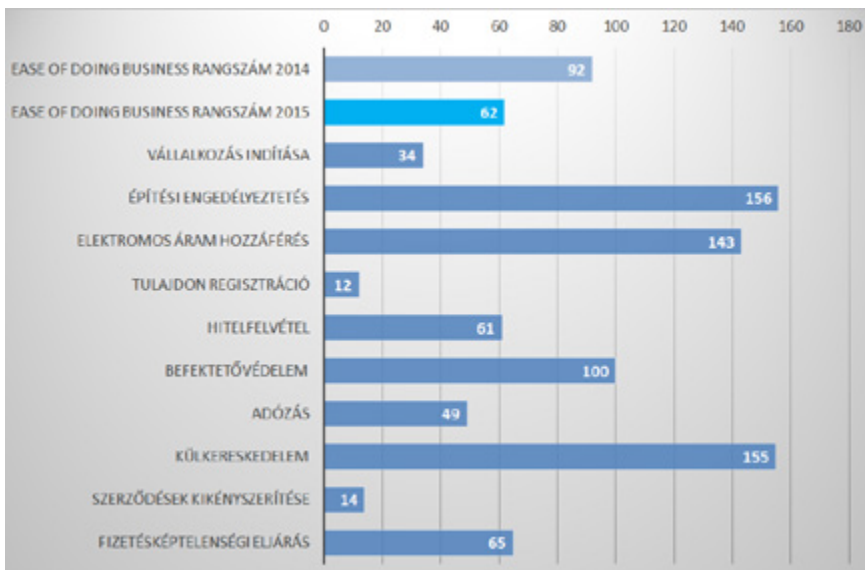
GCI Versenyképességi rangsorbeli helyezés alakulása, 2005-2015

World Economic Forum

Megj: A jelen  vknyvben kiemelten vizsgált országok köztt.

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktora, 2015

World Bank; 189 országból

Oroszország tavalyhoz képest 30 helyet javítva 2015-ben a 62. helyen áll a Világbank Doing Business idei rangsorában (189 országból). A cégek a külkereskedelem szabályozásának javítását és az építési engedélyeztetés egyszerűsítését tartják fontos prioritásnak, valamint problémás a befektető védelem és az elektromos áram hozzáférés is. Ugyanakkor a szerződések kikényszerítése és a tulajdonhoz jutás jóval egyszerűbb az átlagnál.

3.3.8. Horvátország

6 évnyi recessziót (2014-re 2008-hoz képest a reál GDP összességében 13%-kal csökkent) követően Horvátország reál-GDP-je változatlan gazdaságpolitika mellett 2015-ben is csak a külső kereslet segítségével növekszik minimális mértékben, majd csak 2016-ban az EU által finanszírozott beruházások aktiválásával válthat enyhe növekedésre. A foglalkoztatás stagnál, a költségvetés további konszolidációt igényel, melynek elmaradása eliminálhatja a beindult törékeny növekedést.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 1995-2016

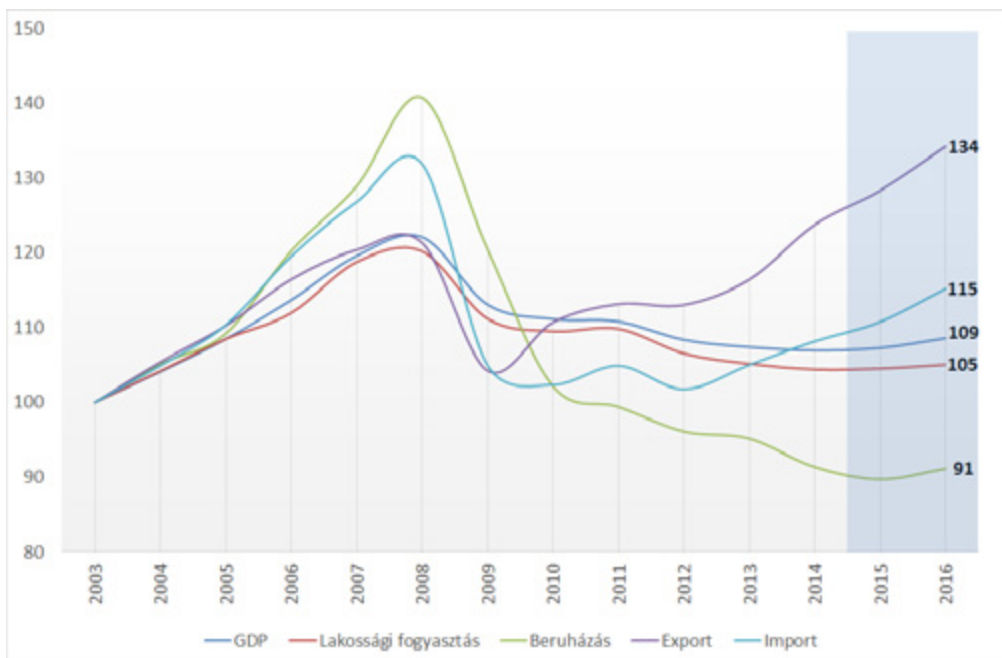
	1995-2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Volumenindex</i>							
GDP		-0,3	-2,2	-0,9	-0,4	0,3	1,2
Háztartások fogyasztása		0,3	-3,0	-1,2	-0,7	0,1	0,5
Közösségi fogyasztás		-0,3	-1,0	0,5	-1,9	0,0	0,9
Bruttó állóeszköz-felhalmozás		-2,7	-3,3	-1,0	-4,0	-1,8	1,6
Export		2,2	-0,1	3,0	3,6	3,7	4,6
Import		2,5	-3,0	3,2	3,0	2,4	4,0
Munkanélküliségi ráta (%)		13,7	16,0	17,3	17,3	17,0	16,6
Megtakarítási ráta (/ bruttó jövedelem)		11,8	12,0	9,5	9,5	9,7	10,1
Fogyasztói árindex (harmonizált) (%)	3,4	2,2	3,4	2,3	0,2	0,1	1,3
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)	-4,8	-0,6	0,0	0,1	0,6	2,0	3,0
Költségvetés egyenlege (/ GDP)		-7,5	-5,3	-5,4	-5,7	-5,6	-5,7
Bruttó államadósság (/ GDP)		63,7	69,2	80,6	85,0	90,5	93,9

European Commission

A gazdasági fejlődés irányát jelző indikátorok 2015 első negyedében egy része optimizmusra, más részük pesszimizmusra ad okot. Előbbiek között a bizalmi indikátorok teljesítménye, valamint a gyorsuló kiskereskedelem áll, míg utóbbiak között a még min-

dig csökkenő ipari termelés. A magánberuházások részben a gyenge belföldi kereslet és az eladósodottság miatt továbbra is korlátozottak. A horvát exportnövekedés az EU-ban végbemenő gazdasági fellendülésből táplálkozik ugyan, de mértéke az ország két fő kereskedelmi partnerét, Olaszországot és Szlovéniát érintő gazdasági nehézségek következtében csak korlátozott lehet. Ráadásul az áruexportot fékezi a szűk feldolgozóipari bázis, valamint néhány fontos ágazat szerkezeti struktúraváltása.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2003-2016 (2003=100)

European Commission

2015-ben változatlan gazdaságpolitika mellett 0,3%-kal nő a GDP, mely szinte kizárólag a külső keresletből táplálkozik, a romló munkaerőpiaci helyzet és a háztartások eladósodottsága következtében a magánfogyasztás továbbra sem bővül. 2016-ban már némi GDP-bővülés várható ugyan, de nem a magánfogyasztás által vezérelve.

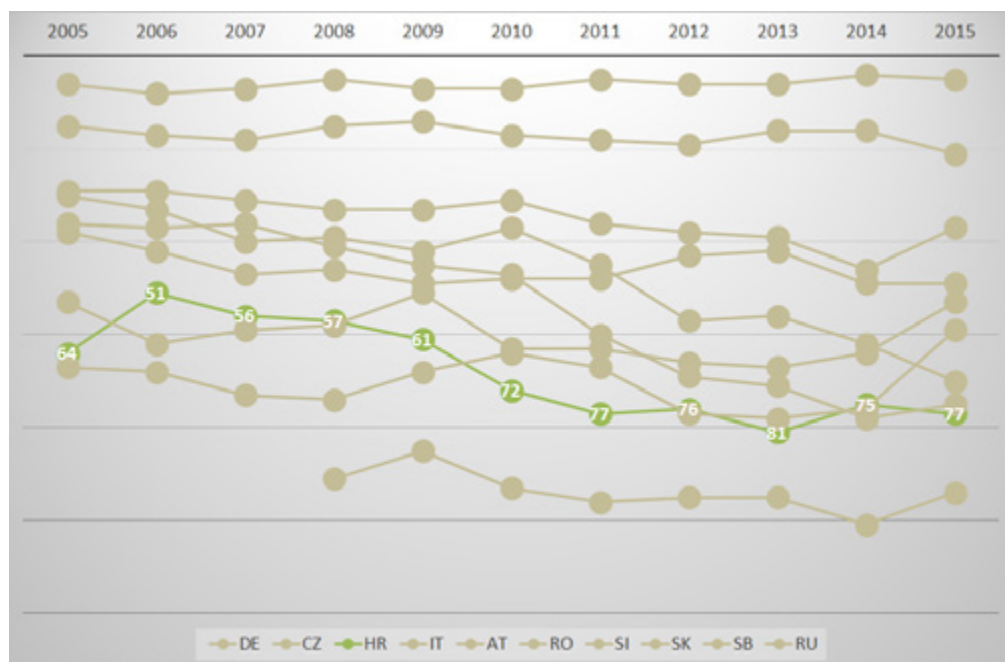
A foglalkoztatás 2015-ben a gazdaság gyenge teljesítménye következtében stagnál, melyet 2016-ban kismértékű bővülés követhet. A munkanélküliségi ráta 2015-ben 17%-on stabilizálódik, majd 2016-ban némi csökkenése várható.

Az EU-csatlakozással járó versenyképességi kényszerek számos gazdasági szektorban jelentkeztek (ilyen pl. a kiskereskedelem). A kkv-knak nyújtott hitelkonstrukciók szintén a növekedés kockázatai.

Az államháztartás hiánya 2014-ben megközelítette a GDP 6%-át, csökkenése 2015-2016-ban sem várható. A GDP arányos államadósság rohamosan emelkedik, a 2011-es 63,7%-ról 2015-re 90,5%-ra, 2016-ra 93,9%-ra emelkedik a jelentős költségvetési hiány és a lassú növekedés következtében.

2005 és 2015 között Horvátország a World Economic Forum globális versenyképességi rangsorában összességében visszaesést mutatott, a 64. helyről a 77. helyre esett vissza. Az ország a Világbank Doing Business 2014-es rangsorában (189 országból) a 65. helyen áll. A cégek elsősorban az építési engedélyeztetés egyszerűsítését tartják fontos prioritásnak, valamint javításra szorul a tulajdon bejegyzés folyamata és a külkereskedelem szabályozása is.

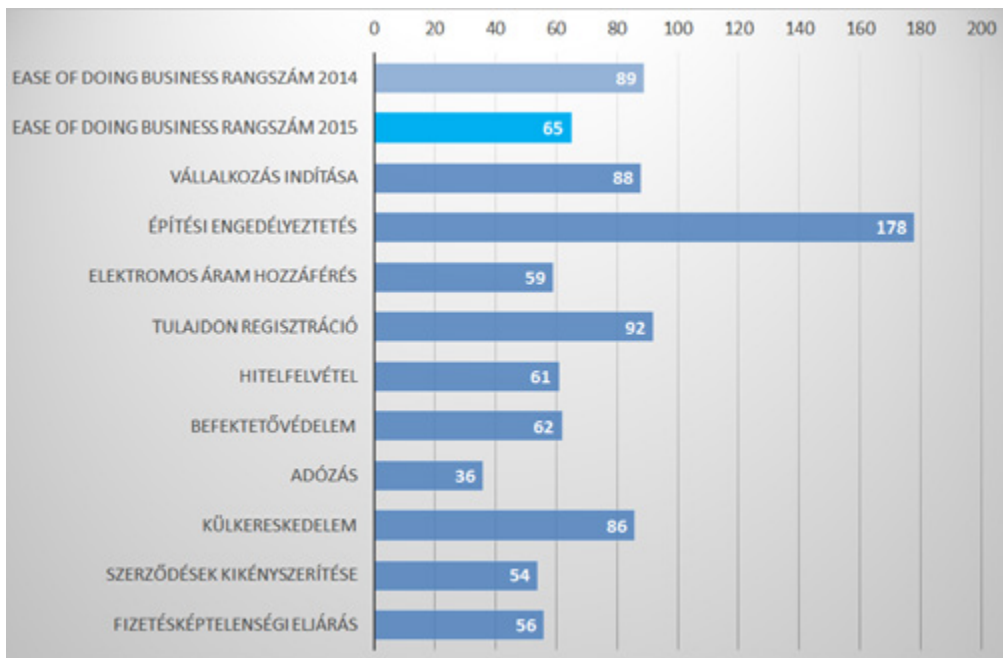
GCI Versenyképességi rangsorbeli helyezése alakulása, 2005-2015

World Economic Forum

Megj: A jelen évkönyvben kiemelten vizsgált országok között.

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktorai, 2015

World Bank; 189 országból

3.3.9. Szlovénia

Szlovéniában a 2012-es és 2013-as visszaesést követően 2014-ben javuló piaci feltételek mentén a nettó export növekedésének és az EU-támogatásokból táplálkozó beruházásoknak (a közösségi beruházások volumene 21%-kal nőtt) köszönhetően növekedés vette kezdetét, melynek 2015-2016-ban némi lassulása várható. A belföldi kereslet visszafozott mértékben ugyan, de több éves visszaesést követően újra bővülni tudott. 2015-ben a magánfogyasztás hajtotta import erősödésével a reál GDP várhatóan 2,3%-kal, majd 2016-ban 2,1%-kal bővül.

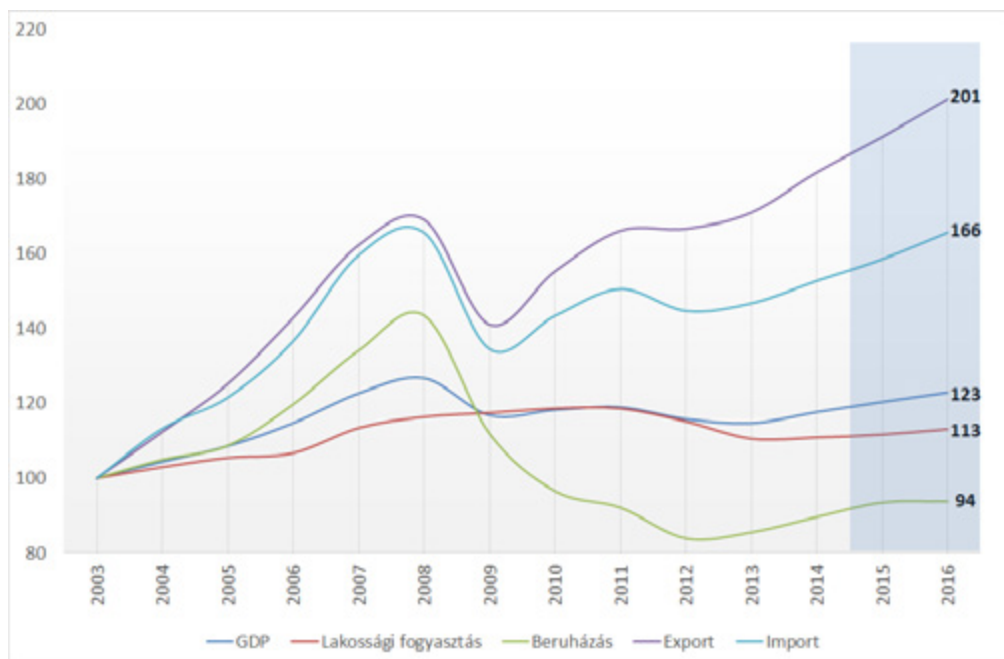
A magánszféra hitelezése a pénzügyi és nem-pénzügyi vállalatok magas tőkeáttétele következtében továbbra is korlátozott. A magánfogyasztás 2016-tól stabilizálódhat. A pénzpiaci hullámszám enyhült, melynek háttérben a banki portfóliók minőségi javítása, a javuló stressz teszt eredmények, valamint a két legnagyobb állami bank újratőkésítése áll.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 1995-2016

	1995-2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
<i>Volumenindex</i>								
GDP		3,2	0,6	-2,6	-1,0	2,6	2,3	2,1
Háztartások fogyasztása		3,2	-0,1	-3,0	-3,9	0,3	0,7	1,3
Közösségi fogyasztás		3,0	-1,3	-1,5	-1,1	-0,5	-1,5	2,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás		4,0	-4,6	-8,9	1,9	4,8	4,3	0,3
Export		6,4	7,0	0,3	2,6	6,3	5,2	5,3
Import		6,5	5,0	-3,9	1,4	4,1	3,8	4,5
Munkanélküliségi ráta (%)		6,4	8,2	8,9	10,1	9,7	9,4	9,2
Megtakarítási ráta (/ bruttó jövedelem)		13,8	13,1	11,4	14,4	13,1	13,5	13,2
Fogyasztói árindex (harmonizált) (%)			2,1	2,8	1,9	0,4	0,1	1,7
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)		-2,0	0,9	3,0	4,8	5,3	5,4	5,6
Költségvetés egyenlege (/ GDP)		-3,0	-6,6	-4,0	-14,9	-4,9	-2,9	-2,8
Bruttó államadósság (/ GDP)		25,7	46,5	53,5	70,3	80,9	81,5	81,7

European Commission

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2003-2016 (2003=100)

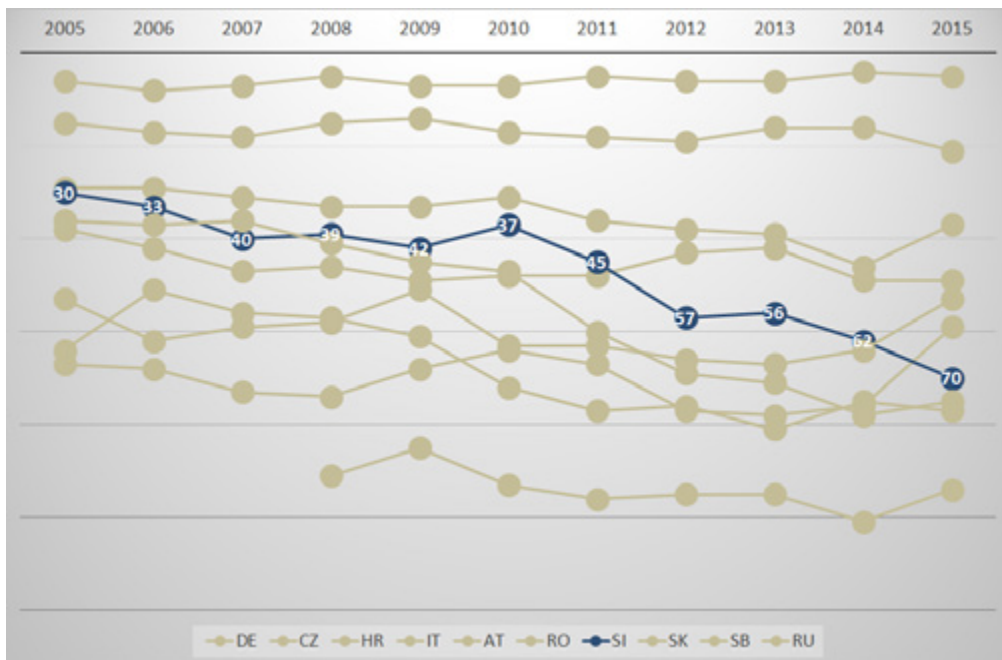

European Commission

A vállalkozások számára a pénzügyi feltételrendszer lassan enyhül, a bankok újratőkésítése következtében rövidtávon nem is várható. Másik oldalról a gyenge profit várakozások és a vállalatok átszervezési szükségletei is visszafogják a hitelkeresletet. A magánberuházások 2014-ben 4,8%-kal nőttek, 2015-ben várhatóan ennél kissé lassabban 4,3%-kal bővülnek, majd 2016-ban az EU forrásokból származó állami beruházások kiadásával mindössze 0,6%-kal.

A munkaerőpiac alkalmazkodási periódusa 2015-2016-ban is folytatódik, a bérek idén nem, jövőre is csak alig nőnek. Az infláció történelmi mélységekben van, újbóli felpörgése csak 2016-ban várható. A költségvetés GDP-arányos deficitje 2015-ben 3% alatt marad, az államadósság a fenti hatások következményeként 2015-ben 81,5% körül tetőzik, és 2016-ban sem tud csökkenni.

GCI Versenyképességi rangsorbeli helyezés alakulása, 2005-2015

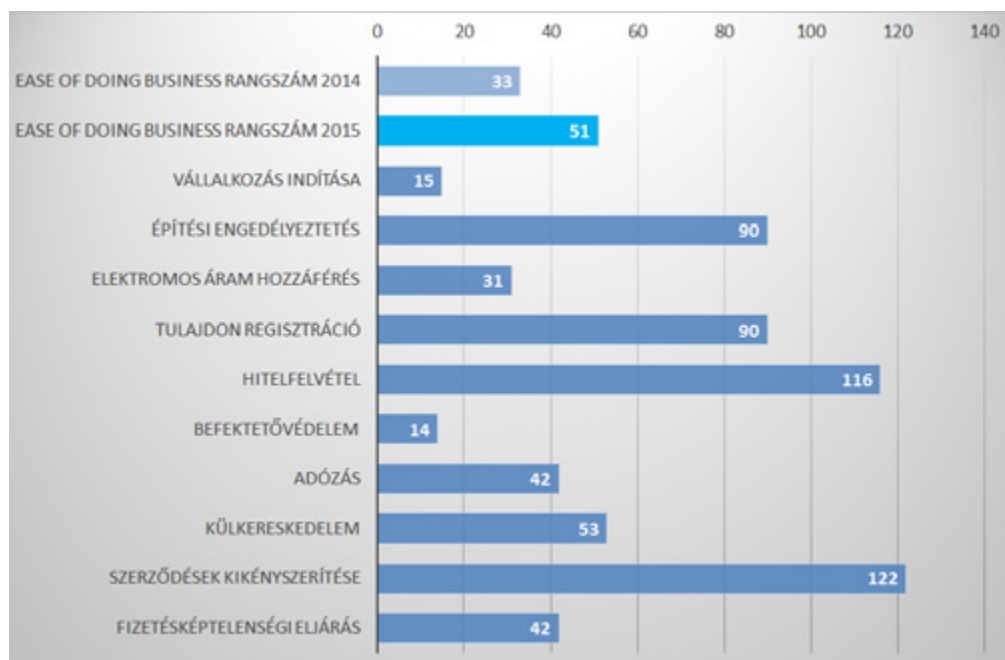

World Economic Forum

Megj: A jelen évkönyvben kiemelten vizsgált országok között.

2005 és 2015 között Szlovénia a World Economic Forum globális versenyképességi rangsorában összességében jelentős és folyamatos visszaesést mutatott, a 30. helyről a 70. helyre esett vissza. Az ország a Világbank Doing Business 2014-es rangsorában (189 országból) az 51. helyen áll, tavalyhoz képest is jelentős a visszaesés. A cégek nagyon jónak vélik a befektetővédelmet, ugyanakkor nagyon nehézkesnek tartják a hitelhez jutást és a szerződések kikényszeríthetőségét.

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktorai, 2015

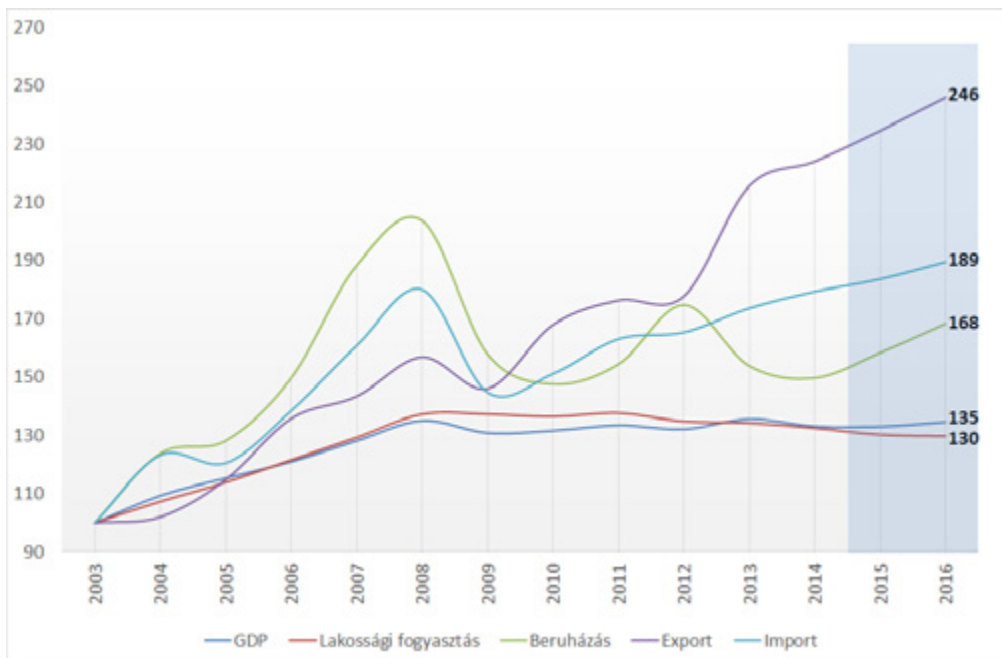

World Bank; 189 országból

3.3.10. Szerbia

A kétezres évek második felét jellemző gyors növekedés ellenére fokozatosan erősödött Szerbia gazdasági sebezhetősége. Ennek háttérben a nem piacképes termékek arányának növekedése, valamint a gazdaság romló külső pozíciója áll. Míg Szerbia globális piacokhoz való integrációja kissé erősödött a fenti időszakban, a gazdaság szerkezeti problémáiból származó akadályok továbbra is gátolják a versenyképesség erősödését és visszafogják a növekedési potenciált. E kihívások átfogó szerkezeti reformok útján történő kezelése elengedhetetlen egy hosszú távon is fenntartható növekedéshez.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2003-2016 (2003=100)

European Commission

A szerb GDP 2015-ben több éves recessziót követően is csak stagnál, a növekedési kilátások törékenyek. A jelen kedvező hatások, mint például az alacsony olajárak, a növekvő bizalmi indikátorok, valamint a frissen tető alá hozott 3 éves IMF megállapodás lökést adhat a beruházásoknak, a külső kereslet pedig az exportnak. 2016-ra mindezek 1,2%-os GDP növekedést vetítenek előre.

A szerb munkaerőpiaci kilátások jelenleg aggasztóak, a munkanélküliségi ráta Európában itt az egyik legmagasabb, a foglalkoztatási ráta pedig az egyik legalacsonyabb. Mindezek hátterében a piacgazdasági átalakulás és a későn kezdődött reformfolyamatok befejezetlensége áll, mely akadályozza a működőtőke beáramlását, lelassítja a szerkezeti átalakulást, s mindezek következtében a munkahelyteremtést. Probléma továbbá a munkaerőpiac rugalmatlansága; a munkanélküliség gyors növekedése nem járt együtt a munkaerőköltségek csökkenésével. A munkaerő iránti kereslet erősödéséhez a magánszektor bővülését elősegítő átfogó szerkezeti reform szükséges. A reform célja a munkaerő költség csökkentése és a munkaerőpiac rugalmasságának növelése.

Szerbia komoly külső versenyképességi kihívásokkal is küzd. A már említett mélyen gyökerező szerkezeti problémák, valamint a jelentős reálárfolyam felértékelődés a gazdasági válságot követően gátolta az exportbővülést. Szerbia külső sebezhetőségét némi képp enyhíti a jelentős tartalékállománya, valamint flexibilis devizaárfolyama. Amíg az ország képes a külső adósság finanszírozására, addig védve van a negatív, különösen az árfolyam-sokkoltól. A jövőben a változatlan gazdaságpolitika és egy erősen túlértékelt árfolyam tartós folyó fizetési mérleg deficithez és a nettó befektetői pozíció további romlásához vezethet.

A szerb kormány 2012-ben a fiskális szabályok lazításával elengedte a költségvetési hiányt. A probléma diagnosztizálását követően adóemeléseket hajtott végre, csökkentette a bér- és nyugdíjmelés ütemének mértékét és középtávú fiskális stratégiát fogadott el. A költségvetési pénzügyek fenntartható mederbe terelése érdekében a fentiekén túl pótlólagos intézkedésekre is szükség volna.

Szerbia fiskális politikájának eredményességét a politikai ciklikusság és a viszonylag gyenge pénzügyi szektor aknázza alá. Az IMF hiteltárgyalások ugyan kedvező hatással voltak a betervezett intézkedések megvalósítására, ugyanakkor különösen a belpolitikai váltógazdaság következtében gyakorta bekövetkező programmódosulások erősen fékezik a reformfolyamatokat.

A szerb állam nyugdíjkiadásai az államháztartás kiadásainak egyharmadát, a GDP 14%-át teszik ki, mely arányok Európában közel a legmagasabbak. Ezt tetézi, hogy az elmúlt évtizedekben a költségvetés bevételi oldalán számottevően csökkent a szociális befizetések értéke, mely a társadalom öregedése következtében további terhet ró az államra. A nemrégiben bevezetett reformlépések ellenére a nyugdíjrendszer továbbra sem fenntartható. További kiigazítások nélkül a nyugdíjkiadások a GDP-hez mérten 10% felett maradnának. Mindez a nyugdíjbiztosítási kiadások és a nyugdíjalap deficitjének (GDP 7%-a) magas szinten tartásával állandósítaná a gazdaságra nehezedő jelentős nyomást.

A szerb költségvetés társasági adó bevételének GDP-hez mért aránya mindössze 1,2%, mely jóval alatta marad az EU átlagnak (2,7%). Ennek hátterében egyrészt az alacsony társasági adó kulcs, valamint a cégek széles körű és jelentős mértékű egyéb adóterhe áll, melyek másrésztől a működőtőke-vonzás tekintetében is kulcsfontossággal bírnak. A 2012-es adóreform keretében a társasági adókulcsot emelték, valamint számos egyéb adóteher, mely jelentős és bizonytalan terhet jelentett az üzleti szektor számára, megszüntettek vagy csökkentettek. Számos adókedvezmény is bevezetésre került, igaz, a jövőbeli gazdasági fellendülés érdekében megfontolásra érdemes minden adókedvezmény megszüntetése.

Legfontosabb gazdasági mutatók, 2011-2016

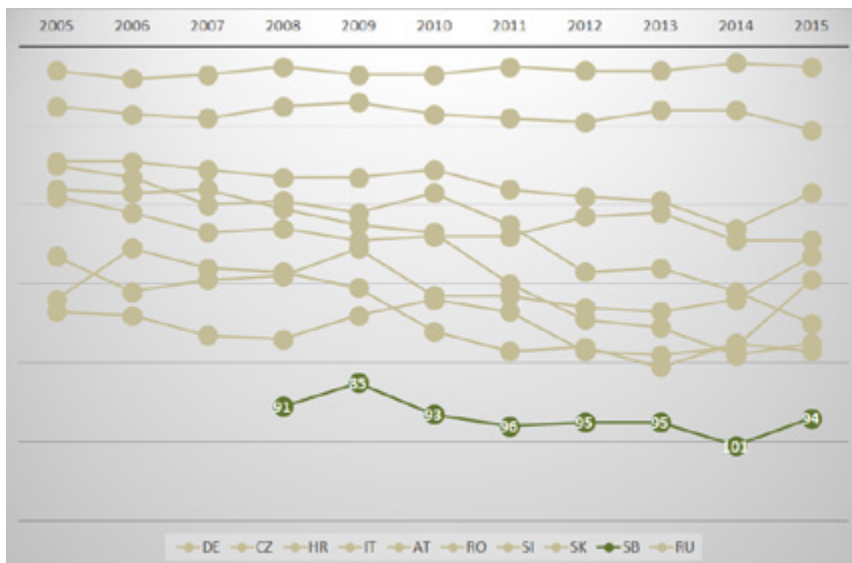
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Volumenindex</i>						
GDP	1,4	-1,0	2,6	-1,8	-0,1	1,2
Háztartások fogyasztása	0,9	-2,0	-0,6	-1,3	-1,7	-0,4
Közösségi fogyasztás	0,9	1,9	-1,1	0,1	-3,8	-0,8
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	4,6	13,2	-12,0	-2,7	5,8	6,3
Export	5,0	0,8	21,3	3,9	4,7	4,9
Import	7,9	1,4	5,0	3,3	2,4	3,2
Munkanélküliségi ráta (%)	23,0	23,9	22,1	18,9	19,3	20,3
Fogyasztói árindex (%)	11,1	7,3	7,8	2,1	2,4	4,1
Folyó fizetési mérleg egyenlege (/ GDP)	-8,3	-10,1	-5,6	-5,0	-3,8	-3,7
Költségvetés egyenlege (/ GDP)	-4,8	-6,8	-5,5	-6,7	-4,9	-4,6
Bruttó államadósság (/ GDP)	45,4	56,1	59,4	71,0	79,6	83,7

European Commission

A hitelezés élénkülése alapvető fontossággal bír a szerb gazdaság számára. A hitelállomány bővülésének jelenlegi üteme alacsonyabb, mint a gazdasági válság idején, mely fékezi a gazdasági növekedést. A hitellehetőségek beszűkülése is erősíti a szerb gazdaság legújabb kihívásait: a bel- és külpiazi sebezhetőséget, a bizonytalanság magas szintjét, valamint a gyenge magánszektor fejlesztési igényeit fékezi. Mindezen kihívások növelik a hitelezés kockázatát, gátolják mind a hitelkeresletet, mint pedig a hitelkínálatot. A gazdasági válságot megelőzően a banki szférában felgyülemlett pufferek segítették ugyan a pénzügyi szektor stabilitásának megőrzését, ugyanakkor a rendszer egyre erősödő kihívással küzd, főként a nemteljesítő hitelekkel, valamint az erős euroizációval.²

² Az euroizáció az egyoldalú valuta bevezetések azon speciális fajtája, mely során az eurót egy, az Európai Gazdasági és Monetáris Unió kívüli ország, saját fizetőeszközének megszüntetését követően, hivatalos fizetőeszközzé teszi.

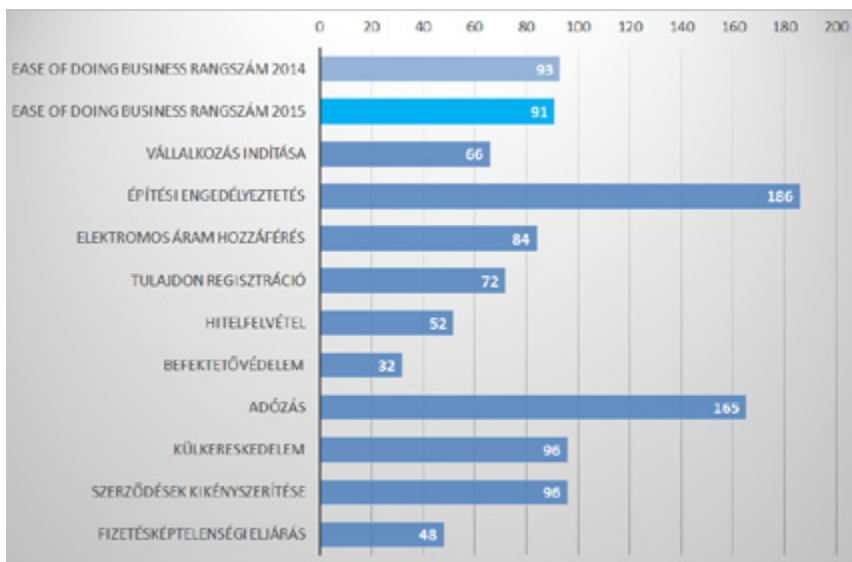
GCI Versenyképési rangsorbeli helyezés alakulása, 2005-2015

World Economic Forum

Megj: A jelen  vknyvben kiemelten vizsgált országok között.

Doing Business rangsorbeli helyezés és egyes faktora, 2015

World Bank; 189 országból

Többek között a fentiek vezettek oda, hogy Szerbia 2008 és 2015 között a World Economic Forum globális versenyképességi rangsorában csak a 85. és 101. hely között ingadozott, 2015-ben éppen a 94. volt. A Világbank Doing Business 2014-es rangsorában (189 országból) a 91. helyen áll. Az építési engedélyek kiadása kevés más országban olyan nehézkes, mint Szerbiában, emellett az adórendszer működését is nagyon rosszra értékelték a cégek.

4. A hazai üzleti környezet bemutatása

4.1. Helyzetértékelés

A magyar gazdaság 2014-ben **3,6%-kal bővült**, ez nemcsak lényegesen gyorsabb az EU 1,3%-os átlagánál, de Írország után a legmagasabb az EU-ban. A GDP – a régió országai közül utolsóként – elérte a pénzügyi válság előtti (2007) szintet. Látványosan **magas volt a beruházások emelkedése** (11,7%), a fogyasztásé (1,6%) pedig már közel volt az EU átlagához. Európai összehasonlításban kiugró (10% feletti) volt a GDP-termelés növekedése a mezőgazdaságban és az építőiparban, ennél kisebb az iparban. A szolgáltatások átlag alatt teljesítettek, sőt a pénzügyi és ingatlanágazatban további visszaesés volt.

A magyar gazdaság növekedésében nagy szerepe volt az átmeneti tényezőknek. Így mindenekelőtt az **EU-támogatások beömlésének**, s a **fogyasztás-élénkítő gazdaságpolitikának** (például rezsicsökkentés, közmunka bővítése, nyugdíjemelés). A kedvező időjárás ismét jó termést hozott, az EU-támogatású beruházások építőipari fellendülést eredményeztek, a korábbi autóipari beruházások segítették az exportot, az alacsony infláció a kiskereskedelmi forgalom bővülését. A kivétel az év során lassulva, s a behozatal volumenétől elmaradva bővült (a belföldi kereslet emelkedése és a földgáz-tartalékok bővítése következtében). A növekedés egyértelműen beruházás-vezérelt volt. A belföldi felhasználás növekedése kissé meghaladta a GDP-ét, miként a magnövekedésé is (a gyors mezőgazdasági növekedés következtében).

2014-ben a pénzügyi szolgáltatás és az oktatási ágazat kivételével szinte minden ágazatban növekedtek a **beruházások**. Kiugró volt az építőipar és a szállítás, raktározás ágazat (28%), de 20% feletti volt többek között a művészeti-szabadidős tevékenységek (ide tartozik a stadionépítés) beruházásainak bővülése. **Átlag felett bővülő beruházást azok az ágazatok tudtak felmutatni, amelyek a költségvetéshez – ezen belül is főleg EU forrásokhoz – kötődnek** (például környezetvédelem, közlekedés, építőipar, szálláshely-szolgáltatás, mezőgazdaság). Az állami-önkormányzati beruházások szinte csak

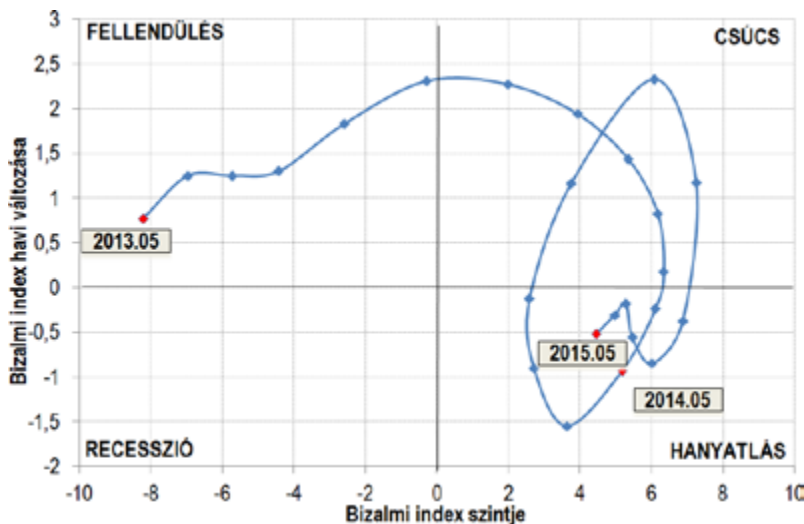
EU-s forrásokra támaszkodnak, ugyanakkor az elnyert pályázati pénzek felhasználása akadozik.

Az üzleti beruházások hitelezése bizonytalan. A Széchenyi beruházási kártya kissé bővíti a forrásokat. A Garantiqa által nyújtott garancia mennyisége viszont csökkent, ára nőtt. Ugyanakkor az EU-forrásokból megvalósuló vállalati beruházásokhoz újabb állami források (hitel, garancia) áll a vállalkozások rendelkezésére. **Az MNB növekedési hitelprogramja a meglévő hitelek lecserélését érte el, a beruházások látványos felfutását nem.** Mivel a megemelt keretösszegű program végső soron a kkv-k által kifizetett kamat nagyságát befolyásolja, maximum évi 20 milliárd forinttal javította a cégek helyzetét.

2014-ben az NHP 2. szakasza keretében igen jelentős források álltak a beruházók rendelkezésére, ráadásul a hitelfelvételre jogosító tevékenységek is bővültek. Ugyanakkor a GKI felmérése szerint a kkv-k 70%-a nem kívánt élni a lehetőséggel. Ezt a statisztikai adatok is alátámasztják. Akik szeretnének NHP-s hitelt, azok nagy része hiteleit váltaná ki vele, vagy forgóeszköz finanszírozásra használná. Az NHP+ program, amely a hitelkockázatok egy részét is átvállalja a bankoktól, a GKI megítélése szerint nagyrészt továbbra is csak a hitelek banki források helyett MNB forrásokra való cseréjét fogja elérni. Ennek következménye a túlzott banki likviditás, ami az állampapírpiacra és a kétheti MNB betéti piacra áramlik (illetve a korábbi anyabanki finanszírozást mérsékli).

Az **ipari termelés** 2014 első felében dinamikusán, 9,4%-kal nőtt, mely a II. félévben 5,4%-ra lassult. A járműipar szerepe nem csupán saját súlya miatt jelentős, hanem azért is, mert a többi iparágban is az autógyárakhoz kapcsolódó részterületek jelentik a húzóerőt, a fékező hatás ezekben is érvényesült. Amikor júliusban az ipari termelés egynegyedét előállító járműiparban a kapacitáskihasználás elérte a 83%-ot, dinamikája lefékeződött, s az ipar nagyobb súlyú ágazatai közül egyik sem tudta átvenni húzószerepét. A 2010 után nagy veszteségeket elszenvedett elektronikai ipar azonban 2014-ben végre szerény növekedést tudott elérni, elsősorban a fogyasztási cikkek gyártása futott fel.

Ipari konjunktúra-óra, 2010-2015

GKI

A 2015. évi kilátásokat meghatározza az, hogy nincs olyan folyamatban levő beruházás, aminek termelésbe lépésétől a tavalyi első félévihez hasonló dinamizálás lenne várható. Műszakszám növelésre azonban lehetőség van. Az idei növekedési lehetőségeket így a konjunktúra alakulása határozza meg. Az ipari bizalmi indexek jellemzően hullámzóak, de valamivel alacsonyabbak, mint 2014 első felében voltak.

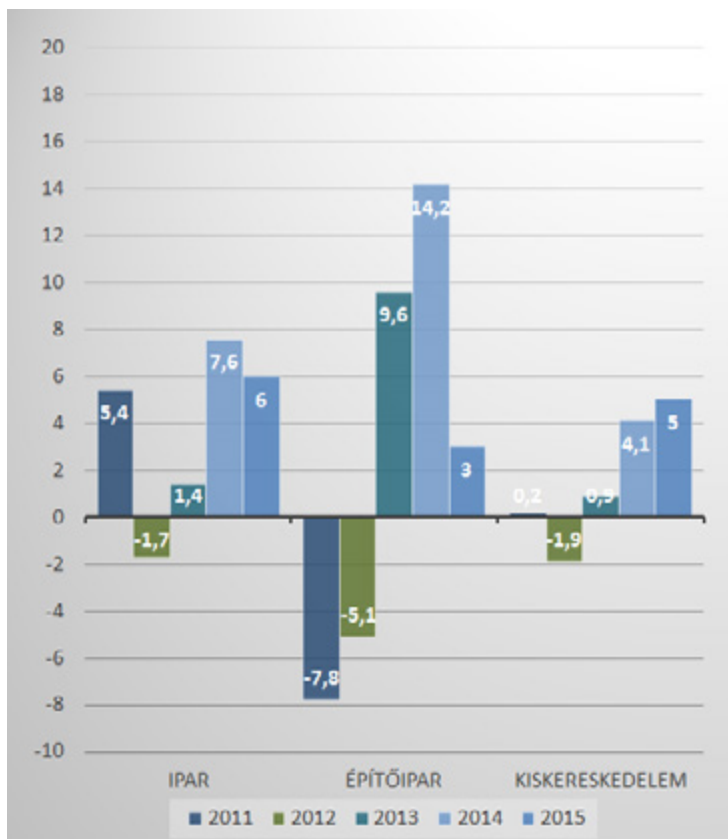
Sok év után először 2014-ben az iparnak nemcsak az exportja, hanem a belföldi értékesítése is emelkedett. Ebben is a járműipari beszállítóknak volt döntő szerepe, az ágazat belföldi eladásai 29%-kal nőttek. Figyelemre méltó a gyógyszeripar 16%-os, a fa-, papír- és nyomdaipar 13%-os belföldi értékesítés-növekedése is.

Az **építőipar** 2014-ben valósággal szárnyalt, hét évnyi visszaesés majd 2013-ban közel 10%-os bővülés után 14%-kal nőtt az ágazat termelése. A magasépítés teljesítménye 4%-kal nőtt, elsősorban az ipari, az oktatási és egészségügyi fejlesztések hatására, de a lakásépítés is elmozdult a mélypontról. A mélyépítés – elsősorban a közlekedési infrastruktúra-fejlesztések miatt csaknem 25%-kal növekedett. Az építőipar saját beruházásai is rendkívül dinamikusán, 28%-kal emelkedtek. Az impozáns növekedési számok mögött az ágazat egyre növekvő diverzifikálódása is megfigyelhető: nőnek a versenyképességi különbségek, **a nagy állami megrendelésekből kimaradó kvv-k továbbra is nehéz**

helyzetben vannak. Az állam megrendelése elsősorban nem piaci verseny, hanem a kapcsolati háló alapján dőlnek el.

Ágazatok bruttó teljesítménye, 2011-2015

(változás az előző év százalékában)

KSH, GKI

Az ágazaton belül továbbra is magas a cégfluktuáció: **soha annyi cég nem szűnt meg az építőiparban, mint 2014-ben.** A cégalapítási szabályok keményedése miatt a megszűnt társaságok helyére egyre ritkábban állítanak új „áldozatot”, azaz kis alaptőkével rendelkező, bármikor bedönthető céget a tulajdonosok. Mindazonáltal még mindig irreálisan magas az elaprózottság, a vállalatok jelentős része továbbra is likviditási problémákkal küzd, ezért az ágazat finanszírozási szempontból továbbra is kockázatos területnek számít.

Tavaly a magyar **mezőgazdaság** rekordtermést ért el, elsősorban a kedvező időjárásnak köszönhetően. A növénytermesztés kibocsátási volumene 13%-kal nőtt, míg az állattenyésztésben 6%-os volumennövekedés volt. Mindkét ágazat lényegében megismételte az előző évi növekedési teljesítményét, de a világgpiaci árak esése a hazai termelők jövedelmét is megcsapolta.

2014-ben 4,1%-kal nőtt a **kiskereskedelmi forgalom** volumene, az élelmiszer kiskereskedelemben 2,2%-kal, a nem élelmiszer-kiskereskedelemben 5,6%-kal, míg az üzemanyag-kiskereskedelemben 5,8%-kal. A pénztárgépek NAV-hoz kötése következtében bekövetkezett fehéredés miatt az adatok a szokásosnál bizonytalanabbak. Erre utal, hogy szeptembertől kezdve – a hagyományos pénztárgépek használata 2014. augusztus 31. után tilos – megugrottak a havi forgalmi adatok.

A **kereskedelmi szálláshelyeken** a vendégek száma 7%-kal, a vendégéjszakák száma pedig 5%-kal nőtt 2014-ben. A belföldi forgalom volt a dinamikusabb, a hazai vendégek száma 10%-kal, vendégéjszakáiké 8%-kal bővült. **A külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma csak 3%-kal emelkedett**, s összességében már alig haladja meg a hazai vendégeket.

A közúti **áruszállítás** árutonna-kilométerben kifejezett teljesítménye évek óta a teljes szállítási ágazat kétharmadát adja. Az elmúlt években a vasúti fuvarozás aránya minimálisan növekedett, míg a csővezetékes és a belvízi szállítása aránya csökkent. 2014-ben az áruszállítás teljesítménye 4%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. Az infokommunikációs ágazat GDP-je 2014-ben 2,9%-kal nőtt.

Az **ingatlanszektor** teljesítménye tavaly stagnált, beruházása rendkívül alacsony bázishoz képest 7,7%-kal növekedett. A lakásépítés túljutott a mélypontra: 2014-ben 8,4 ezer új lakás épült, ami 15%-kal több az egy évvel korábbinál. Leggyorsabban a kisvárosi és a községi lakásépítés növekedett. A kiadott lakásépítési engedélyek száma 28%-kal nőtt, ami további emelkedést vetít előre. A használt lakáspiac 2014-ben határozottan, 15%-kal, élénkült, a tranzakciók száma (105,6 ezer). Elsősorban a befektetési célból vásárlók jelentek meg a piacon, az első lakást vásárlók továbbra is óvatosak. Az árak emelkedése csak Bel-Budán és a pesti belvárosban érezhető.

A lakossági lakáshitelek állománya 2014-ben lényegében stagnált (ami a forint gyengülése miatt némi csökkenést takar). A bankszektor és a lakosság is kockázatosnak ítélte a hitelfelvételt, kölcsönös bizalomhiány alakult ki a szereplők között. A devizahiteles csomag és e hitelek forintosítása ugyan brutális veszteséget okoz a pénzintézeteknek, de a jövőt illetően némi optimizmus csendül ki a banki várakozásokból.

Az üzleti ingatlanpiac fejlődésére a gazdasági növekedés pozitívan hat, de a kiszámíthatatlan, kapkodó, rögtönző és olykor öncélúan rosszindulatú gazdaságpolitika miatt továbbra is magas az ország-kockázat. Ezért inkább csak a hazai piacot jól ismerő magyar

cégek piacra lépésére, terjeszkedésére lehet számítani. Az irodapiac 2014-ben kedvező évet zárt: mind a bérbeadások (17%-kal), mind az új fejlesztések erőteljesen növekedtek. A tavaly átadott terület az előző évnek a duplája, de a 2007. évnek így is csak mintegy egyharmada. A kedvező fejlemények hatására csökkent a kihasználatlanság, de a fővárosi agglomerációban a bérirodák esetében ez még 20% körüli, ami nemzetközi összehasonlításban kiugróan magas adat.

2014-ben a **magyar kivitel** volumene 8,7%-kal bővült. Az **import** több mint 4 százalékponttal emelkedett, így négy év után először az import dinamikája meghaladta az exportét. Az export élénkülése az európai konjunktúra I javulása és az autóiipari beruházások belépésének eredménye, de jelentősen bővült az üzleti szolgáltatások kivitele is (pl. szállítás). A magyar kivitel fő felvevőpiaca továbbra is az Európai Unió, azon belül is Németország. A keleti nyitás nem hozta meg a kormány által várt eredményt, az orosz és az ázsiai kivitel volumene 2014-ben még csökkent is.

A **foglalkoztattak** száma 2014-ben látványosan, 5,3%-kal nőtt. A tavalyi javulás valós, de a növekmény mintegy fele a közmunka bővítésének következménye. Emellett nagy szerepe volt a szűk értelemben vett költségvetési szektornak, az iparnak és a külföldi munkavállalásnak is. A munkanélküliségi ráta a 2013. évi 10,2%-ról 2014-ben 7,7%-ra csökkent. **A foglalkoztatottak száma 2008 és 2014 között 250 ezer fővel bővült, amelyből nagyjából 150 ezer fő a közfoglalkoztatott, 100 ezer pedig a külföldön munkát vállaló,** vagyis a valós hazai foglalkoztatás csak a válság előtti szintet érte el.

A foglalkoztatottak és a munkanélküliek száma, 2000-2015 (ezer fő)

KSH, GKI

A legalább ötfős cégeknél és a költségvetési intézményeknél 2014-ben 4,6%-kal nőtt az alkalmazottak száma. Ezen belül a versenyszféra létszáma 2,6%-kal, a költségvetési szféráé 8,7%-kal emelkedett. A 2008-as válság hatását 2014-re összességében e statisztika szerint is sikerült ledolgozni, azonban ez alatt **a költségvetési szféra (a közmunkásokkal együtt) 18,3%-kal növelte alkalmazottjai számát, miközben a versenyszféráé 4,4%-kal csökkent.** Ez nagyon kedvezőtlen szerkezeti változás. A közfoglalkoztatás fenntartására tartósan szükség lesz, mert itt dolgozók zöme nem képes a versenyszféra követelményeinek megfelelni. Ugyanakkor a közmunka a gyakorlatban alig kínál átvezetést a valódi munkareőpicra, sőt esetenként kiszorítja a drágább munkaerőt, illetve visszaveti az érintettek álláskeresési aktivitását.

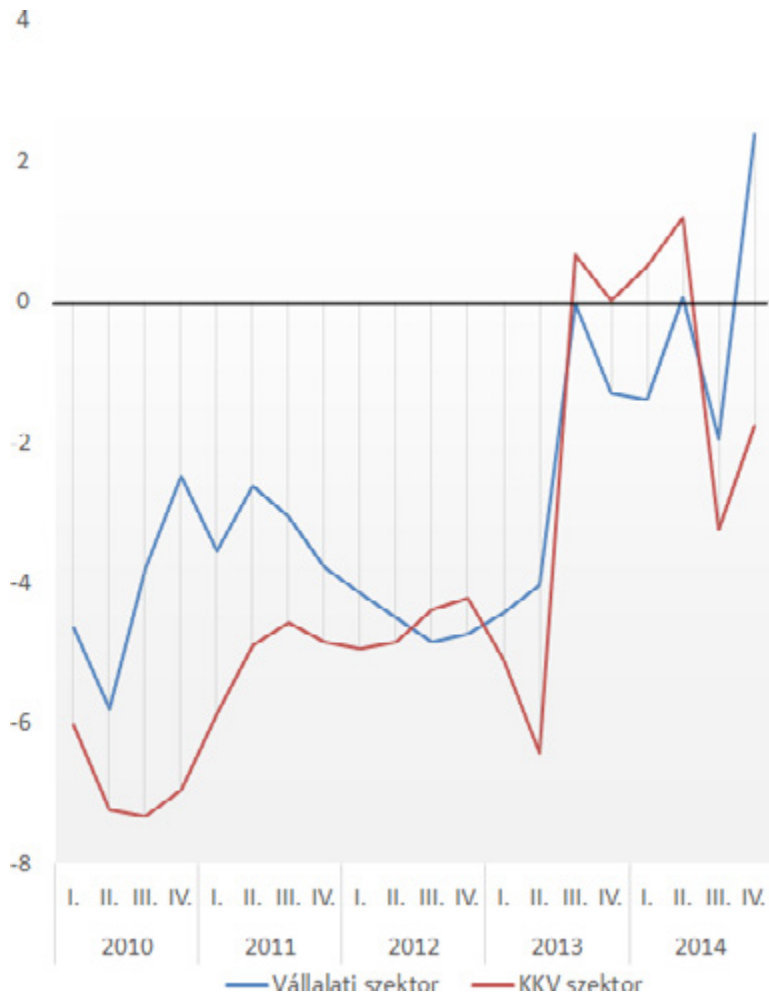
A munkaerő-kínálatot a demográfiai folyamatok és az oktatási rendszer determinálja. 2013-tól a foglalkoztatási arány növekedését statisztikailag segítette a nevezőben szereplő munkavállalási korú népesség számának fogyása (a lakosság elöregedése). Ez a tendencia tovább folytatódik, s a nyugdíjkorhatár folyamatos emelése sem tudja ellensúlyozni. Kínálatbővítő szerepet tölthet be a tankötelezettség határának leszállítása és az államilag finanszírozott felsőoktatási keretszámok csökkentése. A javuló statisztika mögött azonban az idősödő munkavállalók számának és arányának növekedése, valamint a nem megfelelően képzett fiatalok számának gyarapodása áll, s valójában a munkaerő-piaci feszültségek további kiéleződésére utal.

A munkanélküliség területi különbségei 2014-ben növekedtek. A legkedvezőbb helyzetben továbbra is Nyugat-Dunántúl, míg a legkedvezőtlenebb pozícióban Észak-Alföld volt. A két régió között 2013-ban még csak 1,9-szeres, 2014-ben már 2,6-szoros eltérés volt, de a javulás minden régióra jellemző volt.

A magyar gazdaságban 2014-ben folytatódott **a pénzügyi GDP** egy évtizede tartó szűkülése, s ebben idén sem várható változás. Tavaly a hitelállomány is tovább csökkent, de a vállalati hiteleké már enyhén bővült, változatlan árfolyamon számolva lényegében stagnált. Tavaly és idén a Takarékbank mellett az MKB, a Széchenyi, valamint a Gránit Bankban, továbbá idén a Budapest Bank megvásárlása mellett az Erstében szerzett tulajdonosi részesedést a kormány. Ezzel túlteljesült az a kormányzati cél, hogy a bankrendszer nagyobbik fele magyar tulajdonba kerüljön. Kérdéses, hogy az állami kézbe került bankok tevékenységét mennyire sikerül optimalizálni, a portfólióikat hatékonyan kitisztítani, majd tőkeerős és prudens tulajdonosi körnek tiszta verseny keretében értékesíteni.

Az MNB serkenteni kívánja a gazdasági növekedést, ennek eszköztára azonban kockázatok is rejt magában. Az NHP+ célja, hogy a magasabb kockázatú vállalatok is forráshoz juthassanak, ezt azonban az MNB nem piaci módon – az engedélyezett kamatmarzs kockázathoz igazodó emelésével –, hanem a kockázat részleges átvállalásával igyekszik elérni.

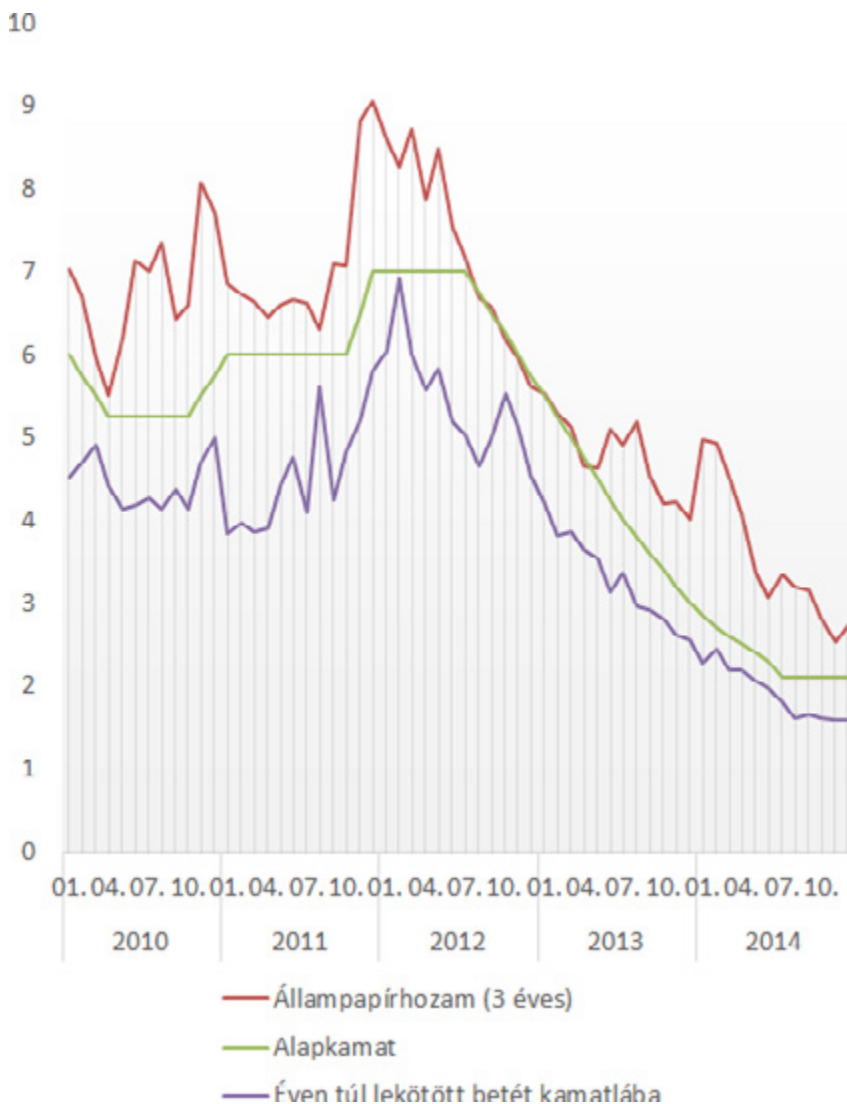
**A vállalati és kkv-szektor hitelállománya, 2010-2014
(előző év azonos hó = 100)**

MNB, GKI

2014 végére a hitel-betét mutató a 100%-os szint alá süllyedt, részben a hitelfelvétel csökkenése, részben a banki betétek iránti érdektelenség hatására. Az anyabankok a kényeszerű feltőkésítésen túl az adott magyar befektetési környezetben idén még aligha nyújtanak hitelt magyar leánybankjaiknak, így marad az MNB által nyújtott NHP és NHP+. Mindezek alapján a vállalati hitelállomány kismértékű emelkedése mellett folytatódik a háztartási szektor további mérlegkiigazítása, noha a hitelfelvétel e körben is emelkedhet.

Kamatok, 2010-2014 (százalék)

Forrás: MNB, GKI

A vártnál gyorsabb fogyasztás-növekedés nemcsak a **költségvetési egyenleg** kedvezőbbé válását segítette, de a magasabb GDP-szint miatt hozzájárult ahhoz is, hogy az **államháztartás ESA hiánya** a GDP 2,2% lett. Az **államadósság** GDP-hez viszonyított aránya 2014-ben 0,4 százalékponttal, 76,9%-ra csökkent. Az államadósság finanszírozá-

sában deklarált cél a külföldi és devizában való eladósodás csökkentése, amit lényegében sikerült elérni. Ugyanakkor a forintpiacon keresztüli külföldi állampapírvásárlás valószínűleg emelkedett.

Magyarországon 2014-ben az **árszínvonal** 0,2%-kal csökkent. Ez részben a világszerte alacsony árdinamikából adódik, de komoly szerepe van a hazai ún. rezsicsökkentésnek is. Ennek nagy része az energia lezuhant világpiaci ára révén fenntarthatóvá vált. Deflációs nyomásról azonban nincs szó, mivel a kereslet nem csökken, hanem nő, s a maginfláció és az inflációs várakozások nem negatívak. 2014 folyamán a magyar cds-felár és az állampapír-hozam is esett, a referenciagörbe meredeksége enyhült.

Bár a **magyar gazdaság** 2014 után idén is az EU átlagánál (1,8%) gyorsabban fog növekedni, de a tavalyi bővülési ütem (3,6%) elérésére nincs esély, **2,7% körüli ütem valószínű**. A magyar fékeződés mindenekelőtt a **beruházások stagnálásával** függ össze. A tavaly csúcsukra ért **EU-támogatások** ugyanis idén minden bizonnyal **csökkennek**, s az üzleti beruházásokban sem várható élénkülés. A beruházások az I. negyedévben 4,5%-kal (az állóeszközfelhalmozás pedig 6,7%-kal) csökkentek, ami főleg az EU-támogatású szektorokban következett be, de a feldolgozóipar is csak stagnálásra volt képes. A **vállalati hitelállomány** 2015. március végén **kilencéves mélypontjára zuhant**. Ugyanakkor az **exporttöbblet** és a **fogyasztás** a tavalyinál **nagyobb mértékben** járulhat hozzá a gazdasági növekedéshez. Ez szorosan összefügg a **belföldi felhasználás markáns lassulásával**: míg az tavaly lényegében a GDP-vel azonos ütemben bővült, idén attól jóval elmaradva (csak kb. 1%-kal). A beruházások stagnálása mellett ugyanis a fogyasztás üteme is – bár 1,6%-ról 2,5%-ra gyorsul – elmarad a GDP bővülési ütemétől.

A **termelési** oldalon a tavalyi húzóerők közül az építőipar és az ipar az idei első negyedévben is nagyon dinamikus volt (7,7 illetve 9,2%-os GDP-bővülés), de az építőiparban a rendelésállomány zuhanása miatt látványos, az iparban a magas kapacitáskihasználás és kevés új beruházás miatt enyhe lassulás várható. A mezőgazdaságban két jó év után – az eddig alapvetően kedvező időjárás ellenére – némi visszaesés valószínű. A kereskedelem és az ingatlanszektor élénkül, a szállítási és telekommunikációs ágazat lassul, a pénzügyi szektorban egyelőre folytatódik a visszaesés. Az árutermelő ágazatok dinamikája gyorsabb, a szolgáltatásoké lassúbb az átlagosnál. Mivel az előbbieket gyors fejlődése fékeződni fog, a szolgáltatások pedig csak részlegesen tudnak a helyükbe lépni, a gazdaság lassulása elkerülhetetlen. A magnövekedés – a mezőgazdaság és közigazgatás nélküli növekedés – idén meghaladja a GDP dinamikáját.

Az **ipari termelést továbbra is a kedvező autóiipari konjunktúra húzza**, de a bővülés a korábrinál szélesebb területre terjed ki, s bővül a beszállítás is. A tavalyihoz hasonló, 7,5%-os növekedést új, nagy beruházások híján főleg a javuló kapacitáskihasználás és a termelékenység egyéb módon történő javítása teszi lehetővé. A növekedés húzó szekto-

ra továbbra is az **autógyártás**. Nem csupán a járműipar dinamikáját húzza, hanem az egyéb ágazatok **kapcsolódó részterületeit** is. A GKI felmérése szerint az **átlagos kapacitáskihasználás** a már harmadik negyedéve a küszöbértéknek tekintett 80% felett van. Új kapacitások beállítása nélkül fennáll a veszélye, hogy a termelés bővítése, a termelékenység javítása műszaki korlátokba ütközik. Az elmúlt évek hullámzó feldolgozóipari beruházási adatai az új autógyárak és beszállítók üzemének létesítését tükrözik, ezek termelésbe lépésével le is állt kapacitások növekedése.

Az **építőipari termelés** a tavalyi 14%-os szárnyalás után az első negyedévben 9%-kal növekedett. Az EU- illetve ezen keresztül költségvetési források által támasztott kereslet azonban csökken, s ezt a piaci megrendelések aligha tudják kompenzálni. Így 2015 egészében 5% közeli nettó bővülés valószínű. Az előző két évi rekord után 2015-ben valószínűleg megtorpan az **agrárszektor** teljesítménye, de az egyelőre kedvező időjárás miatt csak szerény visszaesésre számítani.

A **szolgáltatási GDP** 2015-ben a tavalyihoz hasonló, a GDP-től továbbra is jelentősen elmaradó ütemben bővül, vagyis **nem képes ellensúlyozni az árutermelő ágazatok lassulását**. A közösségi szolgáltatások nagyjából stagnálnak, de a kereskedelmi-turisztikai ágazat kivételével az üzleti szolgáltatók sem képesek a nemzetgazdasági átlagot érdemben meghaladó növekedésre. Az **üzleti szolgáltatásokra** a belföldi fizetőképes kereslet növekedése kedvező hatású, ami a foglalkoztatási képesség enyhe javulását eredményezheti. A kereskedelem területén azonban a vasárnapi zárva tartás valamint a növekvő adóterhek miatt nem várható a létszám érdemi növelése. A szolgáltató cégek beruházásai valószínűleg csak szinten maradnak, ami – a kereskedelmet és reklámszakmát érintő adóváltozásokkal együtt – **tovagyűrűzően kedvezőtlen** az üzleti szolgáltatások számára.

A **kiskereskedelmi forgalom** bővülésének üteme hónapról hónapra csökken, a januári 8,2%-ról áprilisra 4,4%-ra. A magas ütemben az online pénztárgépek tavaly elkezdett alkalmazásának, majd szeptembertől kötelezővé tételének is szerepe lehet, ez egyben az évközi lassulásra is magyarázatot ad. A **kormányzat** a kereskedelmi láncok kvázi adóemelésével – az élelmiszerbiztonsági járulék és a reklámadó is érinti a szektort – valamint a vasárnapi nyitva tartás megtiltásával 2015-ben ismét **durván beavatkozik** a piaci folyamatokba. (Korábban nagy alapterületű egységek építésének tiltása illetve engedélyhez kötése, a dohány-forgalmazás megtiltása és a kereskedelmi adó jelentett hasonló hatást.) Ugyanakkor növekvő vásárlóerő közepette nem csökkenő, hanem a zárva tartás miatt **elmaradt forgalomról**, valamint a **vásárlási körülmények romlásáról** lehet beszélni. Idén statisztikailag **5% körüli forgalom-növekedés** várható. A pénztárgépek NAV-hoz kötése következtében bekövetkezett fehéredés miatt az adatok a szokásosnál bizonytalanabbak. A gyenge forint a szomszédos országokból élénkíti a vásárlási

célú beutazásokat. Ugyanakkor a romló hazai kínálat a magasabb jövedelműek esetében ismét felveti a külföldi vásárlás lehetőségét. A romániai áfacsökkentés – ami az élelmiszerek esetében kb. 10%-os árcsökkenést jelent – főleg a határmenti vidékeken növelheti az odairányuló **bevásárló turizmust**.

A **kereskedelmi szálláshelyeken** 2015. I. negyedévben a vendégek száma 10%-kal, a vendégéjszakák száma pedig 9%-kal nőtt az előző év azonos időszakához képest. A vendégéjszakák száma 40%-kal haladja meg a 2010. év első negyedévben eltöltött vendégéjszakák számát, ami elsősorban a lényegesen több külföldi vendégnek köszönhető.

A vágányzárak 2015-ben is komoly problémákat jelenthetnek a vasúti **áruszállítás** számára, ami egyes esetekben Magyarországot elkerülő útvonalakat, vagy közúti szállításra való átállást okozhat. Ugyanakkor a közúti fuvarozás számára az EKAER jelenhet kihívást. 2015-ben az áruszállítás teljesítményében 4% körüli növekedés várható, méghozzá elsősorban a közúti nemzetközi áruszállítás bővülésének köszönhetően. Az **infokommunikációs** ágazat GDP-je idén 2,5% körül bővül, mindenekelőtt az adatforgalmi szolgáltatások bővülése hatására. Az **ingatlanszektor** szereplői derűlátóak, de az ágazat teljesítményének bővülése várhatóan szerény, 1% körüli lesz. Idén a használt és új lakások piaca is élénkül, ami az árak differenciált emelkedésében is testet ölt.

A magyar gazdaság 3,5%-os I. negyedévi bővüléséből az **export aktívuma** 3 százalékpontot tett ki. Az év során a 2,5 százalékpontos export-import olló várhatóan 1,5 százalékpontra zárul, főleg a kivitel lassulása következtében.

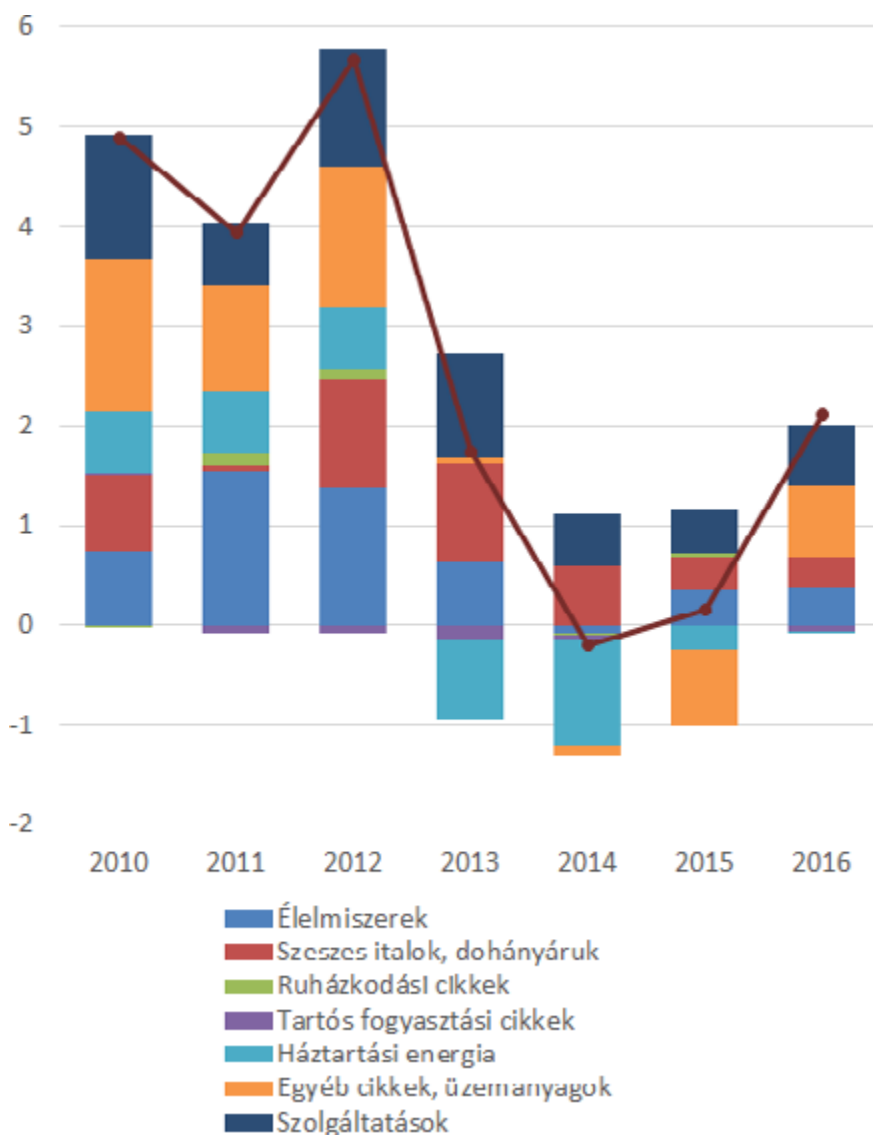
A **foglalkoztattak száma** a 2014. évi kiugró emelkedés után idén 1% körüli mértékben bővül, mivel a közfoglalkoztatás már csak lassan emelkedik, a lassuló gazdasági növekedés a versenyszektorban csak szerény emelkedést valószínűsít, s folytatódik a külföldi munkavállalás terjedése is. A **munkanélküliségi ráta** 2015-ben várhatóan 7,4% körülre csökken, főként a közmunka bővítése (részben statisztikai kozmetikázással az átképzésen résztvevők foglalkoztatottá nyilvánításával), illetve az egyéb foglalkoztatáspolitikai eszközök drasztikus csökkentése következtében.

A magyar gazdaságban 2015. I. negyedévében **folymatódott a pénzügyi GDP és a hitelállomány mintegy évtizedes szűkülése**. Idén még sem a keresleti, sem kínálati oldalon nem várható hitelezési fordulat. A kormány a bankokkal való részleges kiegyezés révén igyekszik 2016-ra bővíteni a gazdasági növekedés forrásait, a kölcsönös bizalmatlanság azonban alig oldódik (különös tekintettel a brókerbotrányok okozta károk bankokra terhelése miatt).

2015-ben elérhető a költségvetés által előirányzott 2,4%-os GDP-arányos államháztartási hiány, ami – az államosítások terhét is figyelembe véve – az államadósság legalább 0,5 százalékpontos csökkenését teszi lehetővé. Ha szükséges, ezt, vagy akár ala-

csenyebb szint elérését, a kormány kisebb kiigazításokkal, az év végi államadósság kreatív beállításával biztosítani fogja.

A fogyasztói kosár egyes összetevőinek hozzájárulása az inflációhoz, 2010-2016

Magyarországon a havi **infláció** 2012 októberétől szinte folyamatosan csökken, 2014 áprilisától pedig idén májusig szinte minden hónapban árszínvonal-csökkenés következett be. Most májusban azonban az éves áremelkedés 0,5% volt, amivel trendforduló kezdődött. **Éves átlagban 0 körüli, vagy néhány tizeddel magasabb infláció várható.** A 2012 nyarán elkezdett **alapkamat-csökkentés** némi szünet után idén tavasszal folytatódott, itt a trendforduló az amerikai kamatemeléshez kapcsolódóan az év végén, a jövő év elején várható. A **forint** gyengülő trendjében viszont nem várható fordulat. A magyar kockázati felár csökkent, és a kockázati besorolás pozitív kilátásokkal való ellátása is megkezdődött.

4.2. A vállalati felmérés eredményei

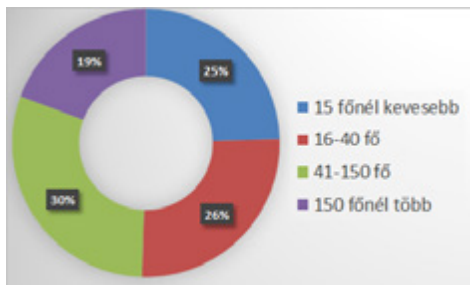
4.2.1. A felmérés célja, mintája

A vállalati felmérés célja a magyar vállalatok növekedési lehetőségeinek, valamint működési környezetének feltérképezése. Az árbevétel, a létszám és az eredményesség alakulása mellett többek között felmértük a **beruházási, a hitelfelvételi szándékokat**, illetve azt, hogy a cégek miként érzékelik az adminisztrációs terhek, a munkajogi szabályok változását, valamint az oktatás, szakképzés helyzetét, szükségleteit.

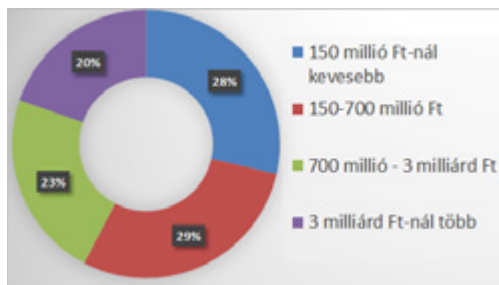
A felmérésre 2015. május 12. és 26. között került sor. Az online kérdőívet az MGYOSZ minden tagvállalata elektronikusan megkapta, közülük 216 cég töltötte ki, 29%-uk szolgáltató vállalkozás, 29%-uk a feldolgozóiparban, 27%-uk az építőiparban, s fennmaradó 15%-uk egyéb ágazatokban tevékenykedik (mezőgazdaság, bányászat, energia stb.). A mintát régiós összehasonlításban Közép-Magyarország cégei dominálják. A cégek 54%-a kizárólag belföldi piacra termel/szolgáltató, további 26% az EU piacára is, míg 20%-nak még ennél is szélesebb az értékesítési célterülete. Az elemzés egyes kérdéseinél – ahol szükségét éreztük – súlyozást is alkalmaztunk (ezt a releváns helyeken minden esetben jelezzük).

A minta megoszlása (%)

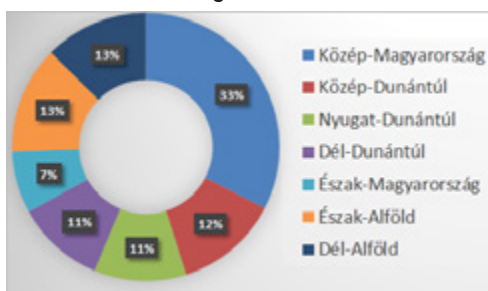
Létszám szerint

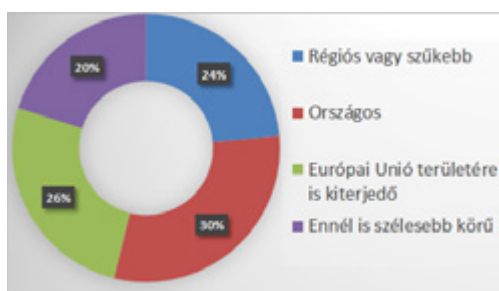
Árbevétel szerint

Régió szerint

Értékesítés célterülete szerint

GKI

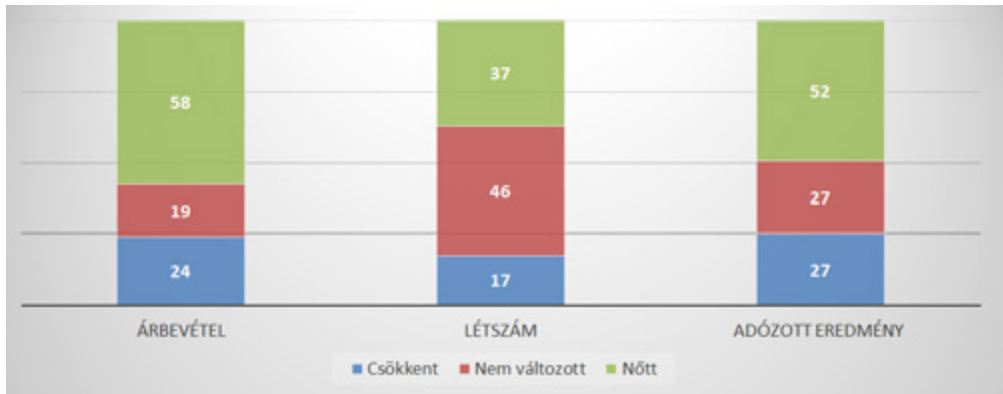
4.2.2. Konjunktúra, verseny

2014-ben átlagosan 6,9%-kal nőtt a cégek árbevétele 6,7%-kal növekvő létszám és 19,3%-kal emelkedő adózott eredmény mellett. A cégek 58%-a ért el árbevétel növekedést (24%-uk csökkenést szenvedett el), míg a vállalatok 52%-ának javult (27%-nak romlott) a profitabilitása.

Idén a cégek 40%-a árbevétel növekedést vár, míg az árbevétel visszaesését mindössze a 26%-a vetíti előre. Az **átlagos árbevétel változás** a cégvezetők prognózisa szerint **+4,2%** lesz. A **cégek egyharmada számol növekvő adózott eredménnyel,** miközben 40% stagnálást, 27%-uk csökkenést vár. Az **adózott eredmény átlagosan 3,2%-kal növekszik.** Idénre már megvalósult vagy tervezett létszámbővítést 28% jelzett előre, 14% csökkenti az állományt, 58% pedig nem változtatja. Mindezek eredményeként az **alkalmazotti állomány várhatóan 3%-kal bővül.**

Az árbevétel, a létszám és az adózott eredmény változása 2014-ben

A cégek megoszlása (%)

Átlagos változás (%)

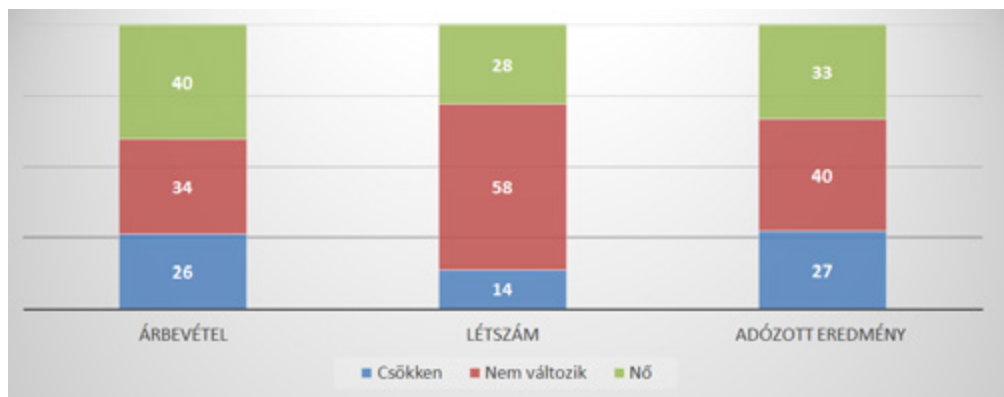

GKI; Árbevétellel súlyozva.

A cégek számára a bevételtermelés és a profitabilitás mellett hasonlóan fontos a **likviditás folyamatos biztosítása**. A gazdaság szereplői a normális működés során általában nem szoktak a likviditásra különös figyelmet fordítani, leginkább elfogadják, hogy van. A gazdasági válság kezdete óta azonban jelentősen romlott a cégek fizetőképessége, mely egyes ágazatokban tartozások láncát hozta létre. Felmérésünk szerint **a magyar cégek 45%-a számára nehézséget jelent a likviditás mindenkori biztosítása** (a tavalyi felméréskor még 49% volt ez az arány), 6%-uk számára rendszeresen jelentkezik e probléma (tavaly 15% esetében).

Az árbevétel, a létszám és az adózott eredmény várható változása 2015-ben

A cégek megoszlása (%)

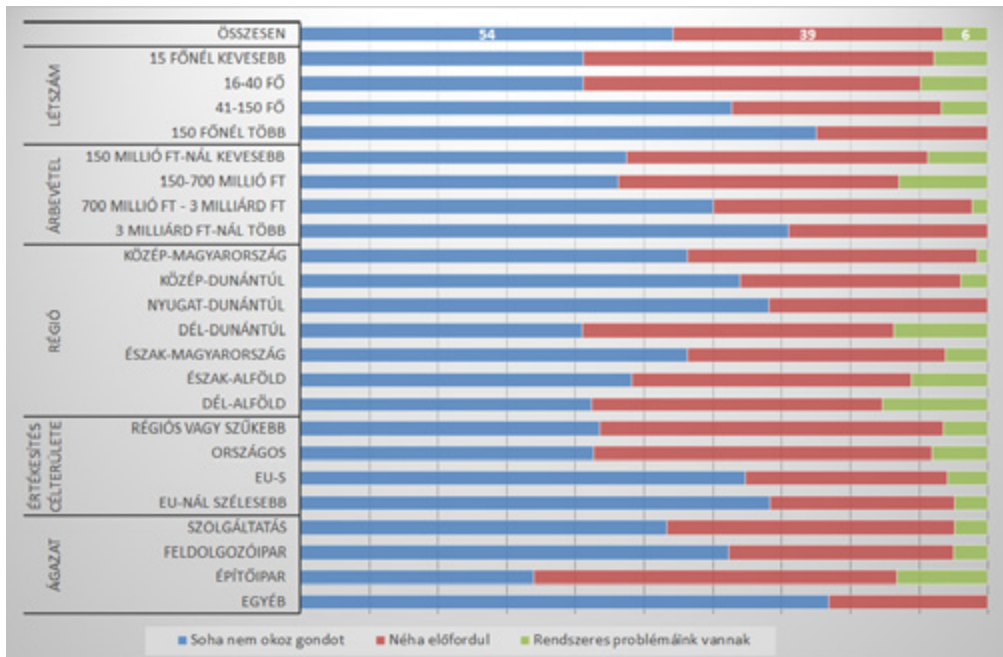
Átlagos változás (%)

GKI; Árbevétellel súlyozva.

Továbbra is igaz, hogy minél nagyobb egy cég, illetve földrajzi értelemben minél szélesebb a piaca, annál stabilabb a fizetőképessége. A vizsgált ágazatok közül továbbra is messze az építőiparban okoz leginkább gondot a likviditás biztosítása, itt a cégek 66%-nál előfordulnak fizetési nehézségek, 13%-nál rendszeresen. 2014-hez képest a problémás körben erőteljes javulás tapasztalható.

Szokott-e gondot okozni az esedékes kifizetések (bérek, szállítók, közüzemi díjak, adók stb.) teljesítése? (megoszlás,%)

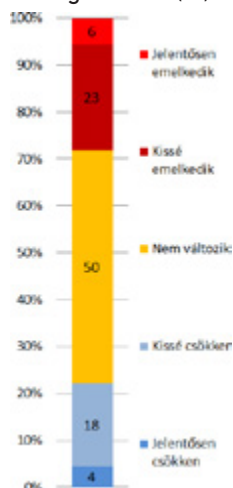

GKI

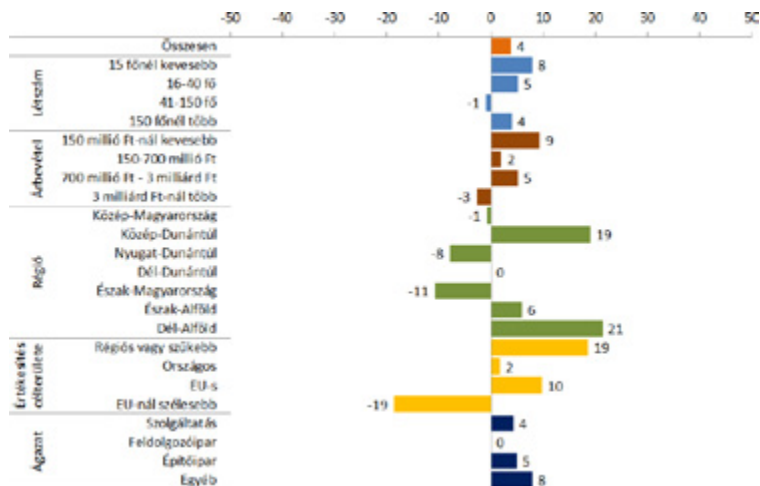
A fizetési nehézségek mellett a konjunktúra jó mérőszöke **a csődszám alakulása**. A felmérésben részt vevő cégek a hasonló profilú vállalatok körében a következő 12 hónapban **enyhén növekvő csődszámra számítanak**. A kérdésre adott (1-5-ig terjedő) válaszokat az EU harmonizált konjunktúra módszertanának megfelelően -100-tól +100-ig terjedő skálára transzformálva (ahol -100: jelentősen csökken; +100: jelentősen emelkedik) +10-es átlag adódik. A válaszadók 29%-a vár emelkedő, 22%-a csökkenő csődszámot, mely az egy évvel ezelőtti állapothoz képest enyhe javulást jelent. A méret növekedésével párhuzamosan csökken a pesszimizmus. Az EU-nál szélesebb piacon értékesítők optimisták, míg a többi cég inkább pesszimista. Az építőipari cégek körében idén eltűnt a tavalyi pesszimizmus a csődök számát illetően.

A hasonló profilú vállalatok körében a csődök számának alakulása a következő 12 hónapban az elmúlt egy évhez képest?

A válaszok megoszlása (%)

A válaszok átlaga*

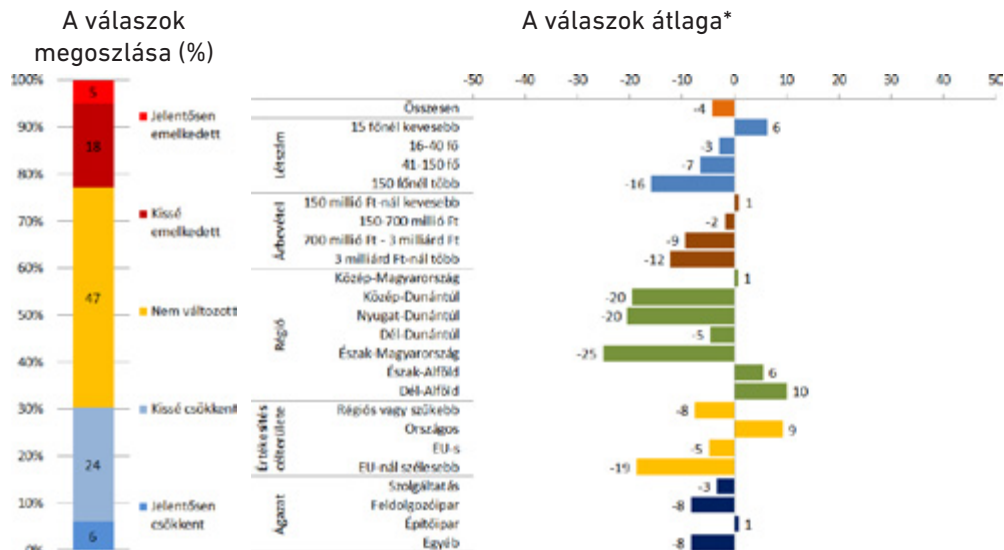

Forrás: GKI

* -100: jelentősen csökken; +100: jelentősen emelkedik.

A konjunktúra további mutatószáma a lejárt, 30 napon túli kintlévőségeinek állományának alakulása, melynek a cégek enyhe csökkenését érezték az elmúlt egy évben. A válaszadók 23%-a szerint emelkedett, 30%-a szerint csökkent a kintlévőség. A válaszok átlaga -100-tól +100-ig terjedő skálán (ahol -100: jelentősen csökkent; +100: jelentősen emelkedett) -4. Az átlaghoz képest jóval kedvezőtlenebb helyzetről számoltak be a 15 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató (+6), illetve az évi 150 millió forintnál kisebb árbevételt elérő cégek (+1), míg jóval kedvezőtlenebb helyzetről 150 főnél több alkalmazottat foglalkoztató (-16), valamint az évi 3 milliárd forintnál több árbevételt elérő cégek (-12).

A vállalatok lejárt, 30 napon túli kintlévőségeinek állományának alakulása az elmúlt egy évben

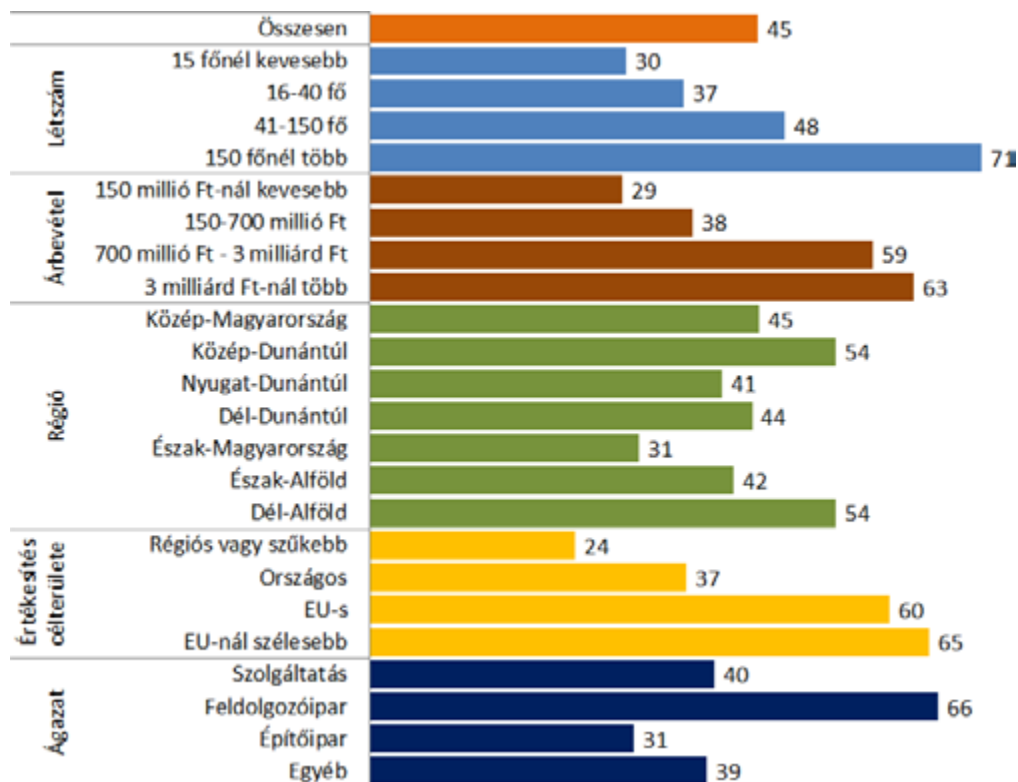
Forrás: GKI

* -100: jelentősen csökkent; +100: jelentősen emelkedett.

4.2.3. Beruházások

A következő 2 évben a cégek 45%-a tervez beruházást (a 2014-es felmérésnél 46% tervezett), közülük is főként a nagyobbak és a szélesebb piaccal rendelkezők. A 15 főnél kevesebb alkalmazottal bíró, a 150 millió Ft-nál kisebb forgalmú, valamint a magyar piacra termelő, szolgáltató cégek körében a cégek kevesebb, mint harmada tervez beruházni. Ágazatok szerinti bontásban a **beruházási szándék kiemelkedő a feldolgozóiparban** (66%), míg a szolgáltatások, az építőipar és az egyéb ágazatok esetében nem éri el az átlagot.

A következő 2 évben beruházást tervezők aránya (%)

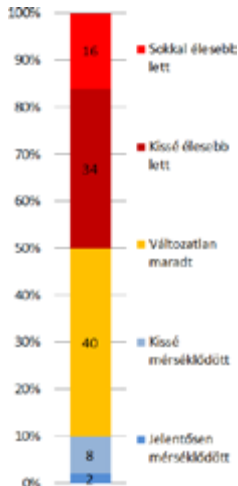
GKI

4.2.4. Verseny alakulása

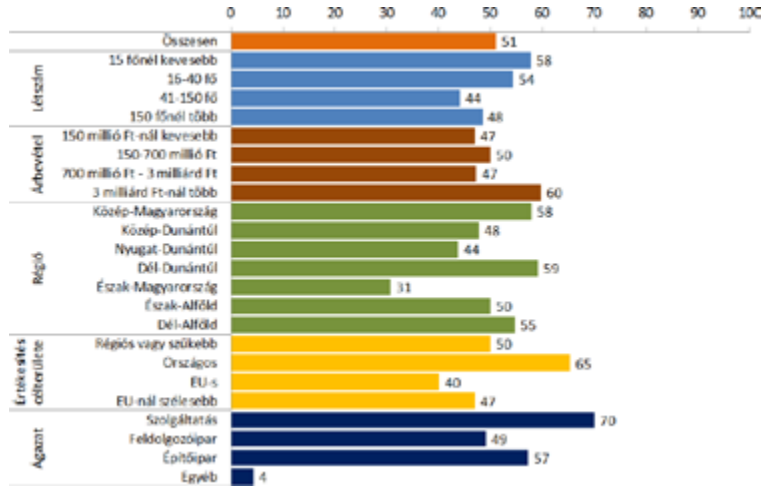
A cégek az elmúlt egy évben **mind a belföldi, mind a külföldi piacaikon a verseny erősödését érezték**, az átlagok rendre +51-et és +29-et (ahol -100: jelentősen mérséklődött; +100: sokkal élesebb lett) mutatnak. A 2014. évi felmérésben ugyanezen értékek +37-et és +35-öt mutattak. A válaszadók 47%-a magyar piacon erősödő versenyt érzékel, 15% jelentősen erősödött. A külpiacon tekintetében ezek az arányok 59, illetve 19%-ot mutatnak. Ágazatok szerint leginkább a szolgáltatásoknál éleződik a verseny (bel- és külpiacon egyaránt), de belföldön az építőipari és feldolgozóipari cégek is erősen éleződő versenyről számoltak be. Mind a létszám, mind az árbevétel szerinti összehasonlítás azt bizonyítja, hogy a felső kategória cégei a külpiacon egyaránt jobban erősödő versenyhelyzetet érzékelnek, mint az alsó három kategória reprezentánsai.

Az elmúlt egy évben a belföldi piacon a verseny intenzitásának alakulása

A válaszok megoszlása (%)

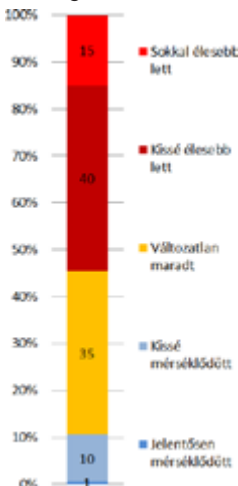

A válaszok átlaga*

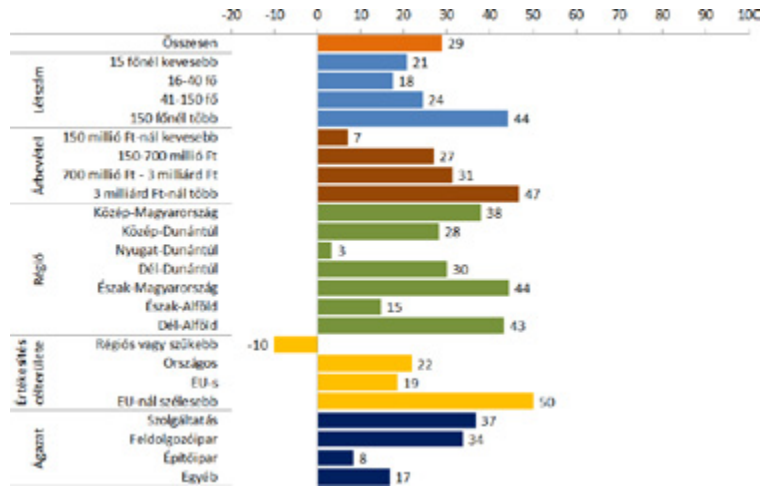

Az elmúlt egy évben a külföldi piacokon a verseny intenzitásának alakulása

A válaszok megoszlása (%)

A válaszok átlaga*

Forrás: GKI

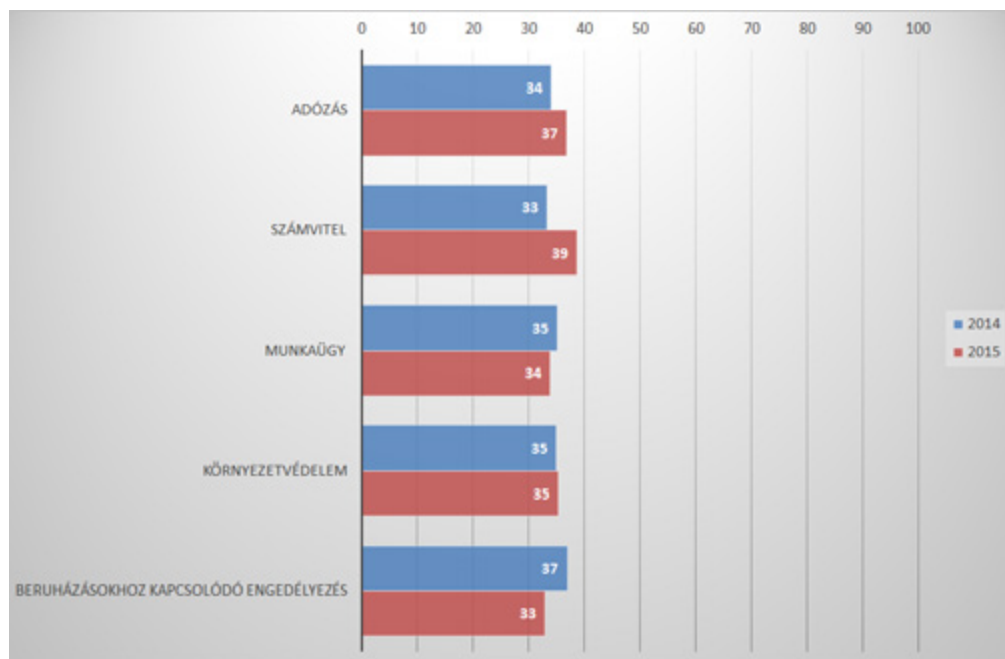
* -100: Jelentősen mérséklődött; +100: Sokkal élesebb lett.

4.2.5. Adminisztráció, kamarai tagság

A cégek adminisztrációs terheinek csökkentését az elmúlt 20 évben regnáló kormányok mindegyike fontos prioritásként kezelte, ennek ellenére számos korábbi felmérés állapítja meg, hogy nem vagy alig sikerült e téren előbbre lépni. Jelen felmérésben arra voltunk kíváncsiak, hogy idén az egyes adminisztrációs igényes területeken, mint adózás, számvitel, munkaügy, környezetvédelem, illetve a beruházásokhoz kapcsolódó engedélyezési eljárások területén az adminisztrációs terhek növekedését vagy csökkenését érzékelték a cégek 2013-hoz képest.

A magyar vállalatok adminisztrációs terhei érzetük szerint idén jelentősen nőttek 2014-hez képest. Minden adminisztrációigényes területen közel hasonló mértékű növekedést érzékelték, illetve hasonló mértékűt, mint tavaly. Az adózás és számvitel területén tavalyhoz hasonlóan idén is a cégek 57%-a érzékelt növekedést, s mindössze 1%-a csökkenést, a munkaügynél 57%-1%, a környezetvédelemnél 57%-2%, a beruházásokhoz kapcsolódó engedélyezési eljárásoknál rendre 53%-2%-os aránypárok adódtak.

Adminisztrációs terheinek alakulása az előző évhez képest

Forrás: GKI

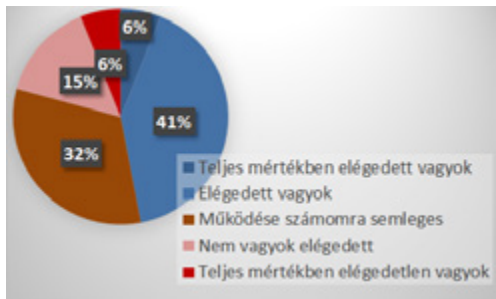
* -100: Jelentősen csökkennek; +100: Jelentősen nőnek

Az adózás esetében igaz, hogy minél szélesebb egy cég piaca, annál kisebb a tehernövekedés, vélhetően azért, mert egyes külpiacok csökkenő adminisztrációja kompenzálhatja a belföldi növekedését. A munkaüggyel kapcsolatos tehernövekedés érzete létszámáronyosan emelkedik, a környezetvédelmi terheké létszám- és árbevétel arányosan, illetve utóbbi esetben az iparban és az egyéb ágazati kategóriában működők jóval nagyobb tehernövekedést érzékeltek, mint a szolgáltatásoknál működők. A beruházásokhoz kapcsolódó engedélyezési eljárásoknál az idei tehernövekedés kiugróan magas az építőiparban (+61) létszám és árbevétel szerint nagyobb volt a felső két kategóriában, mint az alsó kettőben.

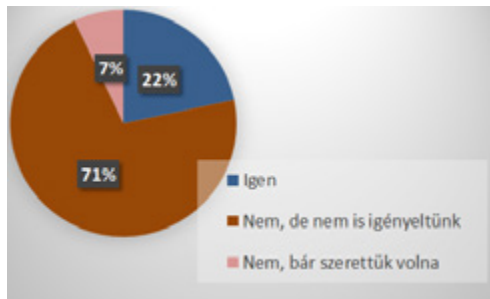
A **Kereskedelmi és Iparkamarával** a felmérésben résztvevő cégek 75%-a áll valamilyen kapcsolatban, utóbbiak 47%-a elégedett működésével, míg 21%-a inkább elégedetlen. Az elmúlt 2 évben a cégek 29%-a igényelt segítséget a Kereskedelmi és Iparkamarától, utóbbiak háromnegyede kapott is, a többiek azonban nem.

A Kereskedelmi és Iparkamara megítélése (megoszlás, %)

Működésével való elégedettség

Kaptak-e segítséget?

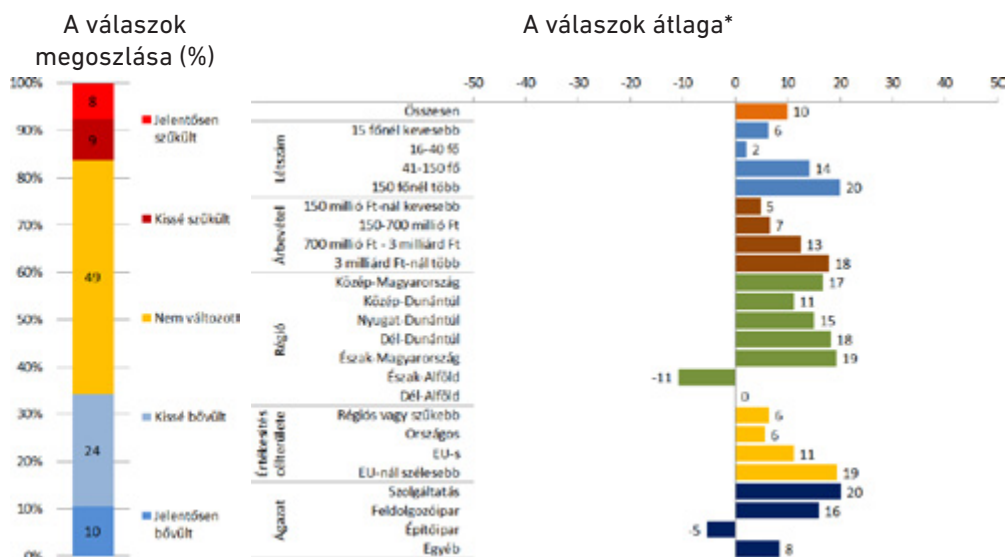
Forrás: GKI

4.2.6. Finanszírozás, hitelezés, megtakarítás

A vállalatok többsége számára, függetlenül attól, hogy beruházási, forgóeszköz pótlási, esetleg likviditási célok vezérik, a külső finanszírozás igénybevétele, a hitelfelvétel elengedhetetlen a növekedéshez. A hitelfelvételi szándékból azonban csak megfelelő, rentábilis finanszírozást biztosító hitelkínálat esetén lehet szerződés. **A cégek 2015 májusában úgy vélték, hogy a hitelfelvételi lehetőségek az azt megelőző egy évben összességében javultak.** A vállalatok 24%-a szerint enyhén, egytizedük szerint jelentősen bővült, míg közel egytizedük szerint enyhén, 8%-uk szerint jelentősen szűkült (+10-es átlag, ahol -100: jelentősen romlott; +100: jelentősen javult). Méret szerint a na-

gyobb cégek inkább a lehetőségek bővüléséről, míg a kisebbek a lehetőségek ennél enyhébb bővüléséről vallottak. A dunántúli, a közép- és észak-magyarországi cégek javulást jeleztek, a dél-alföldiek változatlan, az észak-alföldiek romló helyzetről számoltak be. Ágazat szerint a szolgáltató cégek és a feldolgozóipari és az egyéb ágazatba tartozó vállalkozások jelezték a lehetőségek szélesedését, az építőipariak inkább enyhe szűkülésről számoltak be.

A hitelfelvétel lehetőségének alakulása elmúlt 1 évben a cégek szempontjából

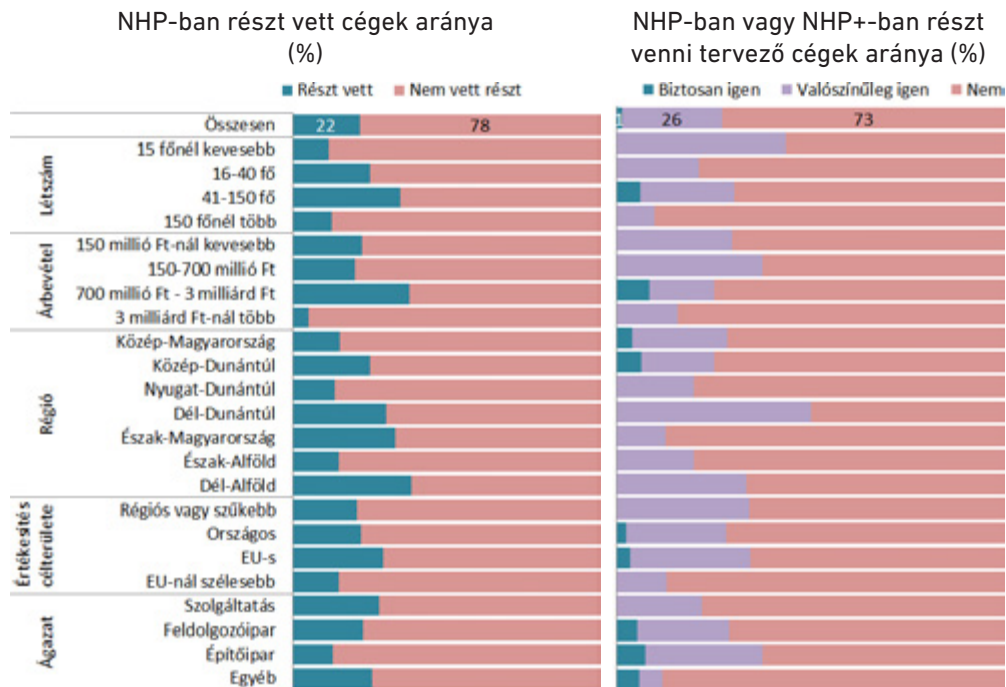
Forrás: GKI

* -100: Jelentősen romlott; +100: Jelentősen javult.

A felmérésben részt vevő cégek **28%-ának van éven belüli forgóeszköz hitele, 29%-ának éven túli beruházási hitele.** Előbbit átlagosan 8,3%-os (módusza 6%), míg utóbbit 7,1%-os átlagos THM (módusza 5%) mellett vették fel a vállalkozások.

A **Magyar Nemzeti Bank** a monetáris politikai eszköztár elemeként 2013. június 1-én elindította a három pillérből álló **Növekedési Hitelprogramját**, a kis- és középvállalkozások hitelezésében megfigyelt zavarok enyhítése, a pénzügyi stabilitás megerősítése, valamint az ország külső sérülékenységének csökkentése érdekében. Az azóta is futó programban mikro-, kis- és középvállalkozások vehetnek részt. Felmérésünk szerint a **hitelprogram 2015 májusáig a cégek 22%-ának finanszírozási szükségleteit tudta enyhíteni** (2014 májusában még 14% volt ez az arány).

Részvételi aktivitás az MNB Növekedési Hitelprogramban

GKI

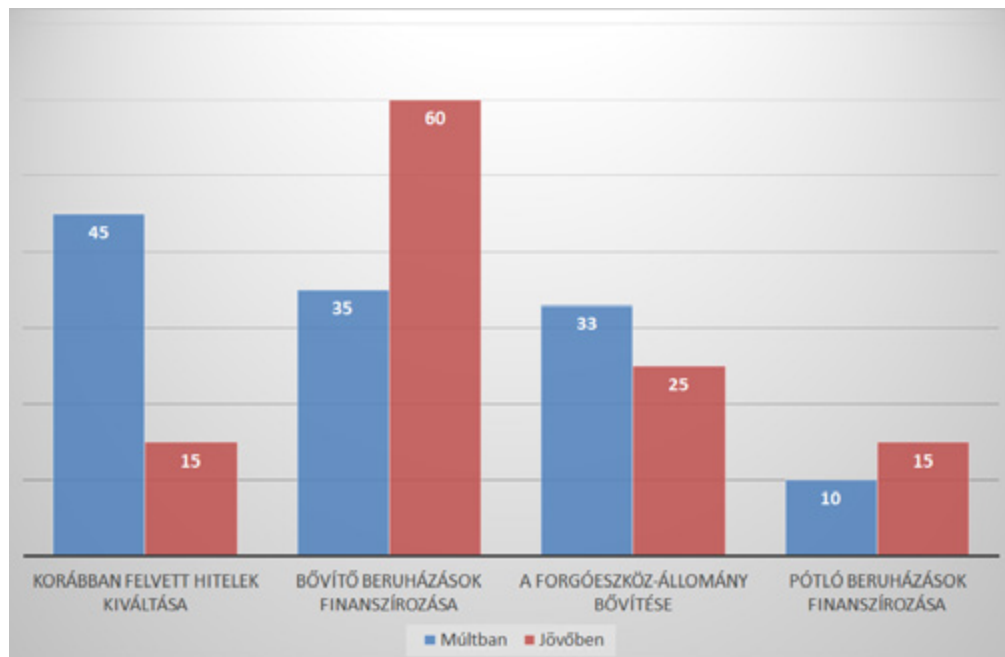
Az MNB 2015 elején 500 milliárd forintos keretösszeggel elindította a **Növekedési Hitelprogram Plusz (NHP+)** konstrukciót, amellyel a jegybank célja a Növekedési Hitelprogramból kiszoruló mikro-, kis- és középvállalkozások hitelhez jutási lehetőségeinek javítása. Az új monetáris politikai eszköz keretében a hitelintézeteknek nyújtott likviditáshoz kockázatmegosztás kapcsolódik: a kockázatosabb vállalkozások számára történő hitelezés ösztönzése érdekében a jegybank – időben és összegben korlátozott mértékben – megtéríti a hitelintézet hitelezési veszteségét.

Ennek ellenére azok közül, **akik eddig nem éltek vele, a jövőben az NHP vagy az NHP+ keretében mindössze 1% tervezi biztosan igénybe venni** (ha a kereskedelmi bankok is hitelképesnek ítélik), 26%-uk valószínűsíti a programban való részvételt, míg fennmaradó 72% továbbra sem élne vele.

Az MNB Növekedési Hitelprogram keretében felvett hitelek **közel fele többek között a korábban felvett hitelek kiváltását célozta, 35%-uk bővítő beruházásokat finanszírozott**, 33% forgóeszköz-állományt bővített, 10% pedig pótló beruházást finanszírozott (egyszerre több válasz is megjelölhető volt). Annak következtében, hogy a hi-

telprogram második szakasza a korábbi hitelek kiváltásának arányát az első szakaszhoz képest jelentősen korlátozza (100 egységnyi hitelből 90 egységnek új hitelnek kell lennie), **a jövőbeli hitelcélok jelentősen átrendeződték az első szakaszhoz képest.**

MNB Növekedési Hitelprogram keretében megvalósított beruházások típusok szerinti megoszlása (%)

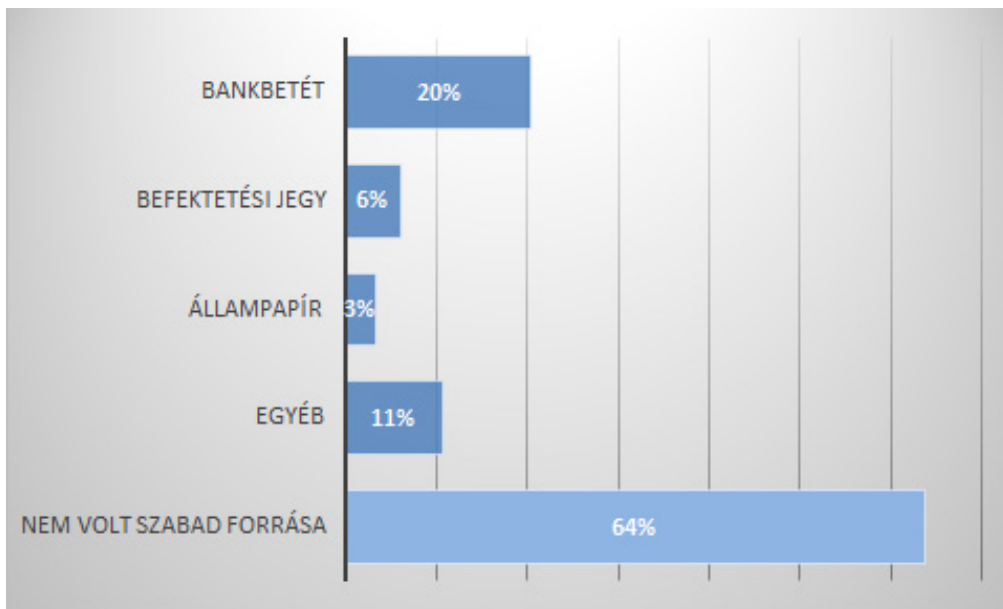

GKI; Megjegyzés: Egyszerre több válasz is megjelölhető volt.

A felmérésben részt vevő cégek közül alig van olyan (csupán 1%), mely 2015-ben saját tőke csökkentésére készül (vagy már megtette), jóval nagyobb arányt képviselnek azok (17%), amelyek növelik a saját tőkéjüket. Mindez a **cégek tőkehelyzetének stabilizálódása** irányába mutat.

A cégek **közel kétharmada nem rendelkezett az elmúlt egy évben szabad forrással**, míg azok közül, akik igen, **inkább a likvidebb, rövidebb lejáratú befektetéseket preferálták** (mint pl. bankbetét).

Megtakarítások népszerűsége az elmúlt egy évben a cégek körében (%)

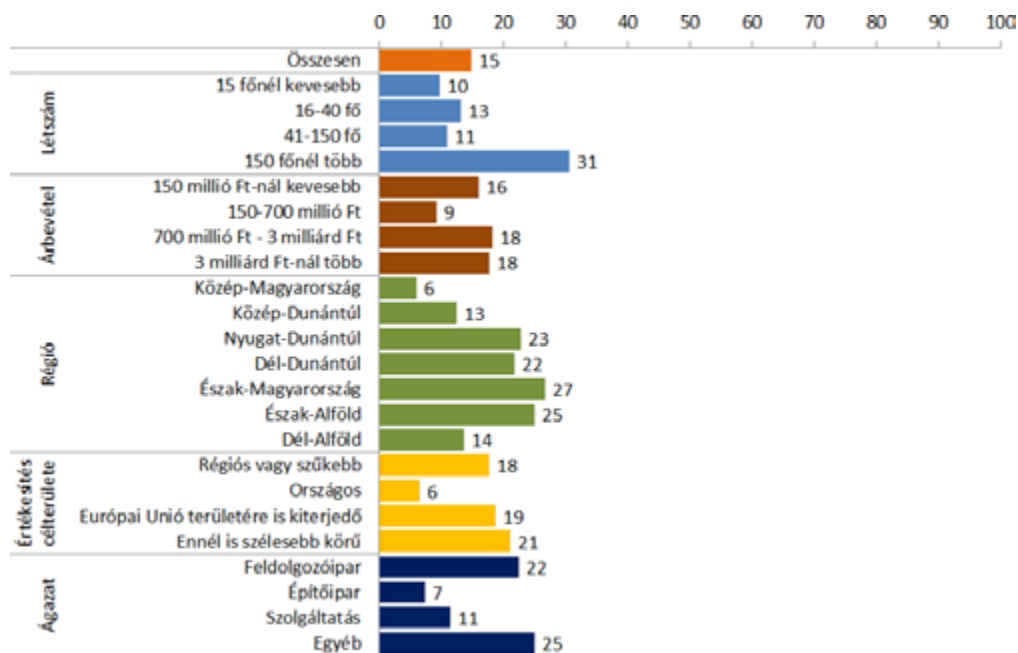
GKI; Megjegyzés: Egyszerre több válasz is megjelölhető volt.

4.2.7. Munkahelyvédelem

A kormányzat **a munkahelyvédelmi akcióterv** megalkotásával öt kiemelten hátrányos helyzetű munkavállalói csoport (fiatalok, idősek, képzetlenek, kismamák, tartós munkanélküliek) foglalkoztatását kívánta elősegíteni. A munkáltatók szempontjából ez azt jelenti, hogy az említett kedvezőtlen adottságú csoportok foglalkoztatásában tartása, illetve újak felvétele esetén a kormányzat anyagi támogatást nyújt a programban részt vevő cégeknek. A sokrétű kedvezmények ellenére **a válaszoló munkáltatók mindössze 15%-a kapcsolódott be az akcióterv végrehajtásába 2014-ben**, mely 2013-hoz képest 4 százalékpontos csökkenést jelent.

Ágazati metszetben vizsgálva jóval átlagon felüli volt a feldolgozóipari és az egyéb kategóriába tartozó cégek részvétele a munkahelyvédelmi akcióterv programjaiban. Régiós összehasonlításban a dunántúli és a dél-alföldi cégek, létszám szerint a 150 főnél nagyobbak igényeltek az átlagnál jóval nagyobb arányban.

A munkahelyvédelmi akcióterv által biztosított kedvezményekből igénylők aránya 2014-ben (%)

GKI

A fenti számok is azt a régi igazságot erősítik, hogy **a támogatásokat általában az előnyösebb helyzetben lévők nagyobb arányban és mértékben képesek igénybe venni**, mint az ellenkező póluson lévők. Így e kedvezmények növelik a foglalkoztatók gazdasági potenciálja közötti távolságot, de természetesen a munkavállalók szempontjából azért lehet kedvező hatása. Az állami támogatások igénybe vétele a kedvezményezett számára általában nagy adminisztrációs teherrel jár, ezért ott éri meg igénybe venni, ahol egyidejűleg nagyobb létszámot érint. A támogatást magasabb arányban igénybe vevők többnyire megfeleltek az előbbi kritériumoknak.

A munkahelyvédelmi akcióterv biztosította kedvezményeket a vállalatok – a tavalyi felméréshez hasonlóan – egyaránt érvényesítették a régi dolgozók megtartására és újak felvételére mind az öt foglalkoztatotti kategóriában. A már meglévő dolgozók foglalkoztatása az 55-64 év közöttiek munkában maradásánál játszott kiemelkedő szerepet. Ez visszaigazolja korábbi kutatásaink megállapítását, miszerint a vállalkozások igyekeznek megtartani régebben náluk dolgozó idősebb kollégáikat, bár ebbe a korcsoportba tartozókat már nem vesznek fel. Ezen a magatartáson a munkahelyvédelmi akcióterv támogató-

sa sem változtatott. Az intézkedéssorozat kismértékben ugyancsak segítette az alacsony képzettségű dolgozók munkában tartását. Az új munkaerő foglalkoztatása a tartós munkanélküliek körében volt a leggyakoribb, ez értelemszerűen következett a foglalkoztatási státusz jellegéből.

A munkahelyvédelmi akcióterv kedvezményei a részvevő cégek munkaerőköltségeit mindössze 4%-kal mérsékeltek (a 2013-as részvételnél 3% adódott). Az átlagnál eredményesebben használták ki a lehetőségeket a Közép-Dunántúlon működő vállalkozások, melyek így 8%-kal tudták mérsékelni munkaerő költségeiket. A nemzetgazdaság ágazatai közül az egyéb kategóriában volt a legnagyobb arányú (7%-os) a munkaerőköltségek csökkenése.

Valamennyi válaszoló vállalkozás értékelése alapján **a munkahelyvédelmi akcióterv 1-10-ig terjedő skálán minősített hasznossága 7,4 pontot ért el** (mely jóval magasabb, mint a tavalyi felmérés során mért 4,7). Az átlagosnál magasabbra értékelték a program hasznosságát az építőipari, a 150 millió forintot meghaladó árbevételű, valamint az észak-alföldi cégek.

4.2.8. Problématérkép

A kérdőív legvégén megkértük a válaszadókat, hogy fejtsek ki röviden, hogy jelenleg mit tartanak az ágazatukat érintő legégetőbb problémának. A két leggyakrabban említett probléma említési gyakorisága kiemelkedett a többi közül, ráadásul ezek ugyanazok, mint a tavalyi felmérésnél említettek. A problémahalmaz tetején kimagaslóan **a szakképzett munkaerő hiánya** áll, melyet **a megrendelések hiánya, a gyenge kereslet** követ. Az említési sorrendben TOP 10 probléma az alábbi táblázatban található. Tavalyhoz képest nem változott a 10 leggyakrabban említett probléma, csupán a sorrendjük módosult.

Mit tart az ágazatát érintő legégetőbb problémának?*

	Problémalista	Említések száma
1 (1)	Szakképzett munkaerő hiánya	31
2 (2)	Megrendelések hiánya, gyenge kereslet	25
3 (4)	Túlzott adminisztratív terhek, túlszabályozottság	19
4 (6)	Jogbizonytalanság	16
5 (3)	Fizetési fegyelem, lánctartozások	15
6 (9)	Tőkehiány, gyenge hitelkínálat	14
7 (5)	Korrupció	10
8 (10)	Fekete-szürke gazdaság	8
9 (7)	Túlzott adó és járulék elvonás	7
10 (8)	Beruházások hiánya	6

GKI * zárójelben a tavalyi helyezés

4.3. A mélyinterjúk tapasztalatai

A kérdőíves vállalati felmérés eredményeit eltérő műfajuknál fogva szervesen egészítik azok a mélyinterjúk, melyeket jelentősebb cégek vezetőivel készítettünk. Jelen fejezet a mélyinterjúkból készített összefoglaló megállapításokat tartalmazza. Az egyes interjúk leírása a Függelékben található.

A mélyinterjúk során többek között rákérdeztünk a magyar és a releváns ágazatok cégeit érintő legégetőbb problémákra, a legfontosabb jövőbeli kihívásokra, veszélyekre, kitérési pontokra, illetve arra, hogy mi a vállalatok legfontosabb versenyelőnye, illetve hátránya. Megkérdeztük továbbá a jelen gazdaságpolitikával kapcsolatos véleményeket és a változtatási javaslatokat. Kértük az interjúalanyokat, hogy értékeljék a beruházási környezetet, a hitelfelvétel lehetőségét, a verseny alakulását, az adminisztrációs terhek alakulását, a munkajogi szabályok változását, valamint az oktatás, szakképzés helyzetét, szükségleteit.

4.3.1. A magyar vállalatok helyzete

Az interjúalanyok **a magyar vállalatok legégetőbb problémáinak** és egyben versenyhátrányának hasonló problémákat tartottak, mint tavaly. Ezek közül az említések gyakoriságának sorrendjében a legfontosabbak az alábbiak:

- jogi és szabályozói környezet gyors és kiszámíthatatlan változása, valamint az ebből adódó bizonytalanság;
- A túlburjánzó vállalati adminisztrációs szükséglet, melynek időigénye és költségvonzata jóval meghaladja a más európai országokban tapasztaltat;
 - „...a cégek „rettegnek”, hogy mikor szembesülnek újabb terhekkel.”
 - „Az adminisztráció megnövekedése miatt a más szempontból pozitív változások (pl. adókedvezmények, START-kártya, kismamák újra munkába állítása) is összességében negatívan hatnak.”
 - „Az elmúlt néhány évben a beharangozott egyszerűsítések ellenére emelkedett az egy adott időszakra jutó bevallási kötelezettségek száma.”
 - „...EKÁER (kb. 170 ezer vállalatot terhel)...”
 - „Nincsenek összekapcsolva a központi rendszerek, ezért kénytelenek ugyanazt az információt többször, több helyre is beküldeni.”
- A munkaadói oldal nagyon magas adóterhekkel szembesül, többek között magas az áfa-kulcs.
- Egyre nehezebb kvalifikált, nyelvet beszélő minőségi munkatársakat találni
 - **„Nem egyszer kénytelenek azért megbízásokat visszautasítani, mert nem tudnak gyorsan nagy számban munkatársakat találni.”**
 - „...az oktatás képtelen elegendő szakember kibocsátására...”
 - „...az oktatás „hajója” nagyon lassan fordul, hosszú idő eltelik, mire követni tudja a piaci igényeket.”
 - „...jó irány a duális képzés ösztönzése, az államnak azonban – támogatásokkal – jóval nagyobb szerepet kellene vállalnia ennek elterjedésében, mivel **a cégeknek nincs forrása és kapacitása az oktatásba való bekapcsolódáshoz.**”
 - „A felsőoktatásban a jelenlegihez képest nagyobb létszámú mérnökképzésre van szükség, igaz, ennek inkább öngerjesztő, mint felülről vezérelt folyamatnak kellene lenni.”
 - „A gyakorlat azt mutatja, hogy **a jelentkezők közül kb. 20% a használható munkaerő aránya.**”
 - „Az ország gazdaságának és a magyar vállalatoknak is érdeke a munka korábbi becsületének visszaadása, nem lehetünk szolgáltató ország, mivel ez óriási kockázatokat rejt magában.”
 - „A pár éve **felgyorsult kivándorlás** is rontja a cégek lehetőségeit.”
 - „A kormány például román mintára biztosíthatna SZJA mentességet olyan szakmákban, amelyek hiányszakmának minősülnek (pl. szoftverfejlesztő mérnök), mindez elejét vehetné a tömeges kivándorlásnak.”

- Tőkehiány, részben a szűkös hitellehetőségek miatt.
 - „A bankok erősen tartanak a kockázatoktól, a hitelkihelyezés visszafogott.”
 - „A hitel szűkössége azért is nagy probléma, mivel meggátolja a cégeket a külföldi terjeszkedésben, így rontja versenyképességüket a régiós cégekkel szemben.”
- Torz a magyar vállalkozói szemléletmód, a vállalkozók többségének a gyors meggazdagodás a célja, igazán nem épít vállalkozást.
- **A politika nem ért a gazdasághoz, mégis gyakran beleszól a folyamatokba.**
- Az alacsony beruházási ráta miatt technológiai hátrányba kerülhetnek a hazai vállalkozások.

A magyar gazdaság legfőbb kitörési pontja a kiszámíthatóság, biztonság és ennek rendszeres kommunikálása, valamint az oktatás és a szakemberképzés piaci igényekhez való alakítása és a szürkeállomány itthon tartása.

4.3.2. Versenyhelyzet

A magyar cégek versenyelőnyét az a még meglévő, de jelentősen erodálódott szürkeállomány jelenti, melyet az itthon dolgozók képviselnek, emellett a földrajzi elhelyezkedés, a viszonylag jó infrastruktúra, az alacsony munkabér és a 2012-ben elfogadott munka törvénykönyve is versenyelőnyként vehető számba. Mindez az alacsony költséggel párosulva még mindig kedvező azokkal a tőlünk keletre fekvő országokkal szemben, amelyek olcsók ugyan, de minőség tekintetében jóval mögöttünk állnak. Másrészt a magyar cégek többsége (főként azok, amelyek német vállalatok beszállítói) geopolitikai adottságaink miatt a német vállalati, piaci kultúrát követik, mely megfelelő minőséggel párosulva jelentős előnyt jelent a piacszerzésnél, terjeszkedésnél.

Jelentős probléma, hogy a magyar cégek fokozatosan vesztenek a versenyelőnyükből, régióink többi országa, köztük Szlovákia részben az ottani jóval kedvezőbb működési környezet miatt megelőz bennünket. A külföldi konkurencia egyre erősebb, ezért az a magyar cég lehet versenyképes, mely külföldön is kiismeri a helyi specialitásokat, megküzd a kedvező piaci pozícióért. Ez kvázi egy előremenekülés a fennmaradás érdekében. A kizárólag belföldi piacon működő vállalkozás nehezen lehet versenyképes.

A válságot túlélő, nehéz körülmények közepette is életképes cégek az újbóli konjunktúra hatására megerősödnek, fokozódik a versenyképességük.

Az erősödő versenyhelyzetre a leggyakoribb válasz a külpiaci nyitás a belföldi piac generálta kockázatok diverzifikálására, valamint a minőség és a specialitások hangsúlyozása, megkülönböztetés.

4.3.3. Gazdaságpolitika

Az interjúalanyok egyetértenek abban, hogy jelen helyzetben a **gazdaságpolitika feladata** a jogbiztonság erősítése, az oktatás minőségének javítása, a verseny semlegességének fenntartása, valamint a vállalkozói adóterhek csökkentése a monetáris ösztönzők további megtartása mellett. Fontos tényező továbbá a transzparencia fokozása, valamint határozott állami akcióterv megalkotása és implementálása a korrupció mérséklését megelőzve.

Továbbra is jelentős probléma az oktatás és a képzés koncepciótlansága. Az oktatási rendszer tömegével képez olyan szakembereket, akik a tanulási időszakot követően piaci kereslet hiányában nem tud elhelyezkedni. A szakképzésnek gyorsabban kellene alkalmazkodni az iparági változásokhoz, hiszen **az iparágak gyártási technológiájának gyors fejlődése már egy 10 évvel korábban szerzett tudást is elavulttá tehet**. Az oktatásban a várható szükségletekhez idomulva kell meghatározni a létszámkereteket.

A gazdaságpolitika a mindenkori kormánytól függetlenül alig segít a cégeknek, a bürokrácia, az adminisztráció nem csökken, sőt inkább negatívan hat a működésre. A jelenlegi adópolitika nem serkenti a gazdaságot, nem támogatja a növekedést. A hatékony végrehajtáshoz célszerű volna megkérdezni a gazdaság fontosabb szereplőit egy-egy intézkedést megelőzően.

A „merjünk nagyok lenni” szlogennel egyet lehet érteni, de a kicsi magyar gazdaságban csak úgy nőhet nagyra egy cég, ha exportál, a külpiacokon terjeszkedik. A magyar kkv kénytelen haladni az árral, alkalmazkodni azokhoz a hullámokhoz, amelyet a szabályozói környezet és a piac változásai generálnak. A gazdaságpolitikának főként a közepes méretű cégeket kellene támogatni, mivel ma Magyarországon a multik mellett ezek képesek tartós munkahelyteremtésre. Másrészt a tőkét nem elég ide vonzani, hanem itt is kell tudni tartani, mivel ez teremti hosszú távon értéket, GDP-t, valamint munkahelyeket.

A mai politikai marketing sokat kommunikál a termelés fontosságáról. A gazdaságpolitika ne csak termelés fókuszú legyen, hanem ugyanúgy kedvezzen a szolgáltatásoknak is. Az ország mérete kicsi, a vállalkozások mérete nemzetközi összehasonlításban kicsi, az árualapok volumene alacsony. **A szolgáltatások gyorsabban növelhetőek, mint a késztermékek árualapjai.**

A fogyasztást terhelő adók irányába történő elmozdulás indokolt. A multik és a kis cégek között jelentős a bejelentett bérek közötti különbség, mivel a kisebb cégek egyszerűbben bújnak ki az adófizetési kötelezettség alól, sokan szürkén vagy feketén foglalkoztatják a munkavállalóikat, kikerülve így az adó- és járulékfizetés terhére.

A gazdaságpolitika nem tesz különbséget a magas és az alacsony jövedelműek között bizonyos terhek és juttatások tekintetében, mint pl. egykulcsos adó, ingyenes tankönyv,

családi pótlék stb. **Az alacsony jövedelmű rétegek terheinek csökkentése közvetlenül többletfogyasztást eredményezne, jótékony hatást gyakorolva a GDP-re.**

4.3.4. Beruházások, hitelezés

Jelenleg Magyarországon a **beruházási környezet** versenyképes termékkel illetve technológiával rendelkező, európai vagy globális piacon gondolkodó cégek számára megfelelő.

A külföldi befektetőket alapvetően az EU tagság, a földrajzi elhelyezkedés, a jó infrastruktúra és az alacsony bérek vonzzák, a kiszámítható szabályozási környezet hiánya viszont gyengíti a gazdaságba, a gazdasági növekedésbe vetett bizalmat. A potenciális külföldi tőkét főként a váratlan, egyeztetés nélkül bevezetett intézkedések, az állami bürokrácia, a korrupció mértéke, illetve az euró hiánya tereli más irányba. Ha az általános adóterhelés nem is, a különadók nagyon káros hatással vannak a hosszú távú bizalomra. A kamatszint jelenleg már nem fékezi a beruházási hajlandóságot.

A beruházások gátja a bizonytalan jogi és szabályozói környezet, kevés vállalkozó fejleszt saját tőkéből, illetve forgatja vissza a nyereséget. A növekvő piac, a növekvő rendelésállomány azonban kikényszeríti a beruházásokat. Ez a multik esetében nem probléma, igaz, ők globális beszerzésben, ellátási láncokban gondolkodnak.

Azok a kis és közepes magyar cégek, akik jelenleg szeretnének beruházni, ehhez potenciális forrást szinte kizárólag a támogatásban látnak. A beruházások döntő hányada pályázati pénzből, illetve támogatásból valósul meg. A nagyobb cégek is főként azért investálnak, hogy fenntartsák korábbi működésüket, ún. szintfenntartó beruházásokat végeznek.

A hitelezés Magyarországon 2008 ősze óta szűkülőben van, azóta gyakorlatilag folyamatos volt a hitelállomány leépülése. A Növekedési Hitelprogramnak kedvező hatása volt a vállalati hitelpiac alakulására, hiszen egy növekedési fordulatot hozott, élénkítette a piacot mind a keresleti, mind pedig a kínálati oldalon és bevezetése óta meghatározó tényezővé vált a vállalati hitelezésben. Jelenleg azonban az alacsony hitelkamatok miatt az NHP egyre kevésbé alternatívája a piaci hitelezésnek, így már lehetséges a program fokozatos kivezetése.

A vállalati hitelpiac alakulásáról elmondható, hogy 2014-ben enyhe növekedést mutatott a vállalati szektor hitelállománya, elsősorban a forint hitelek állománya nőtt. A vállalati hitelezésben dominálnak a refinanszírozott hiteltermékek (MNB NHP, EXIM által refinanszírozott hitelek). A 2015-ös évben már 5 százalékos körüli vállalati hitelpiac bővülés várható, melynek mértéke azonban nagyban függ a gazdasági növekedés mértékétől, a

beruházás aktivitás alakulásától és a 2014-2020-as új EU-s támogatási rendszer részletes feltételeitől, eredményességétől.

A probléma elsősorban a hitelkeresleti oldalon található. A korábbi gyakorlat alapján egy hitelpiaci lufi keletkezett, ami a nem teljesítő hitelek magas arányában csapódott le, így mindenképpen a fenntartható hitelezés bővülése a kívánatos a gazdaság valamennyi szereplője számára, ezért is jó kezdeményezés a Magyar Nemzeti Bank eszközközkezelőjének felállítására, habár a működés részletei később kerülnek tisztázásra. A magyar gazdaság növekedésének finanszírozásához tőkeerős bankszektorra van szükség, mivel csak a nagy tőkeerős pénzügyi szolgáltatók képesek nagy projektek finanszírozására, képesek kiszolgálni az exportőrök tevékenységét és szükségképpen innovatívak is.

Hitelt azok a cégek vesznek fel, akik képesnek érzik magukat a terjeszkedésre, az értékesítési oldal erősítésére. A **hitelhez jutás** kérdése ma Magyarországon elsősorban azoknál a kisebb cégeknél merül fel problémaként, amelyek nem támaszkodhatnak anyacégükre, vagy ha cégcsoport tagjai, egyéb, külpiacon is működő cégeire. A hazai kkv-k többsége e kategóriába tartozik. Ma a magyar vállalatok többsége nem hitelképes, ezért a bankok sem képesek annyi hitelt kihelyezni, amennyit szeretnének.

4.3.5. Adminisztráció, képzés

Az interjúalanyok szinte egységesen úgy vélekednek, hogy a **vállalatok adminisztrációs terhei nem enyhültek az elmúlt években**, sőt erősen nőttek egyesek szerint az elmúlt 20-25 évben. Az adminisztrációcsökkentő programok nem érték el kitűzött céljukat, az eddig meghozott deregulációs döntések újabb és újabb szabályozásokat szültek. Mindezek hátterében az alábbi okok állnak:

- Az EU által megkövetelt nyilvántartások, kimutatások számosságának növekedése;
- Az egyes intézkedések meghozatalakor nem szempont az általa kiváltott pótlólagos adminisztrációs szükséglet;
- A piaci szereplők iránti túlzott állami, hatósági bizalmatlanság;
- Az apparátus természetesen nem érdekelt a saját feladatkörének és állományának szűkítésében, ezért igyekszik az egyes feladatok fontosságát egyén és intézmény szinten is erősíteni.

A NAV rendszere ugyanakkor fejlődött: áttekinthető, lekérdezhető, bevallható, befizethető. Ezzel szemben az önkormányzatok, az MNB, valamint a KSH rendszerei a törekvések ellenére sem lettek egyszerűbbek, a cégek számára továbbra is napi szintű problémákat okoznak. A bürokrácia és a nem megfelelő ellenőrzés miatt az állam jelentős bevételtől esik el.

A hatékonyabb és gyakoribb ellenőrzés növeli ugyan az adminisztrációs szükségletet, legalábbis annak mélységét, de összességében kedvező hatása van: segíti a gazdaság ki-fehéritését, javítja a folyamatok átláthatóságát, tehát ilyen értelemben szükséges. Az ellenőrzés hatékonyságát növeli, hogy egyre fokozottabban kiterjed a számlaadásra és a nemzetközi kereskedelmi tranzakciókra (pl. online vásárlások) is.

Az interjúalanyok egyetértenek abban, hogy **a munka törvénykönyve** a nemrégiben meghozott jogszabály változtatásokkal immár megfelel a munkaadók elvárásainak, miközben a munkáltatók foglalkoztatási szabadsága jelentősen erősödött. A munkavállalói és a munkaadói érdekérvényesítés egyensúlyba került, nagyobb hangsúlyt kaphatnak a helyi (cégszintű) megállapodások, valamint a kollektív szerződés lehetséges kereteinek tágítása előremutató. A jogszabályváltozás óta eltelt idő gyakorlata is azt bizonyítja, hogy az új törvény jól alkalmazható a gyakorlatban. 2014-15-ben kisebb módosítások történtek, melyek a gyakorlati tapasztalatok alapján az alkalmazást könnyítették. Az elmúlt évek kedvező munkajogi változása a 25 éven aluli és az 55 év feletti munkavállalók adókedvezmény igénybevételi lehetősége, negatív ugyanakkor a hétfélig munkavégzés feltételeinek szigorítása.

Az elmúlt években a **korrupció** szintje nem változott hazánkban, csupán ennek megjelenési módzatai változtak, egyre inkább intézményesül. Az ún. klasszikus korrupcióval ellentétben már egyre kevésbé a vállalkozó keresi meg az állami alkalmazottat, hanem fordítva, **az állami alkalmazott találja ki azt a fajta üzleti konstrukciót, melyet szabályozókon keresztül erőltet a piacra, majd ezt követően keresi meg a vállalkozókat. Ez a fajta intézményesült korrupció irreverzibilis folyamatokat generál.**

4.3.6. Kamarai kapcsolatok

A Kereskedelmi és Iparkamara tevékenységét az interjúalanyok többsége nem tartja hasznosnak, jól felépített marketingje mögött igazából a cégek számára alig van hasznos tartalom. **Érdekérvényesítési tevékenysége alig tapasztalható, az új joganyagok kimunkálásakor nem kommunikál a cégekkel.** Németországban, Ausztriában vagy Olaszországban a hasonló szervezetek a befizetett tagdíj fejében hatékony szolgáltatást nyújtanak mind jogi, mind szabályozói, mind környezetvédelmi kérdésekben. Nálunk is ez az irány volna célravezető, a cégek válláról számos terhet le lehetne venni ezáltal.

Kamarai szolgáltatások lehetnének pl. iparági indexek mérése, publikálása, munkaerő-piaci érdekvédelem, jogi tanácsadás, adótanácsadás stb. A kamara ötletekkel állhatna elő, illetve megkérdezhetné a cégek véleményét bizonyos változtatások bevezetése előtt. Fontos volna az induló vállalkozások, a vállalkozói attitűd támogatása mind szakmai segítséggel, mind adminisztrációs tanácsadással, üzleti tervvel stb.

FÜGGELÉK

Mélyinterjúk

Az interjú elkészültének időrendi sorrendjében.

Babos János

Ügyvezető igazgató, partner

Process Solutions Kft.

2015. május 12.

A Process Solutions Csoportot az Arthur Andersen alapította saját üzleti folyamat outsourcing (BPO) divíziójaként. Ma már az európai régió dinamikusan és gyorsan növekvő, teljesen független számviteli szolgáltatójaként működik. Saját irodái és kipróbált partnerhálózata révén Európa legtöbb országában nyújt magas színvonalú pénzügyi és számviteli szolgáltatást multinacionális ügyfeleinknek, akik közül számos a világ legnagyobb vállalatai közé tartozik.

Az interjúalany jelenleg a magyar vállalatokat érintő legégetőbb problémának a jogi és szabályozói környezet gyors és kiszámíthatatlan változását, valamint az ebből adódó bizonytalanságot látja. E problémát a vállalat számos ügyfele szinte naponta jelzi, a cégek „rettegnek”, hogy mikor szembesülnek újabb terhekkel. Az adminisztráció megnövekedése miatt a más szempontból pozitív változások (pl. adókedvezmények, START-kártya, kismamák újra munkába állítása) is összességében negatívan hatnak. Az elmúlt néhány évben a beharangozott egyszerűsítések ellenére 40-50 közöttiről 60-70 közöttire emelkedett az egy adott időszakra jutó bevallási kötelezettségek számossága. Jelen helyzetet valamely adónem (pl. társasági adó) megemelésével, illetve ezzel párhuzamosan a kisebb adóterhek ez alá csoportosításával és így megszüntetésével jócskán egyszerűsíteni lehetne a rendszeren belül.

A szolgáltató ágazat, ezen belül a pénzügyi szolgáltatások szakágazata jelentős munkaerőhiánnyal küzd, egyre nehezebb kvalifikált, nyelvet beszélő, minőségi munkatársakat találni. Előfordul, hogy az ügyfelek munkatársi kiszervezéseivel kapcsolatos megbízásait csak időbeni késésekkel tudják teljesíteni. E kedvezőtlen helyzetet tovább nehezíti egy-egy nagy cég szolgáltató központjának, divíziójának Magyarországra telepítése, mely egyszerre teremt nagy volumenű munkaerő keresletet, így elszívja a piacról az aktuális

munkaerő piaci kínálatot. Ezzel párhuzamosan az oktatás képtelen elegendő szakember kibocsátására, illetve a pár éve felgyorsult kivándorlás is rontja a cégek lehetőségét. Kontraszelekció van folyamatban: a kvalifikált szakemberek egyre nagyobb hányada megy külföldre és telepedik le végleg (nemcsak a munkalehetőség, hanem a nyugalmasabb élet reményében is), itthon pedig hiányoznak a munkaerőpiacról, mely kedvezőtlenül érinti a cégeket. Németországban pl. a 20 ezer üres programozó matematikusi állás elég jó alkupozíciót biztosít a kandidálóknak, mindegy, hogy melyik országból érkeznek, ha beszélnek a német nyelvet. Itthon a Közgázon 80 fő közgazdász-informatikust képeznek, ehhez képest ennek háromszorosa is azonnal elkelve a piacon. Ennek ellenére az oktatás „hajója” nagyon lassan fordul, hosszú idő eltelik, mire követni tudja a piaci igényeket.

A szolgáltató cégek, így a Process Solutions számára is folyamatos kihívást jelent lépést tartani a fejlődő technológiával, a számviteli, ügyviteli rendszerek, szoftverek fejlesztése, beszerzése, használata. Számos, az innovációban élen járó ügyfél gyors fejlődése megköveteli a szolgáltatótól, hogy lépést tartson a kihívásokkal a saját szakmáján belül is.

A gazdaságpolitikában kedvező irány a fogyasztást terhelő adók irányába történő elmozdulás. A multik és a kis cégek között jelentős a bejelentett bérek közötti különbség, mivel a kisebb cégek egyszerűbben bújnak ki az adófizetési kötelezettség alól, sokan szürkén vagy feketén foglalkoztatják a munkavállalóikat, kikerülve így az adó- és járulékfizetés terhét.

A gazdaságpolitika másrészt tartalmaz elhibázott elemeket is, mely nem tesz különbséget a magas és az alacsony jövedelműek között bizonyos terhek és juttatások tekintetében, mint pl. egykulcsos adó, ingyenes tankönyv, családi pótlék stb. Az alacsony jövedelmű rétegek terheinek csökkentése közvetlenül többletfogyasztást eredményezne, jótékony hatást gyakorolva a GDP-re.

A gazdaságpolitikának főként a közepes méretű cégeket kellene támogatni, mivel ma Magyarországon a multik mellett ezek képesek tartós munkahelyteremtésre. Adott méret alatti cégek csak gazdaságtalanul működtethetők, a támogatás hasznosulása utóbbiak esetében nagyon rossz.

A Process Solutions Csoport fő erőssége, hogy a menedzsment a korábbi tapasztalataiból tudja, hogy miként kell egy nagy, nemzetközi multinacionális vállalatot vezetni, illetve mi módon kell terjeszkedni, új országban megjelenni, piacot szerezni. Hasonló jó példa a külföldi terjeszkedésre, piacszerzésre a Wizz Air esete. A magyar közepes vállalatokból az hiányzik, hogy nem tudnak, nem mernek külföldön terjeszkedni, nincsenek meg az ehhez szükséges elemek a vállalati kultúrájukban.

A cég a következő években a bővüléssel és a piaci terjeszkedéssel párhuzamosan további beruházásokat tervez, ezen belül is elsősorban az informatika, szoftverfejlesztés területén. Mindezt támogatja a néhány évvel ezelőttihez képest kedvezőbb beruházási kör-

nyezet. A cégek által végzett beruházások gazdasági érdekeket követnek, ezzel szemben az állami beruházások mögött számos esetben nincs olyan megfontolás, hogy a felhúzott épületeket, infrastruktúrát fenn is kell tartani, melyre nincs és nem is lesz pénz az önkormányzatok költségvetésében.

Hitelt azok a cégek vesznek fel, akik képesnek érzik magukat a terjeszkedésre, az értékesítési oldal erősítésére. Jelenleg kevés cég képes erre, ezért limitált számban keresik fel a bankokat, akik a válság előtthöz képest jobban megnézik, hogy mire adnak forrást és milyen kondíciók mellett. A multik számára a legtöbb esetben az anyacég képes a piacihoz képest kedvezőbb finanszírozást biztosítani, a náluk kisebbek egy része saját tőkéből fejleszt, piaci kamatozású hitelt azok vesznek fel, akiknek ténylegesen terjeszkedésre, piacszerzésre kell a pénz. Az NHP-s forrásokat főként a korábbi devizahitelek kiváltására fordították. Akinek tényleges, új beruházásra kellett a forrás, az valószínűleg 10%-os kamattal is felvette volna.

A cég belföldi piacon lassan erősödik a verseny, a BIG4 is egyre gyakrabban részt vesz a megbízásokért folyó harcban, illetve a külföldi konkurencia is egyre erősebb (pl. lengyel p piacvezető cég megjelenése a magyar piacon). Ennek ellenére a Process Solutions versenypozíciója a magyar piacon javult az elmúlt néhány évben, míg a külföldi piacokon nem erősödött hasonló mértékben. Utóbbi háttérben az áll, hogy minden országban ki kell ismerni a helyi specialitásokat, meg kell küzdeni a kedvező piaci pozícióért. Másrészt minden piacon a nagy helyi cégek vannak előnyben (ittthon pl. épp a Process Solutions), főként azért, mert a nagy volumenű igényeket (pl. outsource esetében) ők könnyebben tudják kielégíteni.

Magyarországon a cégek adminisztrációs terhei növekedtek az elmúlt időszakban, több az adó, sok kis „idegesítő” új tétel jött be, az adóbevallások nem egyszerűsödtek. A NAV rendszere ugyanakkor fejlődött: áttekinthető, lekérdezhető, bevallható, befizethető. Ezzel szemben az önkormányzatok, az MNB, valamint a KSH rendszerei a törekvések ellenére sem lettek egyszerűbbek, a cégek számára továbbra is napi szintű problémákat okoznak. A bürokrácia és a nem megfelelő ellenőrzés miatt az állam jelentős bevételtől esik el.

A munkajogi szabályok némiképp változtak az elmúlt 2 évben, vannak olyan elemek, amelyek egyszerűsödtek. A cégek jellemzően nem azért veszik vissza a kismamákat vagy vesznek fel fiatalokat, mert járulékot vagy adót spórolnak meg ezáltal, hanem azért, mert előbbieken esetén szükség van a szakértelmükre, tapasztalatukra, utóbbiak pedig jobban terhelhetők, nyitottabbak. A már tapasztalattal bíró, de még fiatal kollégák foglalkoztatásánál inkább probléma, hogy a lakóhelyhez közeli bölcsődébe, óvodába, iskolába kell vinni a gyermekeiket, sokkal egyszerűbb volna a munkahely közelébe (esetleg a cég, vagy több cég által fenntartott óvodába, bölcsődébe) vinni a gyerekeket. A Váci úton az elmúlt

néhány évben 20 ezer új munkahelyet teremtettek, ehhez képest csak a helyben lakóknak van itt lehetőség a gyermekek elhelyezésére.

A cégnek nincs napi kapcsolata a Kereskedelmi és Iparkamarával, tájékoztatókat kapnak ugyan, érdekvédelmi tevékenységet nem érzékelnek. Az érdekvédelem egyéb szakmai kamarák (számviteli, ügyvédi, orvosi stb.) esetében jobban működik. A kamara ötletekkel állhatna elő, illetve megkérdezhetné a cégek véleményét bizonyos változtatások bevezetése előtt. A tagdíjat pedig valamelyik adónem tartalmazhatná, ne kelljen külön adminisztrálni, befizetni.

Horváth Miklós

Elnök, Ventura Zrt.

Elnök, Magyar Külgazdasági Szövetség

2015. május 13.

Az interjúalany jelenleg a magyar vállalatokat érintő legégetőbb problémának a tulajdosok torz vállalkozói kultúráját látja. A rendszerváltás óta nagyon sokat torzult a magyar vállalkozói szemléletmód, a vállalkozók többségének a gyors meggazdagodás a célja, tehát nem épít vállalkozást. Ezzel szemben a külföldiek globális, multi szemléletükből fakadóan inkább használnak minket, a magyar munkaerőpiac komparatív előnyeiből próbálnak tőkét kovácsolni.

Fontos kérdés továbbá, hogy a gazdaság számára eredményes lehet-e az erős állam. Az erővel való visszaélés lehetősége mindig vonzó és ez vezet a túlszabályozáshoz, a kiszámíthatatlansághoz. Az államnak egyetlen dolga van a gazdasággal kapcsolatban, hogy olyan körülményeket teremtsen, melyben a cégek saját erejükből képesek fejlődni. A politika nem ért a gazdasághoz, mégis gyakran beleszól a folyamatokba.

A magyar vállalatok európai vagy regionális összehasonlításban nagyon nehéz körülmények között működnek: túlszabályozott, kiszámíthatatlan, agyonadóztatott, túl sok működési költséggel terhelt (régiós versenytársainkhoz mérten is). A versenyelőnyünk groteszk módon abból származik, hogy azok a cégek, amelyek ilyen nehéz körülmények közepette is életképesek maradnak, megerősödnek és jó a versenyképességük.

A cégek mindenkori boldogulását erősen meghatározza a piacméret. Szűk piacokon jellemzően nem lehet nagy vállalatokat építeni, illetve innen nagyon nehéz a külpiacra való kilépés. A magyar vállalkozók számára a külpiacra lépés a fejlődésnek egy újabb foka, elő-

remenekülés a fennmaradás érdekében. A kizárólag belföldi piacon működő vállalkozás nem lehet versenyképes.

Az interjúalanyoknak több cégben van érdekeltsége, melyek jellemzően nem függnék a belföldi piacoktól. Tevékenységi körük a logisztika, valamint az SSC (shared service center) köré csoportosul.

A mai politikai marketing sokat kommunikál a termelés fontosságáról. A gazdaságpolitika ne csak termelés fókuszú legyen, hanem ugyanúgy kedvezzen a szolgáltatásoknak is. Az ország mérete kicsi, a vállalkozások mérete nemzetközi összehasonlításban kicsi, az árualapok volumene alacsony. A szolgáltatások gyorsabban növelhetőek, mint a késztermékek árualapjai. Az itteni termelő cégek főként külföldi kézben vannak, a magyar termelők aránya az exportból mindössze 15% körül van, tehát nincs igazán saját piacunk, alapvetően piachiányosak vagyunk. Az árualappal szemben a szolgáltatás háttere korlátlanul és gyorsan növelhető, sokkal inkább képezheti a versenyképesség forrását.

A termelés bővítése akkor lehetséges, ha bővül a piac, a saját piacunk, melyre a multi inkább, a magyar vállalatok jelentős többsége jelenleg kevésbé képes.

Az adópolitika nem serkenti a gazdaságot, nem támogatja a növekedést, sőt, inkább arra ösztönzi a tulajdonosokat, hogy a bizonytalan szabályozói és gazdasági környezet miatt a profitot minél gyorsabban kiszedjék osztalék formájában.

Az EU támogatás jelen elosztása, a gazdasági programok (GINOP) nem támogatják a tartós, stabil, fenntartható növekedést. A rendszerváltás óta regnáló kormányok mindegyikére jellemző volt a rövid távú szemlélet. A politika jellemzően jól határozza meg a célokat, a végrehajtás azonban teljesen kontraproduktív. Ez azt bizonyítja, hogy a politika nem érti a gazdasági mechanizmusokat, a gazdaság mozgatóit. A hatékony végrehajtáshoz célszerű volna megkérdezni a gazdaság szereplőit egy-egy intézkedést megelőzően. Persze, a politika attól fél, hogy a gazdaság szereplői az önös érdekeikkel átitatott javaslatokat fogalmaznának meg. Ennek úgy lehetne elejét venni, ha megfelelő, független, a cégek működési elveit ismerő szelektált szakértőkkel vitatná meg a mindenkori változtatási tervzeteket.

A beruházások gátja a bizonytalan jogi és szabályozói környezet, kevés vállalkozó fejleszt saját tőkéből, illetve forgatja vissza a nyereséget. A növekvő piac, a növekvő rendelésállomány azonban kikényszeríti a beruházásokat. Ez a multik esetében nem probléma, igaz, ők globális beszerzésben, ellátási láncokban gondolkodnak. Másrészt Magyarország geopolitikai feltételei nagyon kedvezőek, ha csak a költség oldalt nézzük, megéri ide helyezni a termelést. Az említett bizonytalanság azonban eliminálja ezeket az előnyöket, így a beruházás vonzó képességet is erodálja.

A rendszerváltás óta működő magyar kormányok konszolidációs törekvése makroszintre korlátozódott, arról azonban elfeledkeztek, hogy a mikro szint, a vállalatok, a tőlük származó bevétel elengedhetetlen az egyensúlyhoz és a stabil növekedéshez.

Ma a magyar vállalatok többsége nem hitelképes, ezért a bankok sem képesek annyi hitelt kihelyezni, amennyit szeretnének. A 2008-2009-es pénzügyi krízisből egy dolgot megtanult a bankrendszer: felületesen, komoly előminősítés nélkül nem lehet hitelezni. Ugyanakkor az is igaz, hogy a bankrendszer csak részben követ nyugati mintát, a mindenkor pontosan és jól teljesítő ügyfelek nyugaton egy idő eltelte után ingatlan fedezet nélkül is kaphatnak hitelt, nálunk ilyen még mindig nem létezik. A bank a jó adós beton biztos szerződéséhez is megköveteli a fedezetet.

Sajnos még ma is igaz, hogy a magyar vállalkozók a belföldi piacon próbálnak ügyeskedni, keresni a kikapukat. Amikor külföldön (főként nyugaton) próbálkoznak, rájönnek, hogy ott nem működik az a bizonyos „forgóajtó”, mely itthon jó előnyt biztosított. Ott mindenki egyenlő a piaci versenyben, egyenlő feltételek mentén versenyez.

A magyar állam beszedi az adót, de nem közli, hogy cserébe milyen szolgáltatásokat finanszíroz, melyet a cégek igénybe vehetnek. A gyakorlatban a cégekre kivetett adó mellett bizonyos előírásokat foganatosít, melynek a megvalósítási költségét szintén a cégeknek kell viselni (pl. tűzoltósági előírások), s amelyek közvetlenül rontják a profitabilitást. Ráadásul a költségvetés előre tervezi a büntetési tételekből befolyó bevételeket, kvázi pénzt akar beszedni az egyéb kiadások fedezésére.

Korrupció mindig is volt és várhatóan lesz is, a probléma mégis az, hogy létezik egy innovációs folyamat, melynek eredményeként egyre inkább intézményesül. Az ún. high-tech korrupció lényege, hogy nem a vállalkozó keresi meg az állami alkalmazottat, hanem fordítva, az állami alkalmazott találja ki azt a fajta üzleti konstrukciót, melyet szabályozókon keresztül erőltet a piacra, majd ezt követően keresi meg a vállalkozókat. Ez a fajta intézményesült korrupció irreverzibilis folyamatokat generál.

A magyar piacon a legnagyobb vevő az állam, a vállalkozások egy része csak belőle él. Utóbbiak képviselik a korrupció táptalaját, ugyanakkor versenyképességük nulla. A jelen áldatlan helyzet az üzleti titok eltörlésével, a teljes transzparencia megvalósulásával lehetne orvosolható.

Forgács László

Cégvezető,

Martin Steel Capital Kft.

2015. május 14.

A MARTIN STEEL Capital Kft. 100%-ban magyar tulajdonú acélszerkezet- és gépgyártó társaság, mely egy igen erős műszaki bázisra alapozva végzi tevékenységét. A cég termelésének 98%-a export piacokra irányul. A cég olyan világcégeket tudhat a megrendelői között, mint a FIAT, a GP Günter Papenburg AG, a Wacker Neuson SE., vagy a Henschel Antriebstechnik GmbH.

Az interjúalany jelenleg a magyar vállalatokat érintő legégetőbb problémának a tőkehiányt, a szűkös hitellehetőségeket, valamint ehhez kapcsolódóan a szigorú hitel elbírálási gyakorlatot tekinti. A bankok erősen tartanak a kockázatoktól, a hitelkihelyezés visszafogott. Tapasztalata szerint a régió többi MGYOSZ tagja is hasonló problémákkal szembesül. A hitel szűkössége azért is nagy probléma, mivel meggátolja a cégeket a külföldi terjeszkedésben, így rontja versenyképességüket a régiós cégekkel szemben. Véleménye szerint a banki kockázatkezelési gyakorlat részben elhibázott, mivel csak a materiákat veszi figyelembe fedezetként, a szellemi tőkét nem akarja, vagy nem tudja megbecsülni és a hitel fedezeteként kezelni. A cégek jelentős fejlesztési szükséglete nem oldható meg kizárólag saját forrásból. Másrészt kedvező, hogy vannak sikeres magyar start-up-ok, de a gazdaság stabil alapját többek között a főként nyugat-európai piacra gyártó cégek képviselik, akik igénylik a kiegészítő finanszírozást.

Kedvező irány a kis- és középvállalkozások támogatása, de jellemzően ezek is tőkehiányosak és teljesítőképességük határán mozognak. Nem tudnak kitörni a külpiacra, mert ahhoz jellemzően tőke és szakembergárda szükséges.

A magyar cégek fejlődésének másik jelentős kihívása az oktatás, melyet jelenleg a mélyrepülés állapota jellemez. A szakemberek hiánya a cégek számára egyre erősödő kihívás. Az oktatás problémái már az általános iskola alsó tagozatánál kezdődnek, a felső tagozatba eljutnak olyanok, akik nem tudnak írni-olvasni. A vállalkozások irányába elvárás ugyanakkor, hogy a szakközépiskolában, szakmunkásképzőben tanulók egy részét próbálják bevonni és a későbbiekben foglalkoztatni. Természetesen a cégek csak olyan végzeteket tudnak felvenni, akinek minőségi munkájára számíthatnak, de sajnos egyre nehezebb ilyen munkaerőt találni.

A manapság elérhető tanfolyamok komolysága megkérdőjelezhető, 168 óra alatt nem lehet olyan szakmát kitanulni, melyet az iskolában 4 évig oktatnak. A cégek biztos, hogy

nem vesznek fel olyan kandidálókat, akik esetében esélyes, hogy kárt okoznak a drága be rendezésekben. A gyakorlat azt mutatja, hogy a jelentkezők közül kb. 20% a használható munkaerő aránya.

A 45 év feletti szakemberek külföldre távozásának esélye kicsi, mivel a felépített egzisztenciális hátteret nem szívesen hagyják itthon. A náluk fiatalabbak szívesen próbálják ki magukat külhonban, ezért, illetve a fent említett oktatási problémák miatt nagyon kevés a szükséges tudással bíró, jó szakember. Akik ilyenek, azok egy része a magasabb fizetés reményében gyakran változtatják a munkahelyüket, erős körökben a fluktuáció.

Az ország gazdaságának és a magyar vállalatoknak is érdeke a munka korábbi becsületének visszaadása, nem lehetünk szolgáltató ország, mivel ez óriási kockázatokat rejt magában. Termelő kapacitások megszüntetése, más országba való áthelyezése bonyolult és időigényes, míg a szolgáltatások esetében ugyanez nagyon rövid idő alatt kivitelezhető. Sajnos Nyugat-Európában még mindig a low-cost előnyre asszociálnak, ha egy magyarországi beruházásról van szó.

A magyar cégek versenyelőnyét az a sűrűkeállomány jelenti, melyet az itt dolgozók képviselnek. Mindez az alacsony költséggel párosulva még mindig versenyelőny azokkal a tőlünk keletre fekvő országokkal szemben, amelyek olcsók ugyan, de minőség tekintetében jóval mögöttünk állnak. Másrészt a magyar cégek többsége (főként azok, amelyek német vállalatok beszállítói) geopolitikai adottságaink miatt a német vállalati, piaci kultúrát követik, mely megfelelő minőséggel párosulva jelentős előnyt jelent a piacszerzésnél, terjeszkedésnél.

Főként a vidéki cégek alkalmazottai érzik, hogy még a nagyobb városokban sem lehet program gazdag minőségi kulturális életet élni. Hiányzik az élhető környezet, mely el-lene dolgozik annak, hogy pl. egy vezető tartósan letelepedjen, pozíciójával kapcsolatban hosszú távon tervezzen.

A cég az acéliparban tevékenykedik, elsősorban külpiacra termel. Működésének kockázata a tőke- és a szakemberhiány. Ezzel szemben erőssége a minőségi termelés, valamint a régóta fennálló tudásbázisának hatékony használata (főként munkatársain keresztül).

A „merjünk nagyok lenni” szlogennel egyet lehet érteni, de a kicsi magyar gazdaságban csak úgy nőhet nagyra egy cég, ha exportál, a külpiacokon terjeszkedik. A magyar kkv kénytelen haladni az árral, alkalmazkodni azokhoz a hullámokhoz, amelyet a szabályozói környezet és a piac változásai generálnak.

Az interjúalany az NHP hitelprogramot jó ötletnek tartja, kedvező az alacsony kamat, a probléma azonban továbbra is az, hogy a bankok a hitelért folyamodóknak csak kis hányadát tartják alacsony kockázat mellett finanszírozhatónak. Az NHP+ program esetén ugyanez a probléma várható.

Az országnak szüksége van további infrastrukturális beruházásokra, melyek a cégek termelő beruházásaihoz alapfeltételként jelentkeznek. Természetesen a szociális, az élhető környezetet elősegítő beruházásokról sem szabad elfeledkezni.

A cég a válság óta elhalasztott termelő beruházásokat a következő években tervezi megvalósítani, 2 éves beruházási tervet készítettek. A beruházási környezet negatívuma egyrészt, hogy nem kiszámítható a jogi és szabályozói környezet, másrészt a megfelelő munkaerő hiánya. Pozitívum ezzel szemben a munkaerő alacsony költsége, valamint a minőségi szakembergárda. Fontos a kitűzött célokat megvalósítani, de legyen belátó képesség a beruházások esetleges elhalasztására, leállítására.

2013-ban még érezték a válság utolsó hullámát, 2014 óta azonban már érzik a piaci konszolidációt, az optimizmus erősödését mind a világgazdaságban, mind a magyar gazdaságban. A verseny erősödik, a talpon maradt cégek megerősödve támadják a piacokat, mely nagyon hasznos, hiszen fejlesztési szükségletet generál.

Sajnos a cégek adminisztrációs terhe nemhogy enyhült az elmúlt években, hanem inkább növekedett. A szakhatóságok, valamint az önkormányzati rendszer átszervezése főként a vidéki cégek számára jelent problémát (nekik pl. Kunszentmártonból Debrecenbe kell elmenni bizonyos ügyek elintézéséhez). Az egyablakos rendszer előnyeit a magánszemélyek inkább érzik, a vállalatok kevésbé. A NAV az egyszerűsítés helyett a költségvetés bevételeinek növelésére koncentrálna. Szemléletbeli probléma, hogy azokra a cégekre (a cégek kb. 90%-a), akik a törvényi előírásokat betartva működnek, a fennmaradó (kevésbé becsületes) 10% miatt raknak plusz terheket, vizsgálatokat.

A Kereskedelmi és Iparkamarának jól felépített marketingje mögött igazából a cégek számára alig van hasznos tartalom. Az érdekérvényesítés alig működik, az új joganyagok kimunkálásakor nincs kommunikáció a cégekkel. Németországban a hasonló szervezetek a befizetett tagdíj fejében hatékony szolgáltatást kapnak mind jogi, mind szabályozói, mind környezetvédelmi kérdésekben. Nálunk is ez az irány volna célravezető, a cégek válláról számos terhet le lehetne venni ezáltal.

Dr. Vásárhelyi Árpád

Ügyvezető igazgató,

Schenker Kft.

2015. május 15.

A DB Schenker a világ második legnagyobb szállítmányozási és logisztikai vállalatcsoportja. A Schenker Nemzetközi Szállítmányozási és Logisztikai Kft. több milliárd forintos forgalmával előkelő helyet foglal el a legjelentősebb magyar szállítmányozók között.

Az interjúalany jelenleg a magyar vállalatokat érintő legégetőbb problémának, egyben jövőbeli kihívásnak az alábbiakat látja:

- EKÁER (kb. 170 ezer vállalatot terhel);
- kiszámíthatatlanság, ebből fakadóan tervezhetetlenség (gyorsan változó szabályozási környezet);
- magas ÁFA-kulcs.

A magyar cégek lassan minden korábban még létező versenyelőnyüket elveszítik, a régió országai, köztük Szlovákia részben az ottani jóval kedvezőbb működési környezet miatt megelőz bennünket. Többek között az EKÁER többlet adminisztrációs szükséglete (a cégnek 7 főállású és 3 részállású embert kellett felvenni havi 1,5 millió Ft költséggel, hogy a törvényi előírásokat teljesíteni tudja), valamint ebből fakadóan a tranzit forgalom megadóztatása (például nem kezeli tranzitként azokat a szállításokat, melyek célja nem magyar terület, de magyar raktárakban kerülnek átrakásra) miatt a szállítási forgalom alternatív útvonalat keres magának. Az EKÁER bevezetését egy 1,5 oldalas hatástanulmány alapozta meg, mely téves következtetéseket von le a piaci hatásokra vonatkozóan.

A kiszámíthatatlanság miatt a cégek nem tudnak tervezni, a különadók negatív hatása nemcsak a konkrét ágazatot érinti, hanem az ügyfelek forgalmának csökkenésével begyűrűzik más ágazatokba, pl. a szállításba, szállítmányozásba, logisztikába. A különadók bevezetésének hű indikátora a nagy bevásárlóközpontok választékáinak drasztikus csökkenése.

Az interjúalany egyetért a brit vagy a német gazdaságpolitikával, a magyar azonban nem tud egyetérteni. Hiába magas az elvonás pl. a briteknél, a kiszámíthatóság és tervezhetőség megléte azonban olyan „kincs”, amely versenyelőny lehet az ottani cégeknek. A magyar gazdaságpolitikának rá kellene jönni, hogy hacsak másért nem is, de a költségvetés bevételei miatt érdemes és fontos volna egyeztetni a cégekkel, legalább a nagyobbakkal, ha mással nem is, stratégiai ágazatonként a TOP20-szal.

Manapság a gazdaság 2-3%-os növekedése nem a termőre váltó beruházásoknak köszönhető, hanem kizárólag az EU-s támogatásoknak. A nagyobb cégek is főként azért investálnak, hogy fenntartsák korábbi működésüket, ún. szintfenntartó beruházásokat végeznek.

Már az a tézis is elavulttá válik, hogy Magyarországon olcsó a munkaerő, mivel az adóterhelés magas, az egykulcsos SZJA igazságtalan, a kvalifikált és nyelvet beszélő munkaerő pedig lassacskán elhagyja az országot. A szűk és leromlott minőségű munkaerő kínálat nem ösztönzi a magyar piacon történő befektetést.

Magyarországon olcsó a hitel, a hitelfelvétel azonban jócskán visszafogott. Ennek hátterében a már említett tervezhetetlenség, bizonytalanság áll, mely egyrészt a céget is elriasztja a hiteltől, másrészt a bankot számára is kockázatot jelent. A következő 7 évben már csak az EU-s támogatási ciklusokból is kiindulva egyre kevesebb lesz az EU-s pénz, így a beruházási aktivitás azoknál a cégeknél is csökkenni fog, akik most főként ebből élnek.

Magyarországon a szállításban erősödik a verseny, mivel nem nő a piac, nem nő a felosztható torta, egyre nehezebb ugyanakkor a cégek számára a boldogulás. Az adminisztratív terhek folyamatosan nőnek, a munkaügyi ellenőrzések gyakorisága növekszik.

Az interjúalany nem érzi úgy, hogy tisztulna, fehéredne a gazdaság, a transzparencia egyre rosszabb, a korrupció egyre kiterjedtebb.

A kötelező kamarai tagsággal nem ért egyet, mivel nem látja hasznát. A kamarák inkább közhatalmi feladatokat látnak el, semmint a cégek érdekvédelmét. Az olasz, német vagy osztrák példát kellene követnünk, ahol a kamarai tagdíj fejében olyan színvonalas szolgáltatást vehetnek igénybe a cégek, amelyekre szükségük van, amelyek ellátására házon belül nincs kapacitásuk. Ilyenek lehetnek pl. iparági indexek mérése, publikálása, munkaerő-piaci érdekvédelem, jogi tanácsadás, adótanácsadás stb.

Rábai Dániel

Ügyvezető igazgató,

Continental Hungaria Kft.

2015. május 18.

A céget világviszonylatban az első öt autóiipari beszállító között jegyzik. Fékrendszerek, hajtómű- és futómű-komponensek és rendszerek, műszerezés, infotainment megoldások, járműelektronika, gépjárműabroncsok és műszaki elasztomer-termékek gyártójaként és szállítójaként a Continental hozzájárul a közlekedés biztonságának javításához és a glo-

bális klímavédelemhez. A Continental emellett szakértő partner a hálózatba kapcsolt autós kommunikáció terén. (Forrás: <http://www.continental-corporation.com/>)

Az interjúalany szerint jelenleg a magyar vállalatok számára a legfontosabb versenytényező a stabilitás. A cégeket nagyban segíti, ha olyan makrogazdasági környezetben működhetnek, mely tervezhető, kiszámítható, mely jogbiztonságot nyújt.

Ma Magyarországon a termelő cégek döntő hányada főként exportra termel, ugyanakkor alapanyagot importál. E cégeknek jelentős a devizaárfolyam kitettsége, mivel az elmúlt éveket számottevő árfolyam kilengés jellemezte. A jövőre nézve igazából nem az erős vagy éppen a gyenge forint volna az üdvözítő, hanem a stabil, alig volatilis árfolyam, ezzel együtt a kiszámítható árfolyampolitika.

A Continental több környező országban is jelen van, köztük pl. Romániában, Csehországban és Szlovákiában. A kedvező, tervezhető makrokörnyezet elengedhetetlen alapfeltétel a vállalat hazai jelenlétének hosszú távú növeléséhez. Ennek hiánya esetén ugyanis a cégcsoport globális központjában úgy hozhatnak meg stratégiai döntéseket, döntenek beruházásokról, hogy annak nem a magyar, hanem például a román vagy a szlovák leányvállalat és gazdaság élvezheti az előnyeit.

A magyar kormány jelentős hangsúlyt fektet a tőkekiáramlás megállítására, konkrét intézkedésekkel próbálja helyzetbe hozni a magyar termelő vállalatokat, mely az autóiipari gyártó és beszállító cégeknek is kedvez, többek között a Continentálnak is. A tőkét azonban nem elég ide vonzani, hanem itt is kell tudni tartani, mivel ez teremt hosszú távon értéket, GDP-t, valamint munkahelyeket.

Magyarországra általánosságban igaz az az állítás, hogy hiány van a szakképzett munkaerőből, ráadásul a meglévő szürkeállomány eloszlása sem egyenletes, jelentősek a földrajzi különbségek. E kedvezőtlen helyzetet súlyosbítja a munkaerő kivándorlása, főként a brit, a német és az osztrák piacokra. A kormány például román mintára biztosíthatna SZJA mentességet olyan szakmákban, amelyek hiányszakmának minősülnek (pl. szoftverfejlesztő mérnök), mindez elejét vehetné a tömeges kivándorlásnak.

Ugyanakkor a Continental tapasztalatai szerint az utóbbi időben Magyarországra települő autógyáraknak és a neves autóiipari beszállítóknak köszönhetően az iparágban kevésbé érezhető a sajtóban gyakran említett munkaerő kivándorlás. A külföldön szerencsét próbálni kívánó, képzett hazai szakemberek számára az iparágon belül népszerű gyakorlatnak számít, hogy külföldi gyáregységekben biztosítanak néhány éves nemzetközi tapasztalatszerzési lehetőséget, amelyet utána hazatérve akár magasabb beosztásban tudnak vállalatuk és így közvetett módon a hazai gazdaság számára is kamatoztatni.

A szakképzett munkaerő problematikájához szervesen kapcsolódik az oktatás színvonalának kérdésköre, annak gyakorlat-orientáltsága. Az interjúalany szerint elengedhetetlen a gyakorlati képzés lehetőségének megteremtése, a döntéshozók a jelenleginél kiemeltebb prioritást biztosíthatnának e kérdésnek. A szakképzésnek gyorsabban kellene alkalmazkodni az iparági változásokhoz, hiszen az iparágak gyártási technológiájának gyors fejlődése már egy 10 évvel korábban szerzett tudást is elavulttá tehet. Lásd pl. a hibrid és elektromos meghajtás térnyerése, melynek a Continental világszerte az egyik úttörője. A cég törekszik arra, hogy a végzett szakemberek minél több divízióban kipróbálhassák magukat, minél több munkaterületről nyerhessenek tapasztalatot annak érdekében, hogy végül abban a munkakörben helyezkedhessenek el, mely szaktudásukhoz és személyiségükhöz a leginkább közel áll. Ez olyan lehetőségrendszer, mely a Continentalt markánsan megkülönbözteti a versenytársaitól, és erős munkaerő megtartó hatással bír.

A beruházások volumenének tavalyi és idei üteme imponáló, ugyanakkor az ütem némi lassulása várható a következő években, azzal együtt, hogy Magyarország a régió attraktív célpontja marad. A makro feltételek javultak ugyan az elmúlt időszakban, a versenyképesség javítása érdekében azonban indokoltak a további, jelentős előrelépések.

Az EKÁER bevezetését jó gondolat szülte, igaz a korábbihoz képest számottevő pótlólagos adminisztrációs terhet ró a cégekre. Kedvező ugyanakkor, hogy a bevezetéssel párhuzamosan kikérték a cégek véleményét, melyet a rendszer véglegesítésekor figyelembe is vettek. Az ilyen jellegű kooperativitás követendő példa lehet más szakterületet érintő rendelkezések meghozatalakor is, elsősorban a döntés előkészítés fázisában. Persze az EKÁER esetében a nagy fogások bizonyos alágazatokhoz köthetők (cukor, olajgyártás, kereskedelem), ezért a jövőben fontos volna ezekre a területekre összpontosítani az ellenőrzések döntő hányadát.

Cégcsoport szintjén az elmúlt években összességében nem változott jelentősen az adminisztrációs teher, vannak területek ahol nőtt (pl. EKÁER), ugyanakkor vannak olyanok is, ahol egyszerűsödött. A hatékonyabb és gyakoribb ellenőrzés növeli ugyan az adminisztrációs szükségletet, legalábbis annak mélységét, de összességében kedvező hatása van: segíti a gazdaság kihéberítését, javítja a folyamatok átláthatóságát, tehát ilyen értelemben szükséges. Az ellenőrzés hatékonyságát növeli, hogy egyre fokozottabban kiterjed a számlaadásra és a nemzetközi kereskedelmi tranzakciókra (pl. online vásárlások) is.

A Continental-t a hitelproblémák kevéssé érintik, mivel nem jellemző a hazai finanszírozás igénybevétele. Az interjúalany szerint a kedvező hitelkörnyezet előrelendíti a gazdaságot, serkenti a beruházásokat. Ez azonban csak egy olyan makrokörnyezetben lehet releváns, ahol a bankok is hajlandóak hitelt nyújtani.

Az elmúlt évek kedvező munkajogi változása a 25 éven aluli és az 55 év feletti munkavállalók adókedvezmény igénybevételi lehetősége, negatív ugyanakkor a hétvégi munkavégzés feltételeinek szigorítása.

A korrupciós kérdésekre a cég szempontjából közvetett a rálátása, szerinte más ágazatokban (pl. kereskedelem) inkább megjelenik, mint a termelő szektorban. A hazai magáncégek viszonya a korrupcióhoz kettős: van, aki már úgy építi fel a tevékenységét, hogy beépíti a kiskapuk lehetőségét, másokat a kényszer viszi ebbe az irányba. A szabályozók egyszerűsítése, egy kiszámíthatóbb gazdasági, jogi, szabályozói környezet kedvező irányba indítaná el a folyamatokat.

Fontos volna az induló vállalkozások, a vállalkozói attitűd támogatása mind szakmai segítséggel, mind adminisztrációs tanácsadással, üzleti tervvel stb. A kamarák szerepét erősíteni lehetne a know-how szintű támogatásban, akár a jelenleginél magasabb tagdíj mellett, melyért strukturált, de használható üzleti, finanszírozási, jogi információt kaphatnának a tagok, egyéni igényeiknek megfelelően.

Kuti Mihály

Ügyvezető igazgató,

Kód Kft.

2015. május 19.

A Kód Kft. 1991-ben alakult, 100%-ban családi tulajdonú cég, kezdetben villamos erő-sáramú kivitelezéssel és hűtőházak automatizálásával foglalkozott, majd 1998-tól tevékenysége kiegészült a villamos generál kivitelezéséhez tartozó gyengeáramú rendszerek professzionális tervezésével, installálásával és karbantartásával. 2002-ben a szolgáltatások bővítése folytatódott háztartási és kereskedelmi hűtőszekrények világítás és hőfokszabályzó egység szereléssel, vezeték és kábelkorbács konfekcionálással, illetve standardizált vezérlődobozok sorozatgyártásával hűtéstechikai és autóipari nemzetközi partnerek számára. A cég jelenleg 248 állandó dolgozóval működik, amiből több, mint 35 tapasztalt mérnök és programozó-szoftverfejlesztő mérnök igazítja egyedi igényekhez a megvalósítandó projekteket. Árbevétele évi mintegy 9 milliárd Ft.

Saját fejlesztésű minőségellenőrző rendszer kialakításával olyan nemzetközi piaci résztvevők elismerését vívta ki, mint az Electrolux, Carrier, Emerson, Alstom vagy a Sematic Group. A cég minősített NATO beszállító. A Kód cégcsoportjának további tagjai: Elektro-

kód Kft., Navayo csoport (szoftver- és harverfejlesztők). A Kód csapatának komoly épület jellegű és technológiai tapasztalata van, mindemellett számos alkalommal vett részt összetett feladatok kivitelezésében. SAP rendszert működtetnek, Linux-on programoznak, mindezek jelentős versenyelőnyt biztosítanak számukra. Értékkeremtő folyamataikat főképp szinte csak saját erőből alakították ki.

Stratégiai célkitűzése Közép-Kelet-Európa meghatározó regionális villamosipari vállalatává válni, illetve a kelet-európai piacon elosztószekrény-gyártásban vezető szerephez jutni. Nemcsak egy rendszer vagy egy komplett megoldás megvalósításhoz nyújtanak kompetenciát, hanem hosszú távú együttműködést ajánlanak kiegészítő szolgáltatásokkal, mely fenntartható üzembiztonságot és költségmegtakarítást garantál az ügyfelek részére a garanciális időszak lejárta után is.

Az interjúalany szerint a mindenkori gazdaságpolitika magán viseli az elmúlt 25 év nyomait. A támogatási rendszer elhibázott, a magyar kkv-k támogatása igazából csak szóban élvez prioritást, a külföldi cégeknek jóval egyszerűbb támogatáshoz jutni. Kifejezetten nehéz K+F támogatáshoz jutni annak ellenére, hogy az elmúlt 10 évben az árbevételük több mint 4%-át kutatás-fejlesztésre fordították, melynek eredményeként saját termékkel a nemzetközi piacon egy új üzletágat indítottak el.

Jelen körülmények közepette nehéz a kvalifikált munkaerő fellelése, a cég ezért kénytelen saját maga képezni az alkalmazottakat, akik felvételükkor rendelkeznek némi alappal, de a felépítményt már belső forrásokból helyezik erre. Inkább a minőségi szakemberképzésre kellene a forrásokat csoportosítani, mint a közmunkára, melyből nincs haszna a gazdaságnak.

A cégek adminisztrációs terhei nem csökkennek, nincsenek összekapcsolva a központi rendszerek, ezért kénytelenek ugyanazt az információt többször, több helyre is beküldeni.

A cég versenytársai zömmel nem magyar vállalatok, hanem nemzetközi cégek. Az elmúlt 2-3 évben kevesebbet tudtak üzletfejlesztésre fordítani, mint amennyi a piaci versenyelőny megtartásához szükséges volna. Állami megrendelésre nem szívesen dolgoznak, mivel fizetési határidőn túl fizetnek, ha egyáltalán fizetnek.

Az interjúalanynak lehetősége volt betekinteni az egyik német tartományi gazdasági kamara működésébe, mely alapján megállapítja, hogy jelentős különbség van a magyar gyáriparos szövetség és az ottani szövetség működése között. Igaz, hogy az ottani tagdíj borsos (évi 5 és 50 ezer euró közötti), de a kapott szolgáltatás is minőségi a cégek számára. Professzionális szolgáltatást kapnak az egyéb piaci szereplőkkel, a kormányzati szervekkel és a szakszervezetekkel kapcsolatos érdekképviselések eredményes együttműködésében. Az ügyvezető úr szerint valami hasonlót kellene Magyarországon is megvalósítani.

Vajó Csaba

Finance, IT manager,

CLAAS Hungária Kft.

2015. május 22.

A CLAAS KGaA 1997 júniusában vásárolta meg teljes jogutódlással a Mezőgép Rt. törökszentmiklósi gyáregységét, és alapította meg magyarországi leányvállalatát, a CLAAS Hungária Kft.-t. A CLAAS KGaA Európában vezető szerepet tölt be kombájnok, önjáró szecs-kázók, mezőgazdasági bálázók és szalastakarmány-betakarító gépek gyártásában. A CLAAS KGaA világszerte több országban rendelkezik termelő- és értékesítő vállalattal, összesen kb. 12.000 dolgozót foglalkoztat. A CLAAS Hungária Kft. 100%-os német tulajdon, kizárólag nemzetközi piacra értékesít, Európában piacvezető a betakarító gépek gyártásában, de a traktorgyártásban is erős piaci jelenléttel bír, a járvaszecs-kázók terén piacvezető szerepet tölt be a világon.

A magyar vállalatok legjelentősebb problémája a kiszámíthatatlanság, a stabilitás, többek között az adóstabilitás hiánya. További probléma, hogy – bár régiós összehasonlításban még mindig olcsó (nyugati országokhoz képest még mindig 40-50%-kal olcsóbb – hiányzik a cégek által igényelt minőségi szakképzett munkaerő. Főként a mérnök és szakmunkás végzettségűekből van hiány a munkaerőpiacon.

A szakmunkások jelenleginél hatékonyabb képzésének jó iránya ugyan a duális képzés ösztönzése, az államnak azonban – támogatásokkal – jóval nagyobb szerepet kellene vállalnia ennek elterjedésében, mivel a cégeknek nincs forrása és kapacitása az oktatásba való bekapcsolódáshoz. A felsőoktatásban a jelenlegihez képest nagyobb létszámú mérnökképzésre van szükség, igaz, ennek inkább öngerjesztő, mint felülről vezérelt folyamatnak kellene lenni.

Az ágazatban és a cégnél is ezek a fent bemutatott általános problémák jelentkeznek, a szakmunkás kínálat a gyártás oldalon gyenge, bizonyos szakmák esetén jelentős erőforrást igényel a megfelelő munkaerő megtalálása. A cég tanműhelyet létesített, ahol a tanulók kicsiben gyakorolhatják a gyártási folyamatokat. Törekszik az iskolákkal való partnerségre, de a partneriskolák kiválasztása sem egyszerű, mivel e pályát nem tartják fontosnak a fiatalok. Másrészt fennáll a veszélye, hogy olyan tanuló állomány kerül ezekbe az intézményekbe, akik képességeik folytán szakmunkásképzőbe kényszerülnek, nem pedig céltudatos iskolaválasztás eredményeként. Ezért a cég tudatosan törekszik megszólítani az általános iskolás tanulókat és szüleiket, felkelteni érdeklődésüket a fémipari szakmák felé, így biztosítva a megfelelő munkaerő utánpótlást.

A gazdaságpolitika a mindenkori kormánytól függetlenül alig segít a cégeknek, a bürokrácia, az adminisztráció nem csökken, sőt inkább negatívan hat a működésre. Lásd pl. EKÁER, melynek bevezetése megindokolható ugyan, a bevezetés módja azonban túl gyors, átgondolatlan, ráadásul nincs egyeztetve a cégekkel, akik nem tudnak felkészülni az ezzel járó pótlólagos anyagi és adminisztrációs terhekre. Az új, cégeket érintő jogszabályok megalkotásába nem vonják be az érdekképviselőket (pl. MGYOSZ).

A Kereskedelmi és Iparkamara súlytalan, a cégek nem érzik úgy, hogy ténylegesen értük működne. Kényelmi pozícióban lévő, nagy, statikus szervezet, melynek tagvállalatai sem gyakorolnak nyomást a kamarai vezetésre. A szakszervezetek némiképp tudják hallatni a hangjukat, legalább hasonló mértékű érdekképviselő volna elvárható a Kereskedelmi és Iparkamarától is.

A cég nemzetközi piacán erős a verseny, a mezőgazdasági gépgyártásban jelenleg világviszonylatban a 4. helyet foglalja el. A versenytársai termékportfóliója szélesebb, így jobban tudják kockázataikat diverzifikálni. A mezőgazdasági gépgyártás világpiaci konjunktúrája ciklikus, 5-7 évente mélypontok kísérik, igaz a megatrend a világ lakosságának növekedésével és az élelmiszerfogyasztással párhuzamosan folyamatosan bővülő. A válságot követően egy hirtelen boom jelentkezett a piacon. Jelenleg a stabilizáció, a folyamat-optimalizáció időszakát éljük, melynek hátterében Európa lassulása, valamint az orosz-ukrán konfliktus miatti orosz embargó állnak. Várhatóan a közeljövőt is az utóbbi trendek jellemzik majd.

A válságot követően elsősorban támogatások bevonásával a cégnek komoly beruházásokat sikerült megvalósítani.

- Innovációs pályázaton nyert pénzből egy 25 mérnököt foglalkoztató fejlesztési központot létesítettek, melynek segítségével az itt gyártott termékek fejlesztésére nagy részben e központban kerül sor. Ennek 2. szakasza a következő 3 évben kerül megvalósításra, melyben a mérnöki tevékenység komplexitását erősítik.
- Támogatás bevonásával bővítették a gyártókapacitásokat, modernizálták a gyártást, új technológiákat implementáltak és ehhez csarnokbővítést hajtottak végre.

A támogatásokból származó anyagi források lehívása az előző ciklusban problémás, lassú volt, illetve a projektfenntartási előírások irreálisan szigorúak. Bízunk benne, hogy az új támogatási időszakban egyszerűbbé, rugalmasabbá és gyorsabbá válhat az ügymenet. A cég a K+F folyamatoknak a jövőben is prioritást biztosít, főként a folyamatfejlesztés, tárolás és a kiszállítás lesznek az e körben kiemelt területek.

A cég banki forrásból nem igényelt és a jövőben sem igényel hitelt, jellemzően cégcsoporton belüli ún. belső hitelek futnak, mely biztosítja a stabilitást. Árfolyamkitettségük abból származik, hogy bevételeik euróban képződnek, kiadásaik egy része pedig forintban. Exportőrök lévén kedvező számukra a gyenge forint.

Dr. Szabó Zsolt

Vezérigazgató,

Budapesti Szabadkikötő Logisztikai Zrt.

2015. május 26.

A Budapesti Szabadkikötő Logisztikai Zrt. (BSZL Zrt.) által üzemeltetett kikötő teljes körű vasúti, hajózási kiszolgálás, és egyéb kikötői szolgáltatásokat biztosít, továbbá területükön RO-RO terminál és konténerterminál is üzemel. A BSZL Zrt. egyik fő tevékenysége az ingatlan bérbeadás, amelynek keretében 80.571 m² fedett raktár, 8.765 m² iroda, és 705.409 m² szabadterület áll a társaság kezelésében. Az „Ipari park” minősítésű Szabadkikötő fekvése és elrendezésbeli adottságai lehetőséget teremtenek egy nemzetközileg is jelentős kikötő és logisztikai központ kiépítésére. A Szabadkikötő területén működő, az országban egyedül vízdoldali rakodó kapacitásokkal is rendelkező konténer terminál alkalmat ad a dunai konténerszállításba való bekapcsolódásra. A Kikötő jelentős nagyságú, a kikötői-logisztikai funkciókon kívül egyéb irányú fejlesztésekre is lehetőséget adó fejlesztési területtel rendelkezik a városközpont közvetlen közelében, Budapest egyik perspektivikus, várhatóan jelentős fejlődés előtt álló körzetében. A Kikötő 2005-ben Országos Közforgalmú Kikötő minősítést kapott, tagja a Magyar Dunai Kikötők Szövetségének és, mint a Magyarországi Logisztikai Szolgáltató Központok Szövetségének alapító tagja, 2007-ben megkapta a jogosultságot az „Intermodális Logisztikai Szolgáltató Központ” cím használatára. (Forrás: <http://www.bszl.hu/>)

Az interjúalany szerint jelenleg a cég és más cégek számára is legfontosabb a bevételek biztosítása, akár exportból, akár belföldi értékesítésből származnak. Ezen kívül nagyon fontos a minőségi, pontos szolgáltatás nyújtás, annak érdekében, hogy a meglévő ügyfélkör elégedett legyen, illetve új ügyfeleket legyenek képesek bevonni.

A cég alapvető versenyelőnye a földrajzi fekvés, mivel egyedülálló, nagy kapacitású trimodális (közút-vasút-víziút) logisztikai szolgáltatást (raktározás, iroda) képes nyújtani Budapest központjától mintegy 15-20 percnyi távolságra. A szolgáltatás egyedi, mivel ilyen volumenű logisztikai központot csak a Duna-ferr működtet a térségben, az azonban speciálisan a saját logisztikai szükségleteit elégíti ki. A cég további előnye, hogy az M0-s körgyűrűn belül egyedül csak a területére lehet külön engedély nélkül tehergépjárművel behajtani. Kimondott tervük Budapest belváros logisztikájának központjává válni, mely folyamat már elindult.

Vízdoldali működésének kockázata a Duna mindenkori hajózhatósága, mely főleg alacsony, de esetenként magas vízállás mellett is problémát okoz. Magyarországnak és mi-

vel ez egész Európát érintő probléma, az EU-nak is volna tennivalója a folyam hajózhatóságának érdekében.

A cég működésére a gazdaságpolitika az elmúlt csaknem 10 évben, a cég privatizációja óta támogatólag hatott. Az országos közforgalmi kikötői státuszért cserébe ugyanakkor jelentős kötelezettségvállalást kell teljesíteniük, melynek egyik eleme, hogy a terület 75%-át kizárólag kikötői és logisztikai célra kell használniuk illetve hasznosítaniuk.

A szabadkikötő fejlesztéséhez jelentős EU-s forrást vettek igénybe közösen egy állami tulajdonban lévő céggel, mely a földtulajdont birtokolja. Az elmúlt 9 év folyamán kétszer 1,5 milliárdos fejlesztést hajtottak végre, illetve jelenleg egy 3,5 milliárd forintos fejlesztésük van folyamatban.

Fejlesztéseikhez a támogatás mellett önrészt, ezen belül banki forrást is igénybe vettek a konténerterminál fejlesztéshez, valamint csarnokfejlesztésekhez. 2008-ig a hitelezés gördülékenyen ment, ezt követően a kisebb partnercégek nem kaptak hitelt, s a kedvezőtlen gazdasági feltételek miatt sokuk csődbe ment. Azok, akik életben maradtak, jók a túlélésben, biztos partnerei a cégnek. 2013-ban indult el egy újabb fejlődési folyamat, melynek köszönhetően a teljes bérbe adható ipari csarnok kapacitásuk le van kötve. A bankok felől is egyre erősebb az érdeklődés, a banki tőkebevonás így nem lehet probléma.

A cég létszáma főként a kiszervezéseknek köszönhetően 9 év alatt 276-ról 13-ra csökkent. A kiszervezett tevékenységek között vannak a kikötői feladatok, mint hajómozgatás, vasútmozgatás, melyet profi, szakosodott cégek végeznek. Ezzel párhuzamosan jelentősen csökkent az adminisztrációs szükséglet, bár még mindig vannak olyan tételek, melyek létjogosultsága megkérdőjelezhető, ilyen pl. a kamarai tagdíj. Ezzel csak az a probléma, hogy nem érzik, hogy kapnának érte valamilyen szolgáltatást, mely az emiatt felmerült költségeikkel szembeállítható. Más szakmai szervezettől számos szolgáltatást, információt kapnak, tehát mérhető a hozadéka.

A helyi önkormányzattal (Csepel) szoros kapcsolatot ápolnak, 8 éves együttműködési szerződést kötöttek, melynek értelmében a cég részt vesz a kerület által fontosnak ítélt programokban, fejlesztésekben, míg cserébe azt kérték, hogy a törvényes keretek között kapjanak meg minden lehetőséget és segítséget, a piaci igények gyors kielégítése érdekében. Közös érdek a kerületi jó közlekedés (évi 200 ezer kamion, 20-22 ezer vasúti szerelvény érinti a cég telephelyét), folyamatos cél ennek előmozdítása (pl. a vasút és a közút külön szinten történő elvezetése).

Kementzey Ferenc

Vezérigazgató – helyettes, Vállalati és Befektetési Banki Szegmens,
Raiffeisen Bank Zrt.

2015. május 26.

A magyar vállalatokat érintő problémáknak a gazdasági bizonytalanságot, a gazdálkodási környezet kiszámíthatatlanságát, a munkaadói oldal nagyon magas adóterheit, számos, átláthatatlan adónem és az ezekkel járó adminisztrációs terhet, illetve számos területen –elsősorban a feldolgozóiparban – a munkaerőhiányt említette. Jövőbeli veszélyek között nevesítette, hogy a hazai alacsony beruházási ráta miatt technológiai hátrányba kerülhetnek a hazai vállalkozások, mely hosszú távon negatív hatással bír az ország versenyképességére nem csak a nyugati, de a visegrádi országok viszonylatában is. Továbbá, kiemelte, hogy jövőbeli kihívásnak tekinti a szakképzett munkaerő elvándorlásának megfékezését, valamint az innovatív, új technológiák magyarországi adaptációját.

A magyar vállalatok versenyhelyzetével kapcsolatban elmondta, hogy a versenyelőnyt megeremtető tényezőket, mint a földrajzi elhelyezkedés, a viszonylag jó infrastruktúra, a relatív fejlett felsőoktatási rendszernek köszönhető jól képzett munkaerő, az alacsony munkabér és a 2012-ben elfogadott munka törvénykönyve olyan tényezők, melyeket jobban ki kellene használni. Ugyanakkor számos, versenyhátrányt okozó tényező is sújtja a hazai vállalatokat, mint például a kicsi hazai belső piac, a kis súlyú hazai tulajdonban lévő kkv-k, a kivetett különadók és a korrupció.

Az ágazatban és a cégnél is a legnagyobb nehézséget a bizonytalanság, a folyamatosan változó szabályozásokhoz történő alkalmazkodás jelenti. A különadók, ad hoc intézkedések nem csak a szektor eredményességét sújtották, de jelentős erőforrásokat kötött le a bankoknál, ami felélte azok fejlesztési kapacitásait is, így hatásuk hosszabb távon is érezhető. A Raiffeisen Bank, mint a private banking szegmens második és a vállalati szegmens egyik legnagyobb piaci szereplője kapcsán kiemelte, hogy a kitörési pontként a már meglévő versenyelőnyök fokozását célozza, tehát a magas ügyfél elégedettségi szint további növelését valamennyi stratégiai szegmensben, illetve a folyamatos innováció alternatív, elektronikus csatornába, illetve új termékekbe.

A gazdaságpolitikával kapcsolatban elmondta, hogy számos pozitívuma van a jelenlegi gazdaságpolitikának, például a kkv szektor erősítése vagy éppen a növekedési fordulat, melynek nem csak résztvevője, de motorja is kíván lenni a Raiffeisen Bank. Azonban ahhoz, hogy ez a növekedési fordulat fenntarthatóvá váljon gazdaságpolitikai változtatások is elengedhetetlenek. Ilyen például a jogállamiság alappilléreibe vetett bizalom javítása, az oktatás minőségének javítása, a verseny semlegességének fenntartása, valamint a

vállalkozói adóterhek csökkentése a monetáris ösztönzők további megtartása mellett. Fontos tényező továbbá a transzparencia fokozása, valamint határozott állami akcióterv megalkotása és implementálása a korrupció mérséklését megelőzve.

A beruházásokkal kapcsolatban kiemelte, hogy a Raiffeisen Bank folyamatosan végzett beruházásokat. A tavaly évi 14 millió EUR értékű beruházás jelentős részét azonban a különböző törvényi változásokhoz kapcsolódó IT fejlesztésekre fordították. Az új stratégiai irányokkal összhangban a bank továbbra is jelentős beruházásokat tervez, amihez azonban szükséges, hogy a fejlesztési erőforrásokat a jogszabályi változások helyett nagyobb arányban tudják üzleti típusú fejlesztésekre fordítani. A bankszektoron kívüli beruházási környezetben is javulás érzékelhető, amelyet segít az élénkülő kereslet a hazai- és export piacokon egyaránt, illetve az alacsony hitelköltség. Úgy gondolja, hogy a külföldi beruházók számára vonzó az EU tagság, a földrajzi elhelyezkedés, a jó infrastruktúra és az alacsony bérek ugyanakkor riasztó az állami bürokrácia, a korrupció mértéke, illetve az euró hiánya.

A hitelezés Magyarországon 2008 ősze óta szűkülőben van, azóta gyakorlatilag folyamatos volt a hitelállomány leépülése. A Növekedési Hitelprogramnak kedvező hatása volt a vállalati hitelpiac alakulására, hiszen egy növekedési fordulatot hozott, élénkítette a piacot mind a keresleti, mind pedig a kínálati oldalon és bevezetése óta meghatározó tényezővé vált a vállalati hitelezésben. Jelenleg azonban az alacsony hitelkamatok miatt az NHP egyre inkább alternatívája a piaci hitelezésnek, így már lehetséges a program fokozatos kivezetése. A vállalati hitelpiac alakulásáról elmondható, hogy 2014-ben enyhe növekedést mutatott a vállalati szektor hitelállománya, elsősorban a forint hitelek állománya nőtt. A vállalati hitelezésben dominálnak a refinanszírozott hiteltermékek (MNB NHP, EXIM által refinanszírozott hitelek). A 2015-ös évben már 5 százalék körüli vállalati hitelpiac bővülést vár a Raiffeisen Bank, melynek mértéke azonban nagyban függ a gazdasági növekedés mértékétől, a beruházás aktivitás alakulásától és a 2014-2020-as új EU-s támogatási rendszer részletes feltételeitől, eredményességétől. A hazai bankrendszer tőkeerős, likvid és a bankrendszer valamennyi szereplője elhivatott a fenntartható hitelezés mellett, így a hitelezés kínálati oldala mindenképpen támogatja a beruházásokat, a növekedést. A probléma elsősorban a keresleti oldalon található. A hitelezés gyakorlatával kapcsolatban kiemelte, hogy a korábbi gyakorlat alapján egy hitelpiaci lufi keletkezett, ami a nem teljesítő hitelek magas arányában csapódott le, így mindenképpen a fenntartható hitelezés bővülése a kívánatos a gazdaság valamennyi szereplője számára, ezért is jó kezdeményezés a Magyar Nemzeti Bank eszközközkezelőjének felállítása, habár a működés részletei később kerülnek tisztázásra. A magyar gazdaság növekedésének finanszírozásához tőkeerős bankszektorra van szükség, mivel csak a nagy tőkeerős pénzügyi szolgáltatók képesek nagy projektek finanszírozására, képesek kiszolgálni az ex-

portőrök tevékenységét és szükségképpen innovatívak is. A kis pénzügyi szolgáltatók az ilyen feladatok ellátására nem képesek és a közelmúltban bekövetkezett csődesemények azt is alátámasztják, hogy kevésbé stabilak is. A brókerbotrány kapcsán elmondta, hogy az egész pénzügyi rendszer az események vesztese, hiszen a pénzügyi rendszerbe fektetett bizalom ingott meg és elsősorban a felügyelet erősítése, a pénzügyi kultúra, edukáció mélyítése fontos a hasonló események megelőzésében.

A bankszektorban minden nehézség és bizonytalanság ellenére természetesen tovább zajlik az ügyfelekért folytatott intenzív verseny a piac szereplői között annak ellenére, hogy a mozgástér egyre korlátozottabb. A fair bank törvény jelentősen szabályozza az árazási lehetőséget és a bevételek csökkenése irányába hat a lakossági szegmensben, míg a vállalati szegmensben a jó kockázati profillal rendelkező ügyfelekért folytatott kielégett versenynek árleszorító hatása van. A bevételek szűkülése mellett nagy szerepet játszik a piacon az ügyfelek szokásainak változása is. Folyamatosan csökken az egy ügyfélre jutó bankkapcsolatok aránya, míg a tranzakciók száma fokozatosan növekszik.

A hitelintézetek adminisztratív terhei nem csökkentek tavaly, és sajnos ez idén sem várható. Változott a befektetési szolgáltatók különadója, illetve módosult a tranzakciós illeték is. Rengeteg adatszolgáltatást kell teljesíteni, ami sok feladatot jelent, így jelentős kapacitásokat köt le.

A munkajogi szabályokkal kapcsolatban elmondta, hogy a 2012-ben elfogadott Munkatörvénykönyv nagy változásokat jelentett, ehhez képest 2014-15-ben kisebb módosítások voltak csak, melyek a gyakorlati tapasztalatok alapján az alkalmazást könnyítették, elsősorban a munkáltatók részére. A munkahelyvédelmi akciótervet hasznosnak találják és a Raiffeisen Bank is igénybe veszi.

A kamarai rendszerrel kapcsolatban kifejtette, hogy rendkívül hasznosnak találja a vállalatok működését segítő szervezeteket, kamarákat. Az interjúalany maga is vezető beosztású tagja az egyik nagyon magas színvonalú szervezetnek a Joint Venture Szövetségnek. Kiemelte, hogy az MGYOSZ szintén magas színvonalú szervezeti rendszer, az egyik legátfogóbb szakmai szövetség.

Nagy Zoltán

Ügyvezető igazgató,

Katedra Nyelviskola Kft.

2015. június 3.

Az interjúalany jelenleg a magyar vállalatokat érintő problémák között elsőként említette a túladóztatás problémáját, ami azon túl, hogy jelentős költségtényező még jelentős adminisztrációs terhet is jelent. Kiemelte, hogy a nyereséges működéshez kapcsolt adófizetési kötelezettséggel egyetért, de az évek óta nyereségesen működő vállalkozása esetén az iparüzési adó többszörösen meghaladja a társasági adófizetési kötelezettség mértékét. Az iparágat érintő további problémának jelölte meg a csökkenő keresletet, amely miatt évek óta nem képes a cég az áremelésre. A szűkülő kereslet kielégítése is problémás, hiszen munkaerőhiány van és az egyetemről frissen kikerülők sem kellőképpen felkészültek. A jól képzett, megbízható munkaerő pedig jellemzően külföldre távozik, számos korábbi oktató arab, illetve távol-keleti országba költözött, hiszen ott különösen értékes a jól felkészült, tapasztalt nyelvoktató, vagy a saját nyelvterületére költözött és segédmunkásként dolgozik. Azon pedagógusok, akik Magyarországon maradnak, ugyanakkor jellemzően multivégekhez kerülnek, ahol a nyelvtudás különösen értékes, és az ilyen call centerben, shared service centerben fizetett bérekkel a pedagógus fizetések nem tudnak versenyt tartani. Az iparágban tevékenykedő nagyobb piaci szereplők számára a legnagyobb kihívást az olyan versenytársakal való versenyt nevezte meg, melyek megkérdőjelezhető legalitással működnek, így ugyan minőségében elmaradnak a nagyobb szereplőktől, de jelentősen alacsonyabb áron képesek oktatási tevékenységüket megszervezni, amely sokkal vonzóbb a költségekre egyre érzékenyebbé váló lakosság számára.

A jelenlegi gazdaságpolitika verseny korlátozására irányuló intézkedéseit kifejezetten károsnak tartja. Példaként említi a 2013-ban meghirdetett ingyenes nyelvtanfolyamokat finanszírozó programot, melynek 9 milliárd forintos költségvetésének közel fele, olyan cégekhez vándorolt, melyek korábban nem is foglalkoztak felnőttképzéssel, nyelvoktatással. Véleménye szerint rendkívül kedvező hatással volna a nyelvi képzések után igényelhető adókedvezmény visszavezetése, melyet 2006-ban vezettek ki. Az intézkedés kétség kívül fehéritené a piacot, növelné a minőségi iskolák versenyképességét és a kedvezőbb áron keresztül élénkítené a nyelvoktatás iránti keresletet is. Véleménye szerint a korábban elindított 9 milliárd forintos képzési program költségvetési ráfordításából jóval több embert lehetett volna elérni az adókedvezmény módszerével a már korábban leírt, egyéb jótékony hatások mellett. Ezen túlmenően, az iparásra kedvezően hatna a kedvezményes áfa kulcs bevezetése, hiszen ezáltal a minőségi oktatást nyújtó intézmé-

nyek felvehetnék az árversenyt az illegálitás határát súroló nyelviskolákkal is. Ezen felül, visszaállítaná a 2012-ben változtatott Szakképzési Hozzájárulás szabályozását, hiszen a korábbi szabályozás számos cég számára tette lehetővé a munkavállalók képzésének finanszírozását. A szabály változtatásának hatására a vállalati megrendelések megfelelődték a piacon, amely jelentős kiesés.

A beruházási környezettel kapcsolatban elmondta, hogy a politikához köthető bizonytalanság miatt nem tervez jelentősebb beruházást. Példaként említette, hogy 2008-ban több száz millió forintos beruházási hitelt vett fel a vállalat új iroda és képzési hely vásárlására, de manapság a politikai bizonytalanság miatt akár egy néhány millió forintos fejlesztést is alaposan átgondolnak, hiszen valós veszélyként számolhatnak olyan jövőbeli kormányzati döntésekkel, melyek a piaci verseny korlátozására irányulnak (pl. törvénybe iktatott állami monopólium a nyelvoktatásban, vizsgáztatásban). A KKV szektor nehezen jut banki hitel forráshoz, amin sokat segített az NHP. A forráshoz jutás segítése alapvetően jó gondolat és az NHP is egy kiváló kezdeményezés az interjúalany szerint, ugyanakkor a hitelfelvétel korláta ma már inkább a politikai kockázatból eredő olyan irányú félelem, hogy radikálisan megváltoznak a piaci feltételek. Ez a fajta bizonytalanság aláássa az olyan kiváló kezdeményezéseket is, mint a Növekedési Hitel Program.

A vállalat versenyhelyzetében számos változás történt az elmúlt két évben elsősorban az állami osztogató szerepének köszönhetően alakult át a piac. Azon piaci szereplők, illetve versenytársak, akik jelentős állami megrendelést kaptak megerősödtek, míg a többi szereplő meggyengült. Az így szerzett referenciákra támaszkodva közbeszerzésen versenytársként már olyan cégek is megjelennek, akiknek korábban nem volt tapasztalatuk a felnőttképzésben, nyelvoktatásban.

A felnőttképzést, oktatást jelentős mértékű adminisztratív terhek sújtják. A kezdeti kis mértékű bürokráciát és adminisztrációt mára egy túlszabályozott piac váltotta fel, így ma már azt mondhatjuk, hogy a felnőttképzés jobban szabályozott, mint az iskolai képzés. Példának okáért említette, hogy ha egy ellenőrzés azt állapítja meg, hogy az előzetesen elfogadott tantervtől vagy annak ütemétől eltérnek, például néhány órával többet foglalkoznak valamely témával, akkor a mindenkori minimálbér 10-szeresének értékében számíthatnak bírságra.

A munkavédelmi akciótervvel kapcsolatban elmondta, hogy nagyon hasznos és alkalmaszák is, ami jelentősen könnyíti a vállalat terheit, ugyanakkor az időségek foglalkoztatásának támogatása nem hatékony, ezért a munkavédelmi akciótervnek azon eleme átgondolásra szorul.

Az interjúalany a korrupcióval kapcsolatban kifejtette, hogy a korrupció mindig jelen volt az iparágban, 2010 óta azonban ez láthatóbbá és nyilvánvalóbbá vált. Korábban a politika nem foglalkozott a felnőttképzéssel, most már azonban jelentős a politika befo-

lyása a szektorban, aminek betudható, hogy az elmúlt években fokozottabban érzékeli a korrupció jelenlétét, hiszen más szektorbeli korrupciót csak a hírek szintjén ismerheti.

A Kereskedelmi és Iparkamara működéséről beszélve elmondta, hogy a kamarai tagdíj ellenére nem érzi a tagság előnyeit, a kamara nem szolgálja a vállalat érdekeit.

SZÉCHENYI

2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE